

Даниел Дефо

РОБИНЗОН
КРУЗО

Издавателство Отечество

Световна класика за деца и юноши

Даниел Дефо
Робинзон Крузо

ПЪРВА ГЛАВА

Семейството на Робинзон. Бягството му от къщи.

От най-ранно детство повече от всичко в света обичах морето. Завиждах на всеки моряк, който заминаваше на далечно плаване. По цели часове стоях на морския бряг и без да откъсна очи, разглеждах корабите, които минаваха наблизко.

Това никак не се харесваше на моите родители. Баща ми, стар, болен човек, искаше да стана важен чиновник, да служа в кралския съд и да получавам голяма заплата. Но аз мечтаех за морски пътешествия. Струваше ми се най-голямо щастие да скитам по морета и океани.

Баща ми се досещаше какво кроя в ума си. Веднъж той ме извика и ми каза сърдито:

– Аз знам, че искаш да избягаш от родната си къща. Това е безумие. Трябва да останеш тук. Ако останеш, ще бъда за тебе добър баща, но горко ти, ако избягаш!

В миг гласът му затрепера и той прибави тихо:

– Помисли за болната си майка... Тя няма да понесе раздялата с тебе.

В очите му блеснаха сълзи. Той ме обичаше нежно и ми желаше доброто.

Дожаля ми за стареца, твърдо реших да остана в къщата на родителите си и да не мисля вече за морски пътешествия. Но – уви! Минаха няколко дни и от моите добри намерения не остана нищо. Отново започна да ме влече нещо към морските брегове. Започнаха да ми се присънват мачти, вълни, корабни платна, чайки, неизвестни страни, светлини на фарове.

Две-три седмици след разговора с баща си аз въпреки всичко реших да избягам. Издебнах момент, когато майка ми беше весела и спокойна, пристъпих до нея и казах почтително:

– Аз съм вече на осемнайсет години, а на тая възраст е късно да уча съдебно дело. Дори да постъпя нейде на служба, след няколко дни пак бих избягал в далечни страни. Толкова много ми се иска да видя чужди краища, да отида и в Африка, и в Азия, че дори и да се настаня на някоя работа, няма да имам търпение да я изкарам докрай. Моля ви, придумайте баща ми да ме пусне по море поне за кратко време, за опит; ако не ми хареса живота на моряка, ще се върна у дома и няма вече да

заминавам никъде. Дано татко ме пусне доброволно, защото иначе ще бъда принуден да напусна къщи без разрешение.

Майка ми се разсърди много и каза:

– Чудя ти се как можеш да мислиш за морски пътешествия след разговора с баща си! Та баща ти искаше веднъж завинаги да забравиш за чуждите страни. А той знае по-добре от тебе с каква работа трябва да се заловиш. Разбира се, ако искаш да се погубиш, замини още тоя миг, но бъди уверен, че ние с баща ти никога няма да дадем съгласието си за твоето пътешествие. И напразно си се надявал, че аз ще ти помогна. Не, няма да кажа нито дума на баща ти за твоите безсмислени мечти. Не искам после, когато животът по море те доведе до немотия и страдания, да укоряваш майка си, че не те е задържала в родната ти къща.

По-късно, след много години, научих, че мама все пак предала на баща ми целия ни разговор дума по дума. Баща ми се натъжил и казал с въздишка:

– Не разбирам какво му е нужно. В родината си той би могъл без труд да постигне успех и щастие. Ние не сме богати хора, но все имаме някакви средства. Той може да живее при нас, без да се нуждае от нищо. Но ако тръгне да скита, ще изпита тежки несгоди и ще съжелява, че не е послушал баща си. Не, не мога да го пусна по море. Далеч от родината си той ще бъде самотен и ако му се случи нещо лошо, няма да има приятел, който да го утеши. И тогава ще се разкае за своето безразсъдство, но ще бъде късно!

И все пак след няколко месеца аз избягах от родната къща. Това стана така. Веднъж заминах за няколко дни в град Хъл. Там срещнах един приятел, който се готвеше да отплава за Лондон с кораба на баща си. Той започна да ме придумва да заминем заедно, като ме съблазняваше с това, че пътуването ми с кораба ще бъде безплатно.

И ето, без да питам баща си и майка си – в лош час! – на 1 септември 1651 година, деветнайсетгодишен, се качих на кораба, който заминаваше за Лондон.

Това не беше добра постъпка: аз оставих безсъвестно престарелите си родители, не послушах съветите им и наруших синовния си дълг. И трябваше много скоро да се разкая за това, което бях направил.

ВТОРА ГЛАВА

Първи приключения по море.

Нашият кораб не бе успял да излезе от устието на Хамбер и от север задуха студен вятър. Небето се покри с облаци. Корабът започна да се олюлява много силно.

Никога още не бях плавал по море и ми стана много лошо. Главата ми започна да се върти, краката ми се разтрепераха, прилоша ми и за малко не паднах. Всеки път, когато върху кораба налиташе голяма вълна, струваше ми се, че в миг ще потънем. Всеки път, когато корабът падаше от високия гребен на вълната, бях уверен, че никога вече няма да се изкачи нагоре.

Хиляди пъти се заклевах, че ако остана жив, ако кракът ми отново стъпи на твърда земя, веднага ще се върна у дома при баща си и вече никога през живота си няма да се кача на палубата на кораб.

Тия благоразумни мисли ме обземаха само докато бушуваше бурята.

Но вятърът утихна, вълнението престана и на мене ми стана много по-леко. Постепенно започнах да свиквам с морето. Наистина още не бях се отървал от морската болест, но към края на деня времето се изясни, вятърът съвсем престана, настъпи възхитителна вечер.

Цяла нощ съм спал дълбоко. На другия ден небето беше също така ясно. При пълно безветрие тихото море, цяло озарено от слънцето, представляваше такава прекрасна картина, каквато не бях виждал никога. От моята морска болест не бе останала следа. Веднага се успокоих и ми стана весело. С учудване оглеждах морето, което до вчера изглеждаше буйно, жестоко и страшно, а сега беше толкова кротко и ласкаво.

И ето, като че нарочно се приближава моят приятел, който ме бе примамил да пътуваме заедно, тупа ме по рамото и казва:

– Е, как се чувстваш, Боб? Уверен съм, че те е било страх. Признай: нали се изплаши много вчера, когато задуха ветрец?

– Ветрец ли? Хубав ветрец! Това беше истинска буря! Аз не можех дори да си представя такава ужасна буря!

– Буря ли? Ах ти, глупако! Значи според тебе това е буря? А според нас е празна работа! Но ти си още новак в морето: не е чудно, че си се изплашил... Я по-добре да отидем и си поръчаме вино, да си пийнем по чашка и да забравим за бурята. Погледни какъв ясен ден! Чудесно

време, нали?

За да съкратя тая тъжна част от моя разказ, ще кажа само, че работата тръгна както обикновено по моряшки: поднесоха ми вино, аз се напих съвсем и удавих във виното всичките си обещания и клетви, всичките си похвални мисли за незабавно връщане у дома. Още щом настъпи тихо време и престанах да се страхувам, че вълните ще ме погълнат, веднага забравих всичките си благи намерения.

На шестия ден в далечината се показа град Ярмут. След бурята вятърът беше насрещен, така че ние се движехме много бавно напред. В Ярмут ни се наложи да хвърлим котва. В очакване на попътен вятър престояхме седем или осем дни.

През това време в залива на пристанището дойдоха много кораби от Нюкясъл. Впрочем ние нямаше да стоим толкова дълго и щяхме да влезем в реката заедно с прилива, но вятърът ставаше все по-силен, а след пет дни задуха с всички сила.

Понеже котвите и котвените възбяха на нашия кораб бяха здрави, нашите моряци не проявяваха ни най-малко тревога. Те бяха уверени, че корабът се намира в пълна безопасност и по моряшки обичай посвещаваха цялото си свободно време на весели развлечения и забави.

Ала сутринта на деветия ден вятърът се засили още повече и скоро забушува страшна буря. Дори опитните моряци се изплашиха много. На няколко пъти чух нашия капитан, като минаваше покрай мене, влизайки или излизайки от каютата си, да мърмори полугласно: „Изгубени сме! Изгубени сме! Край!“

Но той не изгуби присъствие на духа, зорко наблюдаваше работата на моряците и вземаше всички мерки, за да спаси кораба си.

Досега аз не изпитвах страх: бях уверен, че и тая буря ще мине също така благополучно, както и първата. Но когато самият капитан заяви, че на всички ни е дошъл краят, страшно се изплаших и изскочих от каютата на палубата. Никога през живота не бе ми се случвало да видя толкова ужасно зрелище. По морето като високи планини се движеха грамадни вълни и всеки три-четири минути върху нас се стоварваше такава планина.

Отначало се вкамених от уплаха и не можех да гледам наоколо. А когато най-после се осмелих да погледна назад, разбрах какво бедствие ни бе сполетяло. На два тежко натоварени кораба, които бяха закотвени наблизко, моряците сечаха мачтите, та корабите да се освободят поне малко от тежестта си.

Някой извика с отчаян глас, че корабът, който се намираще отпред,

близо до нас, току-що е изчезнал под водата.

Още два кораба се откъснаха от котвите си; бурята ги отнесе в откритото море. Какво ги очакваше там? Всичките им мачти бяха съборени от урагана.

Малките кораби се държаха по-добре, но някои от тях също пострадаха: две-три корабчета бяха отвлечени край нашите бордове право в открито море.

Вечерта при капитана дойдоха помощниците му и му казаха, че за да се спаси кораба, необходимо е да се отсеке фокмачтата¹.

– Не бива да се бавим нито минута! – казаха те. – Заповядайте ни и ще я отсечем!

– Да почакаме още малко – възрази капитанът. – Може би бурята ще утихне.

Никак не му се искаше да отсекаят мачтата, но боцманът² започна да доказва, че ако се остави мачтата, корабът ще потъне – и капитанът по неволя се съгласи.

А когато отсякоха фокмачтата, гротмачтата³ започна да се люлее и да друсат толкова силно кораба, че трябваше да отсекаят и нея.

Настъпи нощ и изведнъж един от моряците, който бе слязъл в трюма⁴, се развика, че корабът започва да пропуска вода. В трюма изпратиха друг моряк и той доложи, че водата се е изкачила на четири фута⁵. Тогава капитанът изкомандва:

– Изпомпвайте водата! Всички при помпите! Когато чух тая команда, сърцето ми замря от ужас: стори ми се, че умирам, краката ми се подкосиха и аз паднах възник на койката. Но моряците ме сбутаха и ме накараха да работя заедно с тях.

– Стига си безделничил, време е да се потрудиш малко! – казаха те.

Няма що, приближих се до помпата и се залових да изпомпвам усърдно вода.

В това време малките товарни кораби, които не можах да устоят срещу вятъра, вдигнаха котви и излязоха в открито море.

Когато ги видях, нашият капитан заповяда да гръмнат с оръдието, за да им дадем да разберат, че се намираме в смъртна опасност. Като чух оръдейния залп и без да разбирам каква е работата, аз си въобразих, че

---

1. фокмачта – предна мачта.

2. Боцман – моряк от младшия команден състав на кораба.

3. Гротмачта – средна мачта.

4. Трюм – помещение в долната част на кораба.

5. Фут – около една трета от метъра.

нашият кораб се е разбил. Стана ми така страшно, че изгубих съзнание и паднах. Но по това време всеки се грижеше за спасението на собствения си живот – и на мене дори не ми обърнаха внимание. Никой не се интересува да разбере какво е станало. Един от моряците застана на моето място при помпата, като ме избута с крак. Всички бяха уверени, че съм вече мъртъв. Така лежах доста дълго време.

След като се свестих, отново се залових за работа. Изпомпвахме с всички сили, но водата в трюма се изкачваше все по-високо.

Очевидно беше, че корабът ще потъне. Наистина бурята започваше да утихва по малко, но за нас нямаше ни най-малка възможност да се задържим над водата, докато влезем в пристанището. И затова капитанът не преставаше да стреля с оръдията, като се надяваше, че някой ще ни спаси от гибел.

Най-после един малък кораб, който беше твърде близо до нас, рискува и спусна лодка, за да ни окаже помощ. Лодката можеше да се преобърне всеки миг, но все пак се приближи до нас. Уви, ние не можехме да слезем в нея, понеже нямаше никаква възможност тя да спре до нашия кораб, макар че хората гребяха с всички сили, като рискуваха живота си, за да спасят нашия. Хвърлихме им въже. Те дълго не успяваха да го хванат, тъй като бурята го отплесваше настрана. Но за щастие един от смелчаците след много несполучливи опити успя с едно ловко движение да улови въжето за самия му край. Тогава издърпахме лодката под нашата кърма и всички до един се спуснахме в нея. Искахме да стигнем до техния кораб, но не можехме да противостоим на вълните, които ни носеха към брега. Оказа се, че може да се гребе само в тая посока.

Не мина дори четвърт час и нашият кораб започна да потъва.

Вълните, които подмятаха нашата лодка, бяха толкова високи, че ни пречеха да видим брега. Само за кратък миг, когато лодката се изкачваше върху гребена на някоя вълна, можехме да видим, че на брега се е събрала голяма тълпа: хората тичаха назад и напред, като се готвеха да ни окажат помощ, когато стигнем по-близо. Но ние се движехме много бавно към брега.

Едва надвечер успяхме да излезем на сушата, и то с твърде големи трудности.

Към Ярмут трябваше да вървим пешком. Там ни очакваше радостна среща: жителите на града, които знаеха вече за нашето нещастие, ни дадоха хубави квартири, нагостиха ни с отличен обед и ни снабдиха с пари, за да можем да стигнем, където искаме – до Лондон или до Хъл.

Близко до Хъл се намираше Йорк, дето живееха моите родители, и, разбира се, аз трябваше да се върна при тях. Те щяха да ми простят самоволното бягство и щяхме да бъдем толкова щастливи!

Но безумната мечта за морски приключения не ме напусна и сега. Макар че трезвият глас на разсъдъка ми казваше, че в морето ме очакват нови опасности и бедствия, аз отново започнах да мисля как да попадна на някой кораб и да обиколя по морета и океани целия свят.

Моят приятел (същият, на чийто баща принадлежеше потъналият кораб) беше сега мрачен и тъжен. Станалото нещастие продължаваше да го измъчва. Той ме запозна с баща си, който също не преставаше да тъгува за потъналия кораб. След като научи от сина си за моята страст към морски пътешествия, старецът ме погледна сурово и каза:

– Млади човече, вие не трябва никога вече да пътувате по море. Чух, че сте бил много страхлив и изнежен и се боите от всяка дреболия. Такива хора не ги бива за моряци. Върнете се по-скоро у дома си и се помирете с близките си. Вие изпитавте вече на собствения си гръб колко е опасно да се пътешества по море.

Чувствах, че той е прав и не можех да му възразя нищо. Но все пак не се върнах у дома, защото ме беше срам да се покажа пред очите на близките си. Струваше ми се, че всички наши съседи ще ми се подиграват; бях уверен, че с моите несполуки ще стана за смях на всички приятели и познати.

После често съм забелязвал, че хората, особено на младини, се срамуват не от лошото дело, а от това, че съжаляват за него. Те смятат за срамни не ония безотговорни постъпки, за които ги наричаме глупаци, а ония добри и благородни дела, които извършват в минути на разкаяние, макар че тъкмо за тия дела можем да ги смятаме за разумни. Такъв бях и аз по онова време. Спомените за бедите, които бях преживял през време на корабкрушението, постепенно се изгладиха и след като прекарах две-три седмици в Ярмут, заминах за Лондон, а не за Хъл.

ТРЕТА ГЛАВА

Робинзон попада в плен. Бягството му.

Моето голямо нещастие беше в това, че през време на всички тия приключения не постъпих като моряк на кораб. Наистина щеше да се наложи да работя повече, отколкото бях свикнал, но затова пък в края на краищата щях да изуча мореплавателното дело и след време можех да стана шурман⁶, а може би и капитан. Но тогава аз бях толкова неразумен, че от всички пътища винаги избирах най-лошия. Понеже по това време имах контешки дрехи и в джоба ми дрънчаха пари, винаги се явях на кораба като празен господарски син: не върших нищо и не се учех на нищо.

Младите лудетини и безделници, какъвто бях и аз през ония години, обикновено попадат в лоша компания и след една-две години окончателно тръгват по лош път. За щастие тая съдба ме отмина.

След пристигането си в Лондон успях да се запозная с един почтен възрастен капитан, който прояви голямо съчувствие към мене. Наскоро преди това той бе ходил с кораба си до бреговете на Африка, в Гвинея. Това пътешествие му докарало големи печалби и сега той се готвеше отново да отпътува за тия краища.

Аз му харесах, защото по онова време бях добър събеседник. Той често прекарваше с мене свободното си време и когато научи, че имам желание да видя отвъдморските страни, предложи ми да предприема плаване на неговия кораб.

– Това няма да ви струва нищо – каза той, – няма да ви взема пари нито за пътуването, нито за храната. Ще бъдете гост на кораба ми. А пък ако имате възможност да вземете някакви неща със себе си, можете да ги продадете с голяма печалба в Гвинея и да получите много пари. Опитайте щастieto си, може да ви провърви.

Тъй като този капитан се ползваше с общо доверие, на драго сърце приех поканата му.

На заминаване за Гвинея взех някои стоки: купих за четиридесет фунта стерлинги, различни дрънкалки и стъклени изделия, които намерих добър пазар у диваците.

С тия четиридесет фунта се бях сдобил благодарение на близки

---

6. Шурман – помощник-капитан; специалист по управляване на кораби.

роднини, с които си кореспондирах; бях им писал, че се готвя да се залова с търговия и те придумали майка ми, а може би и баща ми да ми помогнат поне с незначителна сума в първото ми начинание.

Това пътуване в Африка, може да се каже, беше единственото ми сполучливо пътешествие. Разбира се, за сполуката си бях изцяло задължен на добротата на капитана. През време на пътуването той ми преподаваше математика и ме обучаваше на корабно дело. Правеше му удоволствие да споделя опита си с мене, а на мене ми беше приятно да го слушам и да се уча от него.

Пътешествието ме направи и моряк, и търговец: срещу моите дрънкалки получих пет фунта и девет унции⁷ златен пясък, за който след връщането ми в Лондон взех много пари.

И така можех да се смятам за богат индустриалец, който води успешна търговия с Гвинея.

Но за мое нещастие скоро след връщането ми в Англия моят приятел, капитанът, умря и аз трябваше да направя второто си пътешествие без неговия приятелски съвет и помощ.

Отплавах от Англия със същия кораб. Това беше най-нещастното пътешествие, каквото някога човек е предприемал.

Веднъж на разсъмване, когато след дълго плаване минавахме между Канарските острови и Африка, ни нападнаха пирати – морски разбойници. Те бяха турци от Салех. Бяха ни забелязали отдалеч и се впуснаха да ни гонят с вдигнати платна.

Отначало се надявахме, че ще успеем да се спасим с бягство, и също вдигнахме всички платна. Но скоро стана ясно, че, след пет-шест часа те непременно ще ни настигнат. Разбрахме, че трябва да се готвим за бой. Ние имахме дванайсет оръдия, а врагът – осемнайсет.

Към три часа след пладне разбойническият кораб ни настигна, но пиратите направиха голяма грешка: вместо да се приближат до нас откъм кърмата, те се приближиха откъм левия борд, дето имахме осем оръдия. Възползваха се от грешката им, ние насочихме всички оръдия срещу тях и стреляхме в залп.

Турците бяха не по-малко от двеста души и затова отговориха на нашата стрелба не само с оръдеен, но и с пушечен залп от двеста пушки.

За щастие не засегнаха никого от нас, всички останахме здрави и читави. След тая схватка пиратският кораб се отдалечи на половин

---

7. Пет фунта и девет унции – около 21/2 кг. Един фунт – 409,5 г.; една унция – около 30 г.

миля⁸ и започна да се готви за ново нападение. А от своя страна ние се пригответихме за нова защита.

Тоя път враговете се приближиха към нас откъм другия борт и ни взеха на абордаж, сиреч закачиха се за борда ни с канджи; шестдесетина души се втурнаха на палубата и започнаха най-напред да секат мачтите.

Ние ги посрещнахме с пушечна стрелба и на два пъти очиствахме палубата, но все пак бяхме принудени да се предадем, понеже нашият кораб беше вече негоден за по-нататъшно плаване – Трима от нашите хора бяха убити, а осем души ранени. Отведоха ни като пленници в морското пристанище Салех, което принадлежеше на маврите.

Другите англичани бяха изпратени във вътрешността на страната, в двореца на жестокия султан, а аз бях взет за роб от капитана на разбойническия кораб, защото бях млад и пъргав.

Заплаках горчиво: спомних си предсказанието на моя баща, че рано или късно ще ми се случи нещастие и никой няма да дойде да ми помогне. Мислех, че тъкмо сега ме е постигнало това нещастие. Уви, аз не подзирах, че занаят ме очакват още по-големи беди.

Понеже новият ми господар, капитанът на разбойническия кораб, ме задържа при себе си, надявах се, че когато отново тръгне да граби морски кораби, ще ме вземе със себе си. Бях твърдо уверен, че в края на краищата той ще бъде пленен от някой испански или португалски военен кораб и тогава ще ми възвърнат свободата.

Но скоро разбрах, че тия надежди са напразни, защото още първия път, когато моят господар потегли в морето, той ме остави у дома си да върша най-тежката работа, каквато обикновено възлагат на робите.

От тоя ден мислех само за бягство. Но беше невъзможно да избягам: бях самичък и безсилен. Между пленниците нямаше нито един англичанин, комуто бих могъл да се доверя.

Две години чезнех в плен, без ни най-малка надежда да се спася. Но на третата година все пак ми се удаде случай за бягство.

Това стана така. Моят господар постоянно, веднъж или два пъти в седмицата, вземаше корабната лодка и отиваше да лови риба в морето. При всяко заминаване той вземаше със себе си мене и едно момче, което се казваше Ксури. Ние гребяхме ревностно и според силите си забавлявахме господаря. И понеже покрай другото аз се оказах добър риболовец, понякога той ни изпращаше двамата – мене и Ксури – да ловим риба под надзора на един стар мавър, негов далечен роднина.

---

8. Миля – хиляда шестстотин и девет метра

Веднъж моят господар покани двама много важни маври да се разходят с платноходката му. За това пътуване той приготви големи запаси храна, които от вечерта изпрати на лодката си. Лодката беше просторна. Още преди две години господарят бе заповядал на корабния си майстор да направи в нея малка каюта, а в каютата – килерче за провизии. Тъкмо в това килерче аз поставих всички запаси.

– Може би гостите ще пожелаят да отидем на лов – каза ми господарят. – Вземи от кораба три пушки и ги отнеси в лодката.

Направих всичко, което ми заповядаха, измих палубата, вдигнах знамето на мачтата и на другия ден от сутринта седнах в лодката и зачаках гостите. Неочаквано господарят дойде сам и каза, че гостите му няма да пристигнат днес, понеже им се случила работа. След това заповяда на трима ни – на мене, на Ксури и мавъра – да отидем с лодката за риба.

– Моите приятели ще дойдат у дома на вечеря – каза той, – и затова щом наловите достатъчно риба, донесете ми я.

Ето в този момент отново се пробуди моята отдавнашна мечта за свобода. Сега имах на разположение лодка и щом господарят си отиде, започнах да се готвя – но не за лов на риба, а за далечно плаване. Наистина не знаех кой път да хвана, но за мене всеки път бе добър, стига да можех да избягам от плен.

– Би трябвало да си вземем някаква храна – казах на мавъра. – Не можем без позволение да ядем от храната, която господарят е приготвил за гостите.

Старецът се съгласи с мене и скоро донесе голяма кошница със сухари и три стомни сладка вода.

Аз знаех къде господарят държи сандъка с виното и докато мавърът беше за провизии, пренесох всички бутилки на лодката и ги поставих в килерчето, сякаш бяха от по-рано приготвени за господаря.

Освен това донесох грамадно парче восък, взех и чиле прежда, брадва, трион и чукче. Всичко това много ни послужи по-късно, особено восъкът, от който правехме свещи.

Намислих още една хитрост и пак успях да измамя простодушния мавър. Той се казваше Измаил и затова всички го наричаха Моли. И ето, аз му казах:

– Моли, в лодката са ловджийските пушки на господаря. Добре би било да вземем малко барут и сачми. Може да имаме късмет да ударим за обед бекаси. Знам, че господарят държи барута и сачмите на кораба.

– Добре – каза той, – ще донеса.

И той донесе една голяма кожена чанта с барут, а друга със сачми. Донесе и куршуми. Сложихме всичко в лодката.

Освен това в каютата на господаря се намери още малко барут; аз го насипах в една голяма бутилка, след като предварително излях остатъка от виното.

Като се запасихме по този начин с всичко необходимо за далечно плаване, ние излязохме в морето уж да ловим риба. Аз спуснах моите въдички във водата, но не улових нищо (нарочно не издърпвах въдиците, когато на кукичката се улавяше риба).

– Тук няма да можем да уловим нищо! – казах на мавъра. – Господарят няма да ни похвали, ако се върнем с празни ръце при него. Трябва да влезем по-навътре в морето. По-далеч от брега рибата може би ще кълве по-добре.

Без да подозира измамата, старият мавър се съгласи с мене и понеже стоеше на носа на лодката, вдигна платното.

А пък аз седях до кормилото на кърмата и когато лодката се отдалечи на три мили в открито море, останах в дрейф⁹, уж да започна отново да ловя риба. После, като предадох кормилото на Ксури, прекрачих на носа, приближих мавъра изотзад, сграбчих го ненадейно и го хвърлих в морето. Той веднага изскочи на повърхността, защото плуваше като тапа, и започна да вика да го взема в лодката, като обещавахе да дойде с мен дори накрай света. Плуваше така бързо след лодката, че щеше да ме настигне много скоро (вятърът беше слаб и лодката едвам се движеше). Виждайки, че мавърът ще ни настигне скоро, аз изтичах в каютата, взех една от ловджийските пушки, прицелих се в него и казах:

– Не ти желая злото, но остави ме веднага на мира и се върни по-скоро! Ти си добър плувец, а и морето е тихо, ще доплуваш лесно до брега. Върни се назад, няма да те закачам. Но ако не се отдръпнеш от лодката, ще те застрелям в главата, защото съм решил твърдо да добия свободата си.

Той заплува към брега и уверен съм, че е доплувал лесно до сушата.

Разбира се, можех да взема този мавър, но не можех да разчитам на Него – стареца.

Когато мавърът се отдалечи от лодката, обърнах се към Ксури и казах:

---

9. Оставам в дрейф – разполагам платната на лодката така, че тя да остане почти неподвижна.

– Ксури, ако ми бъдеш верен, ще ти направя много добрини. Закълни се, че няма да ми измениш никога, иначе ще хвърля и тебе в морето.

Ксури се усмихна, като ме гледаше право в очите, и се закле, че ще ми бъде верен до гроб и ще дойде с мене, където поискам. Гласът му беше толкова простодушен, че не можех да не му повярвам.

Докато плуващият мавър се скрие от погледа ни, аз държах курс в открито море, срещу вятъра, та всички да мислят, че сме заминали към Гибралтар.

Но щом започна да мръква, започнах да управлявам към юг, като извивах малко към изток, защото не исках да се отдалечавам от брега. Духаше много хладен вятър, но морето беше равно и спокойно и затова плувахме добре.

Когато на другия ден към три часа пред нас за пръв път се показва земя, ние се озовахме вече на около сто и петдесет мили южно от Салех, далеко извън пределите на владенията на мароканския султан, пък и на всеки друг от африканските царе. Брегът, към който се приближавахме, беше съвсем безлюден.

Но през време на пленничеството си бях набрал такъв страх и толкова се плаших да не попадна отново в плен у маврите, че възползван от благоприятния вятър, който караше лодката ми на юг, пет дни плавах все напред и напред, без да спра на котва и без да се отбия на брега.

След пет дни вятърът се промени: задуха от юг и понеже вече не се страхувах от преследване, реших да се приближа до брега и хвърлих котва в устието на някаква малка река. Не мога да кажа коя е тая река, през къде тече и какви хора живеят на бреговете ѝ. Бреговете ѝ бяха пустинни и това ме зарадва много, защото нямах никакво желание да видя хора. Единственото, което ми трябваше, беше сладка вода.

Влязохме в устието надвечер и решихме, когато се стъмни, да стигнем с плаване до сушата и да огледаме всички околности. Но щом се стъмни, чухме от брега ужасни звуци: брегът гъмжеше от зверове, които така яростно виеха, ревяха и лаеха, че бедният Ксури за малко не умря от страх и започна да ме моли да не отиваме на брега до сутринта.

– Добре, Ксури – казах му аз, – да почакаме! Но може би при дневна светлина ще видим хора, от които може да си изпатим още по-зле, отколкото от свирепите тигри и лъвови.

– Но ние ще стреляме с пушките срещу тия хора – със смях ми каза той, – и те ще избягат.

Беше ми приятно, че Ксури е такъв юнак. За да не пада духом и за напред, дадох му глътка вино.

Послушах съвета му и цяла нощ стояхме на котва, без да излезем от лодката, като държахме пушките си готови за стрелба. Чак до сутринта не мигнахме.

Два-три часа след като бяхме хвърлили котва, чухме ужасен рев на някакви огромни зверове от твърде странна порода (каква – и сами не знаехме). Зверовете се приближиха до брега, влязоха в реката, започнаха да се плискат и да се въргалат в нея, очевидно за да се разхладят, и при това квичаха, ревяха и виеха; такива отвратителни звуци не бях чувал никога досега.

Ксури трепереше от страх; да си кажа право, изплаших се и аз.

Но и двамата се изплашихме още повече, когато чухме, че едно от тия чудовища плува към нашата лодка. Ние не можехме да го видим, чуввахме само как то поема въздух и пръхти и по тия звуци разбрахме, че чудовището е огромно и свирепо.

– Сигурно е лъв – каза Ксури. – Я да вдигнем котва и да се махнем отгук!

– Не, Ксури – възразих аз, – няма защо да вдигаме котва. Само ще отпуснем въжетата по-дълго и ще се отдръпнем по-далеч в морето, та зверовете да не ни достигнат.

Но едвам произнесох тия думи и видях във водата един неизвестен звяр на два загребока от нашата лодка. Смутих се малко, ала веднага взех пушката от каютата и стрелях. Звярът се върна назад и заплува към брега.

Невъзможно е да се опише какъв яростен рев се вдигна на брега, когато се разнесе моят изстрел: изглежда, че тукашните зверове никога по-рано не бяха чували тоя звук. Тук аз се убедих окончателно, че нощно време не бива да излизаме на брега; но ние не знаехме дали можем да рискуваме да слезем и през деня. По-добре ли е да станем жертва на някой дивак, отколкото да попаднем в ноктите на лъв или тигър?

Но трябваше на всяка цена да слезем на брега, тук или на друго място, защото няхаме вече нито капка вода. Отдавна ни измъчваше жажда. Най-после настъпи дългоочакваното утро. Ксури заяви, че ако го пусна, ще прегази до брега и ще се помъчи да намери сладка вода. А когато го попитах защо иска да отиде той, а не аз, той отвърна:

– Ако дойде някой див човек, ще изяде мене, а вие ще останете жив.

В тоя отговор прозвуча такава любов към мене, че бях дълбоко покъртен.

– Слушай, Ксури – казах аз, – ще отидем двама. А ако се появи

някой див човек, ще го застреляме и той няма да изяде нито тебе, нито мене.

Дадох на момчето сухари и глътка вино; след това докарахме лодката по-близо до брега и като нагазихме във водата, се отправихме към брега, без да вземем нищо освен пушките и две празни стомни за вода.

Не исках да се отдалечавам от брега, за да не изпускам от очи нашата лодка. Страхувах се, че по реката към нас могат да се спуснат диваци с пирогои¹⁰. Но Ксури забеляза една долчинка близо до брега и хукна със стомната натам.

Изведнъж гледам – тича назад. „Дали не са го погнали диваци? – си помислих със страх. – Дали не се е изплашил от някои хищен звяр“?

Хукнах срещу него да му помогна и като дотичах по-близо, видях, че на гърба му виси нещо голямо. Оказа се, че той убил някакво зверче като нашите зайци, само че козината на това животно беше с друг цвят и краката му бяха по-дълги. И двамата се радвахме на тоя дивеч, но аз се зарадвах още повече, когато Ксури ми каза, че в долчинката намерил много хубава сладка вода.

Напълнихме стомните, направихме разкошна закуска с убития заек и продължихме пътя си по-нататък. Но в тая местност не намерихме никакви следи от човек.

След като напуснахме устието на реката, още няколко пъти през време на нашето далечно плаване стана нужда да спираме до брега за сладка вода.

Рано една сутрин хвърлихме котва до някакъв висок нос. Приливът бе вече започнал. Изведнъж Ксури, чиито очи, както изглежда, бяха по-зорки от моите, прошепна:

– Я да се махаме по-далеч от тоя бряг. Погледнете какво чудовище лежи ей там на могилката! То спи дълбоко, но горко ни, когато се събуди!

Погледнах нататък, дето показваше Ксури, и наистина видях един ужасен звяр. Беше огромен лъв. Той лежеше под издатината на скалата.

– Слушай, Ксури – казах аз, – иди на брега и убий тоя лъв. – Момчето се изплаши.

– Аз ли да го убия! – възкликна то. – Та лъвът ще ме погълне като муха!

Помолих го да не шава и без да му кажа повече ни дума, донесох от

---

10. Пирогоа – дълга лодка, издълбана от стъблото на дърво.

каютата всичките пушки (имахме три). Едната, най-голямата и тежката, заредих с две парчета олово, като насипах предварително в цевта хубав заряд барут, в другата пъгнах два големи куршума, а в третата – пет малки куршума.

Взех първата пушка, грижливо се прицелих и стрелях срещу звяра; мерех се в главата му, но той лежеше в такава поза (прикрил глава с лопатата си на равнището на очите), че куршумът попадна в крака и строши костта до коляното му. Лъвът изрева и скочи, но като усети болка, падна, а след това се изправи на три крака и закуцука, отдалечавайки се от брега, като надаваше такъв отчаян рев, какъвто не бях чувал никога.

Бях малко смутен от това, че не го улучих в главата, ала без да се бавя нито миг, взех втората пушка и стрелях подир звяра. Тоя път куршумът попадна право в целта. Лъвът падна на земята, като издаваше ед-ва чути хрипкави звуци.

Когато Ксури видя ранения звяр, всичките му страхове минаха и той започна да ме моли да го пусна на брега.

– Добре, върви! – казах аз.

Момчето скочи във водата и заплува към брега, гребейки само с едната ръка, защото с другата си ръка държеше пушката. Като се приближи до падналия звяр, той опря пушката до ухото му и го уби на място.

Разбира се, беше ни приятно, че убихме лъва, но месото му не го биваше за ядене и аз съжалявах много, че изхарчихме три заряда за такъв безполезен дивеч. Ала Ксури каза, че ще се опита да използва някои неща от убития лъв и когато се върнахме в лодката, поиска да му дам брадвата.

– Защо ти е? – попитах аз.

– Да му отсека главата – отвърна той. Но не можа да отсече главата му, защото нямаше сили; отсече само крака му и го донесе в лодката. Кракът беше необикновено голям. Мина ми през ума, че кожата на лъва може да ни влезе в работа и реших да опитаме да го одерем. Отново отидохме на брега, но аз не знаех как да се заловим за тая работа. Ксури се оказа по-сръчен от мене.

Трудохме се целия ден. Едва привечер успяхме да одерем кожата на лъва. Простряхме я върху покрива на нашата малка каюта. След два дни тя съвсем изсъхна на слънце и ми служеше за постеля.

След като напуснахме тоя бряг, заплавахме право на юг и около десет-двайсет дни не променяхме посоката.

Продуктите ни се привършваха и затова гледахме да икономисваме запасите си. На брега се отбивахме само за сладка вода.

Исках да стигнем до устието на река Гамбия или до Сенегал, сиреч до ония места, които са близо до Зелени нос, защото се надявах да срещнем някой европейски кораб. Знаех, че ако не срещна такъв кораб по тия места, ще трябва или да се впусна да диря острови в открито море, или да загина между чернокожите – нямах друг избор.

Знаех също, че всички кораби, които идват от Европа, накъдето и да отиват – дали към бреговете на Гвинея, към Бразилия или Ост Индия – минават край Зелени нос и затова ми се струваше, че цялото ми щастие зависи само от това дали при Зелени нос ще срещна някой европейски кораб.

„Ако не срещна – казах си, – заплашва ме сигурна смърт.“

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Среща с диваците.

Изминаха още десетина дни; ние продължавахме неспирно да се движим към юг.

Отначало крайбрежието беше пусто, а след това на две-три места видяхме голи чернокожи хора, които стояха на брега и гледаха към нас.

Веднъж ми хрумна да изляза на брега и да поговоря с тях, но Ксури, моят мъдър съветник, каза:

– Не ходи, не ходи! Няма нужда!

При все това започнах да карам по-близо до брега, за да мога да поведя разговор с тия хора.

Както изглежда, диваците разбраха какво искам и дълго тичаха след нас по брега.

Забелязах, че са без оръжие; само един от тях държеше в ръката си дълга тънка тояга. Ксури ми каза, че това е копие и че диваците хвърлят копията си много далеко и чудно сполучливо. И затова аз карах лодката доста навътре в морето и разговарях с тях с помощта на знаци, като се мъчех да им обясня, че сме гладни и имаме нужда от храна. Те разбраха и започнаха от своя страна да ми правят знаци да спра лодката, понеже имат намерение да ни донесат храна.

Спуснах платното, лодката спря. Двама диваци изтичаха някъде и след половин час донесоха два големи къса сушено месо и две торби със зърна от някакво житно растение, което растеше по тия места. Ние не знаехме какво е месото и какво е зърното, но изказахме готовност да приемем и едното, и другото.

Но как да получим дара, който ни предлагаха? Не можехме да слезем на брега: страхувахме се от диваците, а те – от нас. И ето, за да могат и двете страни да се чувстват в безопасност, диваците постъпиха така: сложиха провизиите на брега, а самите се отдръпнаха, за да имаме време да пренесем провизиите в лодката, а след това се върнаха на предишното си място.

Благодарихме им със знаци, понеже не можехме да им предложим в замяна никакви подаръци.

Ала в същия миг ни се представи чудесен случай да им направим голяма услуга.

Не бяхме успели да се отдалечим от брега и изведнъж видяхме, че

иззад могилите тичат два силни и страшни звяра. Те тичаха с всичка сила право към морето. Стори ни се, че единият от тях иска да настигне другия. Хората, които бяха на брега, и особено жените, страшно се изплашиха. Само дивакът, който държеше в ръката си копие, остана на мястото си, а другите хукнаха да бягат в различни посоки. Но зверовете се носеха право към морето и не закачиха никого от чернокожите. Хвърлиха се тичешком във водата и започнаха да се гмуркат и плуват, сякаш бяха дошли тук само за да се изкъпят.

Изведнъж единият от зверовете доплува доста близо до нашата лодка. Аз не очаквах това, но все пак не бях изненадан: заредих набързо пушката и се приготвих да посрещна врага. Щом той се приближи на разстояние един пушечен изстрел, дръпнах спусъка и застрелях звяра в главата. В същия миг той потъна във водата, а след това излезе на повърхността и заплува обратно към брега, като ту изчезваше във водата, ту отново се появяваше на повърхността. Той се бореше със смъртта, задавяше се с вода, а кръвта му изтичаше. Преди да доплува до брега, издъхна и потъна.

С никакви думи не може да се опише колко поразени бяха дивациите, когато чуха гърмежа и видяха огъня от моя изстрел: някои от тях за малко не умряха от страх и паднаха като мъртви на земята.

Но като видяха, че звярът е убит и че аз им правя знаци да дойдат по-близо до брега, те добиха кураж и се струпаха до самата вода: както изглежда, много им се искаше да намерят убития звяр. На това място, дето той бе потънал, водата беше обагрена с кръв и затова аз го намерих лесно, закачих го с въже, хвърлих края му на дивациите и те издърпаха убития звяр на брега. Това беше един голям леопард с необикновено красива петниста кожа. Застанали пред него, дивациите от учудване и радост вдигнаха ръце нагоре: те не можеха да разберат с какво съм го убил.

Другият звяр се изплаши от моя изстрел, доплува до брега и хукна обратно към могилите.

Забелязах, че на дивациите много им се искаше да си хапнат месо от убития леопард и ми мина през ума, че ще бъде добре да им го подаря.

Показах им със знаци, че могат да вземат звяра за себе си.

Те благодариха горещо и в същия миг се заловиха за работа. Нямаха ножове, но като си служеха с къси заострени тояжки, одраха кожата на мъртвия звяр така бързо и сръчно, както ние не бихме я одрали и с ножове.

Предлагаха ми месо, но аз се отказах, като им направих знак, че го

отстъпвам на тях. Поисках кожата и те ми я дадох на драго сърце. Освен това донесоха нов запас от продукти и аз ги приех с радост. След това поисках вода: взех едната от нашите стомни и я обърнах с дъното нагоре, за да им покажа, че е празна и че моля да я напълнят. Тогава те извикаха нещо. След малко се появиха две жени и донесоха голям съд от печена глина (сигурно диваците пекаат глината на слънце). Жените оставиха съда на брега и се отдалечиха както по-рано. Изпратих Ксури с трите стомни на брега и той ги напълни догоре.

След като получих по такъв начин вода, месо и житни зърна, разделих се с дружелюбните диваци и в продължение на единайсет дни плавах в предишната посока, без да завивам към брега. Най-после на петнайсет мили пред себе си видях ивица земя, която се вдаваше далеко в морето. Нямаше вятър и аз завих в открито море, за да заобиколя тая ивица. В тоя миг, когато се изравнихме с края ѝ, видях ясно откъм океана, на шест мили от брега, друга земя и заключих напълно правилно, че тясната ивица е Зелени нос, а земята, която се виждаше зад нея, е един от островите Зелени нос. Но островите бяха много далеко и аз не се решавах да се насоча към тях. Изведнъж чух вика на момчето:

– Господине! Господине! Кораб с платна! Наивният Ксури беше толкова напласен, че за малко не изгуби ума си: той си беше въобразил, че това е един от корабите на господаря му, изпратен да ни преследва. Но аз знаех колко много се бяхме отдалечили от маврите и бях уверен, че те вече не са опасни за нас. Изскочих от каютата и веднага видях кораба. Успях дори да различа, че тоя кораб е португалски. „Сигурно пътува към бреговете на Гвинея“ – помислих аз. Но като се вгледах по-внимателно, убедих се, че корабът отива в друга посока и няма намерение да завие към брега. Тогава вдигнах всички платна и се понесох в открито море, като реших на всяка цена да вляза в преговори с кораба.

Не след дълго ми стана ясно, че дори с пълна скорост няма да успее да се приближава толкова, че от кораба да различат моите сигнали. Но тъкмо в тоя миг ни видяха от палубата – сигурно с далекоглед. Както научих по-късно, на кораба помислили, че това е лодка от някакъв потънал европейски кораб. Корабът сви платната си, за да ми даде възможност да се приближа, и след около три часа спрях лодката си до него.

Попитаха ме кой съм отначало на португалски, след това на испански, а после на френски, но аз не знаех нито един от тия езици.

Най-после един моряк шотландец заприказва с мене на английски и аз му казах, че съм англичанин, избягал от плен. Тогава поканиха твърде любезно мене и спътника ми на кораба. Скоро ние се озовахме на

палубата заедно с нашата лодка.

Невъзможно е да се изрази с думи какъв възторг изпитах, когато се почувствах на свобода! Бях спасен и от робството, и от смъртта, която ме заплашваше! Щастието ми беше безпределно. В радостта си предложих на моя спасител, капитана, цялото си имущество, което имах със себе си, като награда за моето избавление. Но капитанът отказа.

– Няма да взема нищо от вас – каза той. – Всичките ви неща ще ви бъдат върнати непокътнати, щом пристигнем в Бразилия. Спасих живота ви, защото съзнавам добре, че и аз самият бих могъл да се озова в същата беда. И колко щастлив бих бил тогава, ако вие ми окажете такава помощ! Не забравяйте също, че ние пътуваме за Бразилия, а Бразилия е далеч от Англия и без тия неща там може да умрете от глад. Та аз не съм ви спасил, за да ви погубя! Не, не, сеньор, аз ще ви откарам безплатно до Бразилия, а вашите неща ще ви дадат възможност да осигурите прехраната си и да платите пътните си разноски до родината.

ПЕТА ГЛАВА

Робинзон се заселва в Бразилия. Той отново предприема пътуване по море. Корабът му претърпява крушение.

Капитанът беше великодушен и щедър не само на думи, но и на дело. Той изпълни добросъвестно всичките си обещания. Заповяда никой от моряците да не смее да се докосва до моето имущество, след това състави подробен списък на всичките ми неща, нареди да ги поставят при техните, а списъка даде на мене, та след пристигането ни в Бразилия да мога да си получа всичко.

Дося му се да купи лодката ми. Лодката наистина беше хубава. Капитанът каза, че ще я купи за своя кораб и попита колко искам за нея.

– Вие ми направихте толкова добрини – отвърнах аз, – че в никой случай не бива аз да определям цената ѝ. Колкото ми дадете, толкова ще взема.

Тогава капитанът каза, че ще ми даде писмен документ, с който се задължава да плати лодката ми веднага след пристигането ни в Бразилия, но ако там се намери друг купувач, който да ми предложи повече, тогава той ще ми плати също такава сума.

Пътуването ни до Бразилия беше напълно благополучно и след двайсет и два дни плаване влязохме в залива „Вси светители“. Тук аз окончателно почувствах, че всички мои беди са останали зад гърба ми, че вече не съм презрян роб и че животът ми започва отново.

Никога няма да забравя колко великодушно се отнесе с мене капитанът на португалския кораб.

Той не ми взе нито стотинка за пътуването, върна ми в пълна изправност всичките неща, дори и трите глинени стомни, заплати ми за лъвската кожа и за кожата на леопарда и изобщо купи всичко, което ми беше излишно и което можех да продам, в това число сандъка с виното, двете пушки и останалия въськ (една част от него бяхме употребили за свещи). С една дума, когато му продадох по-голямата част от имуществото си и слязох на брега в Бразилия, в джоба си имах двеста и двайсет жълтици.

Не ми се искаше да се разделя с моя спътник Ксури: той беше много верен и сигурен другар; бе ми помогнал да добия свободата си. Но

той нямаше вече какво да прави при мене, а освен това не бях сигурен, че ще мога да го храня. И затова се зарадвах много, когато капитанът заяви, че на драго сърце ще вземе момъка на кораба и ще го направи моряк.

Скоро след пристигането ни в Бразилия моят приятел, капитанът, ме отведе при един свой познат. Той беше собственик на захарна плантация и захарна фабрика. Живях при него доста време и благодарение на това се запознах отблизо с производството на захар.

Като виждах колко добре живеят тукашните плантатори и колко бързо забогатяват, реших да се заселя в Бразилия и да се заломя също с производство на захар. С всичките си налични пари купих парцел земя и започнах да правя план на бъдещата си плантация и стопанство. Разполагах в Лондон с известна сума и реших да вложа и нея в тази работа.

Имах един съсед по плантация, който бе пристигнал от Лисабон. Казваше се Уелс. Той беше по рождение англичанин, но отдавна вече бе придобил португалско поданство. Ние бързо се сближихме и бяхме в най-приятелски отношения. Първите две години и двамата едва се изхранвахме от добивите си. Но колкото повече разработвахме земята, толкова по-богати ставахме.

След като живях четири години в Бразилия, постепенно разширявайки работата си, аз не само научих испански език, но се и запознах с всички съседни, а също и с търговците от Сан Салвадор, най-близкия до нас морски град. Мнозина от тях станаха мои приятели. Ние често се срещаме и, разбира се, аз често им разправях за двете си пътувания до гвинеийския бряг, за това как се води търговия с тамошните негри и колко лесно е срещу някакви дрънкалки – мъниста, ножчета, ножици, брад-ви или огледала – да получиш златен пясък и слонова кост.

Те винаги ме слушаха с голям интерес и дълго време обсъждаха това, което им разказвах.

Веднъж при мене дойдоха трима от тях и след като взеха думата ми, че целият ни разговор ще остане в тайна, рекоха:

– Казвате, че там, където сте ходили, лесно могат да се добият цели купища златен пясък и други скъпоценности. Ние искаме да изпратим един кораб за злато в Гвинея. Съгласен ли сте да заминете за Гвинея? Няма нужда вие да влагате в това предприятие ни грош: ние ще ви дадем всичко, което е необходимо за размяната. За вашия труд ще получите същата част от печалбата, каквато ще получим и ние.

Трябваше да откажа и да си остана за дълго време в плодородната Бразилия, но, повтарям, аз винаги бях виновник за собствените си

нешастия. Страстно ми се поиска да преживея нови морски приключения и свят ми се зави от радост.

Както по-рано не намерих сили да надвия любовта си към пътешествията и не послушах добрите съвети на баща си, така и сега не можах да устоя срещу съблазнителното предложение на моите бразилски приятели.

Отговорих им, че на драго сърце ще замина за Гвинея, но при условие, че през време на пътешествието те ще се грижат за моите владения и ще се разпоредят с тях според указанията ми, в случай че не се върна.

Те обещаха тържествено да изпълнят моите желания и скрепиха нашия договор с писмено задължение. А от своя страна аз направих завещание в случай на смърт: цялото си движимо и недвижимо имущество завещах на португалския капитан, който ми бе спасил живота. Но при това направих уговорка: една част от капитала той да изпрати на старите ми родители в Англия.

Корабът беше готов и моите приятели съгласно условието го наториха със стоки.

И ето още веднъж – в лош час! – на 1 септември 1659 год – стъпих на палубата на кораба. Това беше същият този ден, в който преди осем години бях избягал от бащината си къща и така безумно бях погубил младостта си.

На дванайстия ден от нашето плаване пресякохме Екватора и се намирахме на седем градуса и двацет и две минути северна ширина, когато неочаквано ни връхлетя бесен ураган. Той налетя от югоизток, а след това започна да духа в противоположна посока и най-последно задуха от североизток с такава ужасна сила, че цели дванайсет дни, отдадени на стихията, трябваше да плаваме, накъдето ни гонеха вълните.

Няма нужда да казвам, че през тия дванайсет дни всяка минута очаквах смъртта, пък и никой от нас не мислеше, че ще остане жив.

Една ранна утрин (вятърът все още духаше с предишната сила) един от моряците извика:

– Земя!

Но не успяхме да изскочим от каютите, за да видим край кои брегове се носи нашият нещастен кораб, и почувствахме, че той заседна в една плитчина. В същия миг от внезапното спиране цялата ни палуба бе заляна от такава могъща вълна, че ние бяхме принудени да се скрием веднага в каютите.

Корабът заседна така дълбоко в пясъка, че не можеше и да се мисли да го измъкнем от плитчината. Оставаше ни едно: да се погрижим за

спасяването на собствения си живот. Имахме две лодки. Едната висеше зад кърмата; през време на бурята тя бе се разбила о кормилото, а след това или бе потънала, или я бе отнесло морето. Оставаше другата, но никой не знаеше дали ще можем да я спуснем във водата. Но нямаше време за разсъждаване: корабът всеки миг можеше да се разцепи на две. Помощник-капитанът се спусна към лодката и с помощта на моряците я прехвърли през борда. Ние всички, единайсет души, влязохме в лодката и се оставихме на волята на бушуващите вълни. Макар че бурята беше вече поутихнала, все пак към брега налитаха грамадни вълни и морето напълно справедливо можеше да бъде наречено бясно. Нашето положение стана още по-страшно: ние виждахме ясно, че още малко и лодката ще бъде заляна от вълните и че няма да можем да се спасим. Нямахме платно, а дори и да имахме, то щеше да бъде напълно безполезно. Гребяхме към брега с такова отчаяние в сърцето, сякаш ни очакваше смъртно наказание. Всички разбирахме, че щом лодката се приближи до брега, прибоят веднага ще я разпилее на парчета. Гонени от вятъра, наблюдавахме лопатите, като сами се приближавахме към гибелта си.

Така се носихме четири мили и изведнъж една разярена вълна, висока като планина, налетя откъм кърмата на лодката ни. Това беше последният смъртоносен удар. Нашата лодка се преобърна. В същия миг се озовахме под водата. Бурята за миг ни разхвърли на различни страни.

Невъзможно е да се опише онова смущение на чувствата и мислите, което изпитах, когато ме покри вълната. Аз плувам много добре, но сега няха сили да изскоча веднага от тая бездна, за да си поема дъх, и затова малко остана да се удавя. Вълната ме грабна, помъкна ме към сушата, разби се и се отдръпна надалеч, като ме остави полумъртъв, защото бях нагълтал вода. Поех дъха си и дойдох донякъде на себе си. Като видях, че сушата е толкова близо (много по-близо, отколкото очаквах), скочих на крака и с необикновена бързина се насочих към брега. Надявах се да стигна до него, преди да долети и ме грабне друга вълна, но скоро разбрах, че не мога да избягам от нея: морето идваше към мене като голяма планина, настигаше ме като свиреп враг, с когото не можех да се боря. Не се съпротивлявах на ония вълни, които ме носеха към брега, но веднага щом те се отдръпнеха от сушата и се върнеха назад, блъсках се и се боричках, както можех, за да не ме отнесат обратно в морето.

Следващата вълна беше огромна: не по-малко от двайсет или трийсет фута височина. Вълната ме грабна и с необикновена сила ме повлече към сушата. Дълго плувах по течението, като гребях с всички сили, и за малко не нагълтах вода, но изведнъж почувствах, че водата ме носи

нейде нагоре. За мое голямо щастие скоро ръцете и главата ми се озоваха над повърхността и макар че след две секунди ме връхлетя друга вълна, все пак тоя къс отдиш ми даде сила и бодрост.

Нова вълна пак ме заля цял, но тоя път не останах толкова дълго под водата. Когато вълната се разби и се отдръпна, не се поддадох на нейния натиск, а заплувах към брега и скоро усетих земя под краката си.

Постоях две-три секунди, поех дъх с цели гърди и с последни сили хукнах към брега.

Но и сега не можах да избягам от разяреното море: то отново се втурна подире ми. Още на два пъти вълните ме настигаха и ме носеха към брега, който на това място беше много полегат. Последната вълна ме хвърли с такава сила към скалата, че изгубих съзнание.

Известно време бях съвсем безпомощен и ако в тоя миг морето бе успяло да ме грабне отново, непременно щях да се удавя.

За щастие съзнанието ми се върна навреме: като видях, че след малко вълната ще ме покрие отново, вкопчих се здраво в издатината на скалата, спрях да дишам и се мъчех да изчакам, докато тя се оттегли.

Тук, по-близо до сушата, вълните не бяха толкова големи. Когато водата се отдръпна, пак изтичах напред и се озовах толкова близо до брега, че следващата вълна вече не можа да ме отвлече в морето, макар че ме заля целия до главата.

Потичах още няколко крачки и с радост почувствах, че стоя вече на твърда земя. Започнах да се катеря по крайбрежните скали, домъкнах се до една могилка и паднах на тревата. Тук бях в безопасност:

водата не можеше да стигне до мене.

Мисля, че не съществуват думи, които биха могли да предадат радостните чувства на човек, който, така да се каже, е възкръснал от гроба! Започнах да тичам и подскачам, размахвах ръце и дори пеех и танцувах. Цялото ми същество, ако мога да се изразя така, бе обзето от мисли за спасяването ми.

Но в миг си спомних внезапно за своите издавили се другари. Дожаля ми за тях, защото през време на плаването бях успял да се привържа към мнозина. Спомнях си лицата, имената им. Уви, аз не виждах вече никого; от тях не бяха останали дори следи освен три техни шапки, един калпак и две нечифтни обувки, изхвърлени от морето на сушата.

Когато погледнах натам, където се намираше нашият кораб, едва го различих зад веригата високи вълни – толкова далеко беше той. И си казах: „Какво щастие, какво голямо щастие, че в такава буря можах да стигна до тоя далечен бряг!“

Като изказах с такива думи горещата си радост, че съм се спасил от смъртна опасност, спомних си, че сушата може да е също тъй страшна, както и морето, че съвсем не зная къде съм попаднал и че ще трябва в най-кратко време да огледам подробно непознатата местност.

Още щом помислих за това, възторгът ми веднага се изпари: разбрах, че макар и да съм спасил живота си, не съм се спасил от нещастията, лишенията и ужасите. Всичките ми дрехи се бяха съвсем измокрили, а нямаше с какво да се преоблека. Нямах нито храна, нито сладка вода, за да подкрепя силите си. Какво ли бъдеше ме очакваше? Или да умра от глад, или да ме разкъсат хищни зверове. И най-тъжното беше, че не можех да ходя на лов за дивеч, не можех да се отбранявам от зверовете, защото нямаше никакво оръжие. Изобщо у себе си нямаше нищо освен един нож, лула и кутия с тютюн.

Това ме доведе до такова отчаяние, че започнах да тичам като безумен насам-натам по брега.

Наближаваше нощта и с тъга се питах: „Какво ли ме чака, ако в тая местност има хищни зверове? Та те излизат на лов винаги нощем“.

Наблизо имаше високо клонесто дърво. Реших да се покатеря на него и да прекарам между клоните му до сутринта. Не можех да измисля нищо друго, за да се спася от зверовете. „А когато дойде утрото – казах си, – ще имам време да помисля от каква смърт ми е съдено да умра, защото е невъзможно да се живее в тая пустош.“

Измъчваше ме жажда. Тръгнах да видя дали нейде наблизо няма сладка вода и като се отдалечих на четвърт миля от брега, за голяма моя радост намерих едно ручейче.

Напих се, сложих в устата си тютюн, за да заглуша глада, върнах се при дървото, покатерих се на него и се нагласих между клоните му така, че да не падна, като заспя. След това отрязах един клон, направих си тояга, за да се браня, ако ме нападат врагове, седнах по-удобно и от страшната умора съм заспал дълбоко.

Спал съм сладко, както малцина биха спали на такова неудобно легло, и едва ли след такава нощувка някой друг се е събуждал толкова отпочинал и бодър.

ШЕСТА ГЛАВА

Робинзон на необитаемия остров. Той успява да вземе неща от кораба си и си построява жилище.

Събудих се късно. Времето беше ясно, вятърът бе утихнал, морето бе престанало да се вълнува.

Погледнах към изоставения от нас кораб и с учудване видях, че го няма на предишното място. Вълните бяха го изгласкали по-близо до брега. Той се бе озовал до същата оная скала, о която вълните за малко не ме разбиха. Сигурно през нощта го е издигнал приливът, отместил го е от плитчината и го е докарал насам. Сега той се намираше на една миля от мястото, дето бях ношувал. Очевидно вълните не бяха го разбили: той се държеше почти изправен над водата.

Реших веднага да се добера до кораба, за да се запаса с продукти и разни Други неща.

Като се спуснах от дървото, аз се огледах още веднъж наоколо. Първото нещо, което видях, беше нашата лодка, която лежеше вдясно на брега, на две мили оттук, там, дето я бе изхвърлил ураганът. Тръгнах в тази посока, но се оказа, че за там не може да се мине по пряк път: в брега дълбоко се врязваше малък залив, широк около половин миля, и преграждаше пътя. Върнах се назад, защото за мене беше много по-важно да отида на кораба: там се надявах да намеря храна.

След пладне вълните в морето съвсем утихнаха и отливът беше толкова силен, че четвърт миля до кораба минах по сухо дъно.

Тук отново сърцето ми се сви от болка: стана ми ясно, че ако не бяхме се изплашили от бурята и не бяхме напуснали кораба, сега всички щяхме да бъдем живи. Трябвало е само да изчакаме да мине бурята и щяхме да стигнем благополучно до брега, и аз нямаше да бъда принуден сега да страдам в тая безлюдна пустиня.

При мисълта, че бях останал самотен, аз заплаках, но като си спомних, че сълзите никога не могат да премахнат нещастията, реших да продължа пътя си и на всяка цена да стигна до разбития кораб. Съблякох се, влязох във водата и заплувах.

Но най-трудното ме очакваше занаяпред: не можах да се кача на кораба. Той се намираше на плитко място, така че почти изцяло се издаваше от водата, но нямаше за какво да се заловя. Дълго плувах около него

и изведнъж забелязах корабното въже (чудя се как не съм го видял веднага). Краят на въжето се спущаше толкова високо над водата, че с голяма мъка успях да го уловя и да се покатеря на кораба. Подводната част на кораба беше пробита и трюмът беше пълен с вода. Корабът стоеше на твърда пясъчна плитчина, кърмата му се бе издигнала силно, а носът почти докосваше водата. По такъв начин водата не бе влязла в кърмата и нито едно от нещата, които се намираха там, не се бе измокрило. Побързах да отида там, защото преди всичко исках да узная кои неща са се похабили и кои са оцелели.

Оказа се, че целият запас от продукти бе останал съвсем сух. И по-неже ме измъчваше глад, най-напред отидох в склада, натъпках джобовете си със сухари и като продължавах да оглеждам кораба, ядох вървешком, за да не губя време. Намерих една бутилка с ром и глътнах няколко големи глътки, за да подкрепя силите си за предстоящата работа.

Преди всичко имах нужда от лодка, за да пренеса на брега ония неща, които можеха да ми потрябват. Но нямаше откъде да взема лодка, а безполезно беше да желая невъзможното. Трябваше да измисля нещо друго. На кораба имах запасни мачти. Реших да построя сал от тях и усърдно се залових за работа. След като избрах няколко по-големи греди, изхвърлих ги зад борда, като вързах предварително всяка греда с въже, за да не ги отнесат вълните. След това слязох от кораба, издърпах към себе си четири греди, вързах ги здраво в двата края, закрепих ги отгоре с две-три дъски, поставени на кръст, и ето че имах вече нещо като сал.

Тоя сал ме издържаше отлично, но за по-голям товар беше твърде лек и малък.

Трябваше отново да се кача на кораба. Там намерих триона на нашия корабен майстор и разрязах запасната мачта на три греди, които привързах към сала. Салът стана по-широк и много по-устойчив. Тая работа ми струваше огромни усилия, но желанието да се запаса с всичко, необходимо за живота, ме крепеше и аз направих онова за което при обикновени обстоятелства не бих имал сили.

Сега моят сал беше широк и здрав и можеше да издържи голям товар.

Но с какво да натоваря тоя сал и какво да направя, та да не го отвлече приливът? Нямаше много време за мислене, трябваше да се побърза.

Най-напред сложих на сала всички дъски, които намерих на кораба, след това взех три сандъка, които принадлежах на нашите моряци,

счупих катанците им и изхвърлих всичко, което имаше в тях. Отбрах ония неща, които можеха да ми потрябват най-много, и напълних с тях трите сандъка. В единия сандък сложих хранителни продукти: ориз, сухари, три пити холандско сирене, пет големи къса сушено козе месо, което на кораба ни служеше като главна месна храна, и остатъците от ечемика, който носехме от Европа, за да храним кокошките на кораба; кокошките бяхме изяли отдавна, а от ечемика бе останало доста. Тоя ечемик беше размесен с пшеница; той щеше да ми свърши доста работа, но за съжаление, както се разбра по-късно, беше силно наяден от плъховете. Освен това намерих няколко сандъка с вино и около шест галона¹¹ оризова ракия, която принадлежеше на нашия капитан.

И тия сандъци сложих на сала при другите. Междувременно, докато товарех, започна приливът и с огорчение видях, че вълните отнесоха в морето всичките ми дрехи, които бях оставил на брега.

Сега останах само по чорапи и платнени, къси до коленете гашета, които не бях съблякъл, когато заплувах към кораба. Това ме накара да се запаса не само с храна, но и с дрехи. На кораба имаше различни дрехи, но засега взех само един кат, защото много повече ме привличаха другите неща и преди всичко работните инструменти.

След дълго търсене намерих сандъка на нашия дърводелец и за мене това беше наистина скъпоценна находка, която в оня момент не бих заменил за цял кораб със злато. Поставих тоя сандък върху сала, без дори да надникна в него, защото знаех отлично какви инструменти има вътре.

Сега ми оставаше да се запаса с оръжие и припаси. В каютата намерих две хубави ловджийски пушки и два пистолета, които прибрах на сала заедно с барутницата, една торбичка със сачми и две стари, ръждясали шпаги. Аз знаех, че на кораба имахме три бъчвички барут, но не знаех на кое място са те. Ала след грижливо търсене намерих и трите бъчвички. Едната беше измокрена, а двете бяха съвсем сухи и аз ги примъкнах на сала заедно с пушките и шпагите. Сега моят сал бе достатъчно натоварен и трябваше да тръгвам. Не беше лесна работа да стигна до брега със сал без платно и без кормило: достатъчно беше да подухне дори най-слаб насрещен вятър и цялото мое съоръжение щеше да се преобърне.

За щастие морето беше спокойно. Започваше приливът, който трябваше да ме откара до брега. Освен това подухна и ветрец, също попътен.

---

11. Галон – английска мярка за течности, равна на 4,5 литра.

И затова взех счупените лопати от корабната лодка и побързах да потегля в обратен път. Скоро успях да съзря малкия залив, към който насочих сала. С голям труд го прекарах напреки на течението и най-последно влязох в залива, като опрях лопатата о дъното, защото тук беше плитко; и още щом започна отливът, моят сал с целия си товар се озова на сухия бряг.

Сега ми предстоеше да огледам околностите и да си избира удобно място за жилище, такова, където бих могъл да сложа целия си имот без страх, че ще се изгуби. Все още не знаех къде съм попаднал:

на материк или на остров. Дали тук живеят хора? Дали има хищни зверове? На половин миля или малко по-далеч от мене се виждаше един стръмен и висок хълм. Реших да се изкача на него, за да огледам околността. Взех пушката, пистолета и барутницата и тръгнах на разузнаване.

Трудно беше да се изкача на върха на хълма. Когато най-последно се изкачих, видях каква горчива участ ми е била отсъдена: намирах се на остров. От всички страни наоколо се простираше море, отвъд което нийде не се виждаше земя, ако не се смятат стърчащите в далечината няколко скали и две островчета, които се намираха на девет мили на запад. Тия островчета бяха малки, много по-малки от моя.

Направих и друго откритие: растителността на острова беше дива, нийде не се виждаше нито парченце обработена земя. Значи тук наистина нямаше хора!

Нямаше сякаш и хищни зверове, поне аз не бях забелязал нито един. Затова пък имаше множество птици, все от някакви незнайни за мене породи, така че по-късно, когато ми се случеше да застрелям някоя птица, по вида ѝ никога не можех да определя дали месото ѝ се яде или не.

Когато слизах от хълма, застрелях една много голяма птица; тя бе кацнала на едно дърво в края на гората.

Мисля, че това бе първият изстрел, който се е чул в тия диви места. Още щом стрелях, над гората се изви облак от птици. Всяка крещеше по своему, но нито един от тия крясъци не приличаше на крясъците на познатите ми птици.

Убитата от мене птица напомняше нашия европейски ястреб както по шарките на перата, така и по формата на човката. Само ноктите ѝ бяха много по-къси. Месото ѝ миришеше на мърша и затова не можах да го ям.

Такива бяха откритията, които направих първия ден. След това се върнах при сала и започнах да пренасям нещата на брега. С това се

занимавах през цялото останало време на деня.

Надвечер отново започнах да мисля къде и как да се наглася да ношувам.

Страх ме беше да легна направо на земята: дали няма да ме нападне някой хищен звяр? И затова, след като избрах на брега удобно място за ношуване, заградих го от всички страни със сандъците, а в заграденото място направих от дъски нещо като колиба.

Безпокоеше ме също и въпросът как ще си намирам храна, когато се свършат запасите ми: тук не виждах никакви други живи същества освен птиците и някакви две зверчета като нашите зайци, които бяха изскачили от гората, когато чуха изстрела ми.

Ала засега ме занимаваше много повече друго нещо. Аз не бях прибрал от кораба всичко, което можех да взема: там бяха останали много неща, които можеха да влязат в работа, и преди всичко корабни платна и въжета. И затова реших, ако нещо не ми попречи, да отида отново на кораба. Бях уверен, че още при първата буря вълните ще го разбият на трески. Трябваше да отложа всички други работи и да разтоваря по-бързо кораба. Не биваше да се успокоявам, докато не откарам на брега всички неща, до последното гвоздейче.

След като взех това решение, започнах да мисля дали да отида със сала, или да преплувам както първия път. Реших, че ще е по-удобно да преплувам. Само че тоя път се съблякох в колибата ѝ останах само по долна риза, с платнени гащета и кожени пантофи на бос крак.

Както и първия път се покатерих на кораба по въжето, а след това сковах нов сал и пренесох в него множество полезни неща. Първо прибрах всичко, което намерих в килерчето на нашия майстор, а именно: две-три чувалчета с гвоздеи (големи и малки), отверка, двадесетина брадви и главно едно точило, което беше твърде полезно нещо.

След това прибрах няколко неща, които бяха останали от нашия канонир¹², три железни лоста, две бъчвички с куршуми за пушка и малко барут. После намерих на кораба цяла купчина всевъзможни дрехи, прибрах и едно корабно платно, хамак¹³, няколко дюшека и възглавници. Сложих всичко това на сала и за голяма моя радост го откарах непотътнато на брега.

Когато отивах на кораба, страхувах се да не би в мое отсъствие някакви хищници да нападнат продуктите ми. За щастие не се случи

---

12. Канонир – топчия, артилерист.

13. Хамак – плетена люлка-легло.

такова нещо.

Докато ме нямаше, само някакво зверче бе дотичало от гората и седнало на единия от сандъците ми. Когато ме видя, то избяга малко настрана, но веднага се спря, изправи се на задните си крака и с невъзмутимо спокойствие, без всякакъв страх, ме погледна в очите, сякаш искаше да се запознае с мене.

Зверчето беше красиво и приличаше на дива котка. Прицелих се в него с пушката, но то, без да се сеща за заплашващата го опасност, дори не се помръдна от мястото си. Тогава му хвърлих късче сухар, макар че от моя страна това беше неразумно, понеже имах малко сухари и трябваше да ги пазя. Все пак зверчето ми се хареса толкова много, че аз му дадох това парче сухар. То дотича, помириса сухара, изяде го и се облиза с голямо удоволствие. Виждаше се, че чака още. Но аз не му дадох вече нищо. То поседя малко и си отиде.

След това започнах да си строя палатка. Направих я от корабното платно и от пръти, които насякох в гората. В палатката пренесох всичко, което можеше да се похаби на слънцето и дъжда, а наоколо струпах празните сандъци за в случай на нападение от хора или диви зверове.

Входа на палатката заградих отвън с голям сандък, като го поставих легнал, а отвътре препречих дъски. След това постлах на земята постелка, сложих до възглавницата два пистолета, а до леглото пушка и си легнах.

След корабокрушението това беше първата нощ, която прекарах в легло. Спал съм дълбоко до сутринта, понеже предишната нощ бях спал малко, а целия ден бях работил, без да си почина: най-напред товарих нещата от кораба на сала, а след това ги пренасях на брега.

Мисля, че никой не е имал такъв огромен склад от неща, каквото имах аз сега. Но на мене всичко ми се виждаше малко. Корабът беше цял и докато вълните не бяха го отнесли настрана, докато там все още имаше неща, които можех да използвам, смятах за необходимо да пренеса на брега всичко, което можеше да се пренесе. И затова всеки ден през време на отлива отивах там и докарвах все нови и нови неща.

Особено успешно беше третото ми пътешествие до кораба. Прибрах всички корабни въжета и взех всички други въженца. Тоя път пренесох едно голямо парче корабно платно, което ми служеше за кърпене на платната, и бъчвичката с измокрения барут, която бях оставил по-рано на кораба. В края на краищата пренесох на брега всички корабни платна, само че трябваше да ги нарежа на парчета и така да ги превозвам на части. Впрочем не съжалявах за това:

платната съвсем не ми бяха нужни за мореплаване и цялата им ценност за мене се състоеше в плата, от който бяха ушити.

Сега вече бях прибрал от кораба абсолютно всичко, което сам човек можеше да вдигне с голи ръце. Останаха само тежките неща, с които се залових при следващото си отиване. Започнах с кабелите. Разрязах всеки кабел на толкова големи парчета, че лесно да се справя с тях, и пренесох на части три кабела. Освен това взех от кораба всички железни части, които можах да откова с помощта на брадвата. После насякох остатъците от мачтите, построих по-голям сал, натоварих всички тия тежести и тръгнах да се връщам.

Но тоя път щастието ми измени: моят сал бе толкова тежко натоварен, че ми беше много трудно да го управлявам.

Когато влязох в заливчето и се приближих вече до брега, дето бях стоварил другото си имущество, салът се преобърна и аз паднах във водата с целия си товар. Не можах да потъна, защото това стана кажи-речи до самия бряг, но почти целият ми товар се озова под водата; най-важното бе, че потъна желязото, на което държах толкова много.

Наистина, когато започна отливът, извлякох на брега всички парчета от кабела и няколко парчета желязо, но трябваше да влизам под водата за всяко парче и това ме измори много.

Пътуванията ми до кораба продължаваха всеки ден и всеки път донасях по нещо ново.

От тринайсет дни вече живеях на острова и през това време ходих единайсет пъти на кораба, като домъкнах на брега абсолютно всичко, което човек може да вдигне с двете си ръце. Не се съмнявам, че ако тихото време бе продължило повече, щях да пренеса на части и целия кораб.

Когато започнах да се готвя за дванайстото пътешествие, забелязах, че се вдига вятър. Въпреки това изчаках отлива и пак отидох на кораба. При по-раншните си посещения бях претършувал толкова основно нашата каюта, та ми се струваше, че там не може да се намери вече нищо. Но изведнъж ми се хвърли в очи едно малко шкафче с две чекмеджета:

в едното намерих три бръснача, ножици и повече от десет вилици и ножове; в другото имаше пари, една част в европейски, а друга част в бразилски сребърни и златни монети, всичко около тридесет и шест фунта стерлинги.

Като видях тия пари, усмихнах се.

– Ненужна смет – рекох, – защо ми са сега? На драго сърце бих дал сега цяла купчина злато за кой да е от тия евтини ножове. Няма къде да

те дяна и затова върви на морското дъно! Дори ако те видех на пода, пак не би заслужавало да се наведе за тебе.

Но след като поразмислих малко, все пак загънах парите в парче корабно платно и ги взех със себе си.

Морето се вълнуваше през цялата нощ и на сутринта, когато надникнах от палатката, от кораба нямаше дори следа.

Сега можех изцяло да се занимая с въпроса, който ме тревожеше още първия ден: какво трябва да направя, та да не ме нападнат нито хищни зверове, нито диви хора? Какво жилище да си направя? Да си изкопая пещера или да си издигна палатка?

В края на краищата реших да направя и едното, и другото.

По това време ми стана ясно, че мястото, което избрах на брега, не струва за постройка на жилище:

то беше блатисто, ниско място, до самото море. В такива места е много вредно да се живее. При това наблизко нямаше сладка вода. Реших да намеря друго парче земя, по-удобно за жилище. Жилището ми трябваше да бъде защитено и от слънчевата жега, и от хищниците: да се намира на такова място, дето няма влага, а наблизко да има сладка вода. Освен това непременно ми се искаше от къщата да се вижда морето.

„Може случайно близо до острова да се появи кораб в морето – казах си, – а ако не виждам морето, ще пропусна този случай.“

Както виждате, все още не ми се искаше да се откажа от надеждата.

След дълги търсения намерих най-после подходящо място за жилище. Това беше малка равна полянка върху склона на висок хълм. От върха до самата полянка хълмът се спущаше като отвесна стена, така че нямаше опасност от нападение откъм върха. В тая стена до самата полянка имаше малка вдлъбнатина, нещо като вход на пещера, но нямаше никаква пещера. Тъкмо тук, срещу тая вдлъбнатина, на зелената поляна реших да си направя палатка.

Това място се намираще на северозападния склон на хълма, така че почти до вечерта то оставаше на сянка. А привечер го огряваше залязващото слънце.

Преди да построя палатката, взех една заострена тояга и описах голям полукръг пред самата вдлъбнатина. След това по целия полукръг забих в земята два реда здрави високи колове, заострени в горните краища. Между двете редици колове оставих малка междина и я запълних до самия връх с парчета кабели, които бях взел от кораба. Сложих ги в редица един над друг, а отвътре закрепих оградата с подпори. Оградата ми стана много хубава: през нея не можеше да се промъкне или да се

прекачи нито човек, нито звяр. Тая работа изискваше много време и труд. Особено трудно беше да насека пъти в гората, да ги пренеса на мястото на постройката, да ги издялам и забия в земята.

Оградата не се прекъсваше никъде. Нямаше врата. За вход в жилището ми служеше една стълба. Опирах я до стобора винаги когато трябваше да вляза или да изляза.

СЕДМА ГЛАВА

Робинзон в ново жилище. Коза и козленце.

Трудно ми беше да домъкна в крепостта всичките си богатства: продуктите, оръжието и другите неща, Едва се справих с тая работа. А сега ми се наложи да се заловя за нова работа – да си направя голяма здрава палатка.

Както е известно, в тропическите страни дъждовете са извънредно изобилни и през определено време на годината се леят непрекъснато дни наред. За да се запазя от влагата, направих си двойна палатка, по-право отначало направих една по-малка палатка, а над нея издигнах друга, по-голяма. Външната палатка покрих с брезент, който бях взел от кораба заедно с корабните платна.

Сега не спях вече на постелка, хвърлена направо на земята, а в много удобен хамак, който принадлежеше на помощника на нашия капитан.

Пренесох в палатката всички хранителни продукти и другите неща, които можеха да се похабят от дъждовете. Когато всичко това бе внесено вътре в оградата, запуших напълно отвора, който ми служеше временно за врата, и започнах да влизам и излизам със стълбата, за която вече споменах. По такъв начин живеех като в укрепен замък, защитен от всякакви опасности, и можех да спя съвсем спокойно.

След като запуших оградата, залових се да копая пещера, като дълбаех естествената вдлъбнатина в хълма. Пещерата беше тъкмо зад палатката и ми служеше за мазе. Изкопаните камъни изнасях през палатката в дворчето и ги струпвах от вътрешната страна на оградата. Там насипвах и пръстта, така че почвата в дворчето се издигна на един и половина фута.

Тая работа ми отне доста време. През това време много други неща занимаваха мислите ми и се случиха няколко такива произшествия, за които искам да разправя.

Веднъж, още като се готвех да направя палатката и да изкопая пещера, неочаквано надвисна черен облак и плисна проливен дъжд. След това блесна мълния и се разнесе страшен гръм.

Разбира се, в това нямаше нищо необикновено и ме изплаши не толкова самата мълния, колкото мисълта, която се мярна по-бързо от мълния в ума ми:

„Барута ми!“

Сърцето ми замря. С ужас мислех: „Мълнията с един удар може да унищожи всичкия ми барут! А без него ще бъда лишен от възможност да се отбранявам от хищните зверове и да си търся храна“. Чудно нещо: в това време дори не помислих, че при взрива мога да загина преди всичко аз.

Тоя случай ми направи такова силно впечатление, че щом бурята премина, аз отложих временно цялата работа около уредбата и укрепяването на жилището и се залових за дърводелство и шиене: шиех торбички и правех сандъчета за барута. Трябваше да разделя барута на няколко части и всяка част да поставя на отделно място, та да не могат да се възпламенят изведнъж.

Тая работа ми отне почти две седмици. Всичкият ми барут беше около двеста и четиридесет фунта. Разделих го на около сто части и го наслагах в торбички и сандъчета. Торбичките и сандъчетата скрих в пукнатините на могилата на такива места, където не можеше да проникне влага, и внимателно отбелязах всяко място. За бъчвичката с измокрения барут не се страхувах – тоя барут и без това беше лош – и затова го поставих, както си беше, в пещерата или в „кухнята си“, както мислено я наричах.

През това време по веднъж на ден, а понякога и по-често, излизах от къщи с пушка – на разходка, а също и да се запозная с местната природа и ако ми се удаде случай, да убия някакъв дивеч.

Още първия път, когато тръгнах на такава екскурзия, направих откритие, че на острова има кози. Много се зарадвах, но скоро се оказа, че тия кози са необикновено пъргави и чувствителни, така че няма ни най-малка възможност да се промъкне човек до тях. Впрочем това не ме смути: не се съмнявах, че рано или късно ще се науча да ги ловя.

Скоро долових едно интересно явление: когато козите бяха на върха на могилата, а аз се появявах в долината, цялото стадо веднага избягваше далеч от мене, но ако се случеше козите да са в долината, а пък аз на могилата, тогава сякаш те не ме забелязваха. От това направих извод, че очите им са устроени по особен начин: не виждат онова, което се намира горе. Оттогава започнах да ходя на лов така: изкачвах се на някой хълм и стрелях от върха по козите.

Още с първия изстрел убих една млада коза, която имаше сукалче. Жал ми беше за козленцето. Когато майката падна, то продължаваше да стои кротко край нея и ме гледаше доверчиво. Нещо повече, когато се приближих до убитата коза, метнах я на раменете си и я понесох към къщи, козленцето хукна подире ми. Така стигнахме чак до къщи.

Сложих козата на земята, взех козлето и го спуснах през оградата в двора. Мислех, че ще успея да го отгледам и да го опитомя, но то още не можеше да яде трева и затова бях принуден да го заколя. Месото от тия две животни ми стигна за дълго време. Аз избобщо малко ядах, като се стараех по възможност да пазя запасите си и особено сухарите.

След като се настаних окончателно в новото си жилище, стана нужда да се замисля как да си направя по-скоро печка или избобщо някакво огнище. Необходимо беше да се запаса и с дърва.

Как се справих с тая задача, как разширих мазето си, как се снабдих постепенно с някои удобства – за това ще разкажа подробно по-нататък.

ОСМА ГЛАВА

Календарът на Робинзон. Робинзон подрежда жилището си.

Наскоро след като се заселих на острова, изведнъж ми мина през ума, че ще изгубя представа за времето и дори ще престана да различавам неделните от делничните дни, ако не си направя календар.

Календар си направих така: издялах с брадвата голяма греда и я забих в пясъка на брега, на същото онова място, където бе ме изхвърлила бурята, а към тоя стълб заковах една напречна дъска, на която с едри букви изрязах следните думи:

„Тук за първи път стъпих на тоя остров на 30 септември 1659 година“

Оттогава всеки ден правех на стълба по една рязка във вид на къса чертичка. След шест чертички правех една по-дълга – това означаваше неделя, а резките, които означаваха първото число на всеки месец, правех още по-дълги. По такъв начин водех моя календар, като отбелязвах дните, седмиците, месеците и годините.

Като изброявах нещата, които бях пренесъл от кораба, както казах вече, на единайсет пъти, не споменах за много дреболии, макар и не много ценни, но които ми послужиха извънредно много. Така например в каютите на капитана и помощника му намерих мастило, пера и хартия, три-четири компаса, някои астрономически прибори, далекогледи, географски карти и корабния дневник. Всичко това сложих в един от сандъците за всеки случай, без да зная дори дали ще ми потрябва нещо от тия работи. След това ми попаднаха няколко книги на португалски език. Прибрах и тях.

На кораба имахме две котки и едно куче. Пренесох котките със са на брега, а кучето още при първото ми отиване на кораба само скочи във водата и заплува след мене. То ми беше дълги години сигурен помощник, служеше ми вярно и честно. Почти ми беше като другар, само дето не можеше да говори. О, какво не бих дал да можеше да продума!

Стараех се много да пазя мастилото, перата и хартията. Докато имах мастило, записвах подробно всичко, което ми се случваше; а когато мастилото ми се свърши, трябваше да прекъсна записването, понеже не умеех да правя мастило и не можех да измисля с какво да го заменя.

Изобщо, макар че имах такъв обширен склад от всевъзможни неща, освен мастило ми липсваха и много други работи: няхах нито лопата, нито копачка, нито пък инструмент за обработване на земята. Няхах нито игли, нито конци. Долните ми дрехи станаха напълно негодни, но скоро свикнах да ходя съвсем без долни дрехи, без да чувствам голяма нужда от тях.

Понеже ми липсваха необходимите инструменти, всяка моя работа вървеше много бавно и ми се удаваше с голям труд. Над оградата, с която обиколих жилището си, работих едва ли не цяла година. Да насека дебели пръти в гората, да издялам колове от тях, да домъкна тия колове до палатката – за всичко това беше нужно много време. Коловете бяха много тежки, така че не можех да вдигна повече от един наведнъж, и понякога ми трябваша два дни само да издялам кола и да го пренеса до къщи, а на третия ден го забивах в земята.

Отначало забивах коловете с помощта на тежко дърво, но след това си спомних, че имам железни лостове, които бях пренесъл от кораба. Започнах да работя с лоста, но не мога да кажа, че това облекчаваше много работата ми. Изобщо забиването на коловете беше за мене една от най-уморителните и неприятни работи. Но можех ли да се смущавам от това! Та аз и без друго не знаех в какво да употребя времето си: по цели дни скитах из острова да търся храна и няхах друга работа.

От време на време ме обземаше отчаяние, изпитвах смъртна тъга. За да се боря с тия горчиви чувства, взех перото и се опитах да докажа на самия себе си, че в моето бедствено положение все пак има доста хубави работи.

Разделих страницата наполовина и написах отляво „лошо“, а отдясно „хубаво“ и ето какво се получи:

Лошо:

Захвърлен съм на един тъжен, необитаем остров и нямам никаква надежда за спасение.

Лошо:

Аз съм далеч от цялото човечество;

Лошо:

аз съм пустинник, прокуден завинаги от света на хората.

Хубаво:

Но не умрях от глад и не загинах в тая пустиня.

Хубаво:

Но аз останах жив, а можех да се удавя както всичките си спътници.

Лошо:

Аз не мога да се защитя, ако ме нападнат лоши хора или диви зверове.

Хубаво:

Но тук няма ни хора, ни зверове. И мога да се смятам щастлив, че вълните не ме изхвърлиха на африканския бряг, дето има толкова свирепи хищници.

Хубаво:

Но аз успях да се запаса с всичко необходимо за живота и да си осигуря прехрана до края на дните си.

Лошо:

Няма с кого да разменя дума, няма кой да ме ободри, и утеши.

Тия размишления бяха голяма подкрепа за мене. Видях, че не трябва да падам духом и да се отчайвам, защото човек може и трябва да намери утеха дори в най-тежките мъки.

Успокоих се и станах много по-бодър. Досега аз мислех единствено как да напусна този остров; по цели часове се вирах в морската далечина, да видя дали няма да се покаже нейде кораб. А сега, като се простих с празните надежди, започнах да мисля как да наредя по-добре живота си на острова.

Аз описах вече жилището си. То беше палатка, издигната на склона на могилата и заобиколена със здрава двойна ограда. Но сега вече моята ограда можеше да се нарече стена или укрепление, защото от външната ѝ страна бях издигнал насип, дебел два фута.

След известно време (доколкото помня, след година и половина) забих пръти по насипа, а отгоре направих настилка от клони и дълги широки листа. По такъв начин моето дворче се оказа под покрив и вече можех да не се страхувам от дъждовете, които, както казах, през определеното време на годината безопасно се изливаха над острова.

Читателят вече знае, че цялото си имущество пренесох в крепостта, отначало само в оградения двор, а след това и в пещерата, която изкопах в хълма зад палатката. Но трябва да призная, че на първо време нещата ми бяха струпани накуп, едно върху друго, и задръстваха целия двор. Постоянно се препъвах о тях и буквално нямаше къде да се обърна. За да подредя всичко както трябва, стана нужда да разширя пещерата.

След като запуших входа на оградата и следователно можех да се смятам в безопасност от нападението на хищните зверове, залових се да разширя и удължа моето подземие. За щастие хълмът беше от рохкав пясъчник. След като прокопах земята надясно, колкото бе необходимо според сметката ми, завих още по-вдясно и изкопах проход навън от оградата.

Тоя пряк подземен проход водеше към задния двор на моето жилище и не само ми даваше възможност да излизам свободно от двора и да се връщам в къщи, но и значително увеличаваше площта на моя склад.

Като привърших тая работа, залових се да си направя мебели. Най-много ми бяха нужни маса и стол:

без маса и стол не можех да се наслаждавам напълно дори на ония скромни удобства, с които разполагах в самотията си – не можех нито да седна човешки, нито да пиша, нито да чета.

И ето че станах дърводелец.

Дотогава нито веднъж в живота си не бях вземал в ръка дърводелски инструменти, но въпреки това, благодарение на природната си съобразителност и упоритостта в труда, малко по малко придобих такъв опит, че ако имах всички необходими инструменти, можех да направя всякакви мебели.

Но дори и без инструменти или почти без инструменти, само с брадва и ренде, направих множество неща, макар че едва ли някой друг ги е правил по такъв първобитен начин и е употребявал при това толкова много труд. Само за да направя дъска, трябваше да отсека дърво, да очистя стъблото от клоните, да го дялам от двете страни дотогава, докато се превърне в някакво подобие на дъска. Тоя начин беше неудобен и много неизгоден, защото от цяло дърво излизаше само една дъска. Но нямаше какво да се прави, трябваше да търпя. При това моето време и моят труд струваха много евтино, тогава не е ли все едно къде и в какво се изразходват?

И така, преди всичко си направих маса и стол. За това употребих къси дъски, взети от кораба. След това издялах дълги дъски по първобитния си начин и направих в моето мазе няколко полици, една над друга, широки по един фут и половина. Сложих върху тях инструментите, гвоздеите, парчетата от желязо и другите дреболии – с една дума, определих мястото на всеки предмет, та когато ми потрябва, да мога лесно да намирам всяко нещо.

Освен това в стената на моето мазе забих колчета и окачих на тях пушките, pistolетите и други неща.

Ако някой би видял след това моята пещера, сигурно би я помислил за склад на всевъзможни домакински принадлежности. И за мене беше истинско удоволствие да надничам в тоя склад – толкова много неща имаше там, в такъв ред бе поставено и окачено всичко, че можех да намирам лесно всяка дреболия.

Тъкмо по това време започнах да си водя дневник, като записвах всичко, което съм направил през деня. На първо време не ми беше до писане: бях твърде отрупан с работа; при това тогава ме измъчваха такива мрачни мисли, че се страхувах да не би да се отразят в дневника ми.

Но сега, когато най-после успях да надвия мъката си, когато престанах да се утешавам с безплодни мечти и надежди, а започнах да уреждам жилището си и турих в ред домакинството си, като измайсторих маса и стол и изобщо се наредих, колкото беше възможно, удобно и уютно, аз се залових за дневника. Цитирам го тук изцяло, макар че по-голямата част от описаните в него събития е вече известна на читателя от по-раншните глави. Повтарям, водих дневника си редовно, докато имах мастило. А когато мастилото ми се свърши, трябваше по неволя да прекратя дневника.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Дневникът на Робинзон. Земересението.

30 септември 1659 година. Нашият кораб, настигнат от страшна буря в открито море, претърпя крушение. Всички загинаха; а аз, нещастният Робинзон Крузо, бях изхвърлен полумъртъв на брега на тоя проклет остров, който нарекох Остров на отчаянието.

Когато настъпи нощта, качих се на едно дърво, защото се страхувах от хищни зверове. Цяла нощ съм спал дълбоко, въпреки че валеше дъжд.

1 октомври. След като се събудих сутринта, видях, че приливът бе избутал нашия кораб от плитчината и го бе докарал много по-близо до брега. Това ми вдъхна надежда, че когато вятърът утихне, ще успеея да стигна до кораба и да се запаса с храна и други необходими неща. Щом започна отливът, отидох на кораба. Отначало вървах по оголеното дъно на морето, а след това започнах да плувам. Целия тоя ден дъждът не преставаше, но вятърът съвсем утихна.

От 1 до 24 октомври бях зает с превозване на нещата. Плувах до кораба при настъпването на отлива и почвах да плувам обратно, когато започваше приливът. Превозвах нещата със салове. През цялото време валиха дъждове; понякога времето се проясняваше, но не за дълго: сигурно в тукашните места това е периодът на дъждовете.

25 октомври. Цяла нощ и цял ден валише дъжд и духаше силен, буйен вятър. През нощта вълните разбиха кораба на трески; на онова място, където се намираше той, стърчат някакви жалки развалини, но и те се виждат само през време на отлива. Целия тоя ден шетах около нещата: криех ги и ги загъвах, за да не се похабят от дъжда.

26 октомври. Намерих, както ми се струва, подходящо място за жилище. Ще трябва да го ограда с ограда.

От 27 до 30 октомври работих усилено: пренасях имуществото си в новото жилище, макар че почти през цялото време валише дъжд.

31 октомври. Сутринта се лутах с пушка из острова, като се надявах да застрелям някой дивеч, а покрай това да разгледам околностите. Убих една коза. Козленцето й хукна след мене и ме придружи чак до къщи, но скоро трябваше да заколя и него – то беше толкова малко, че не можеше още да пасе трева.

1 ноември. Направих си на ново място, до самия хълм, голяма

палатка.

4 ноември. Разпределих времето си, като си определих часове за лов на дивеч, за работа, за сън и за развлечение. Сутрин, ако няма дъжд, по два-три часа се лутам с пушка из острова, след това до единайсет работя, в единайсет закувам, от дванайсет до два почивам (понеже това е най-горещото време през деня), от два пак се залавям за работа. Всички работни часове през последните два дни употребих да майсторя масата. Тогава бях още лош дърводелец. Но на какво ли не ни учи нуждата! Аз ставам истински майстор. Няма съмнение, че същото майсторство би постигнал всеки, ако се озовеше в моето положение.

13 ноември. Валеше дъжд. Земята и въздухът чувствително се освежиха и започна да се диша по-леко, но през цялото време гърмеше страшно и святкаше така, че се изплаших да не би да се възпламени моят барут. Когато бурята премина, реших да разделя целия си запас от барут на много малки части и да ги пазя на различни места, та да не се възпламени целият изведнъж.

14, 15 и 16 ноември. През всички тия дни правих сандъчета за барута; във всяко сандъче трябва да се побере от един до два фута барут. Днес разделих всичкия барут в сандъчетата и ги пъкнах в пукнатините на хълма, колкото се може по-далеч едно от друго. Вчера убих една голяма птица. Каква е – не зная. Месото ѝ беше много вкусно.

17 ноември. Днес бях започнал да копая пещера в песъчливия хълм зад палатката, та да подреда по-удобно имуществото си. Но за тая работа са необходими три неща: кирка, лопата и количка или кошница, за да изнасям изкопаната пръст, а пък аз нямам нищо подобно. Трябваше да прекратя работата. Дълго мислих с какво да заменя тия неща или как да си ги направя. Вместо с кирка опитах се да работя с железен лост: той върши работа, само че е твърде тежък. Значи остава да си направя лопата и количка. Без лопата изобщо не може, но аз не мога да измисля как да я направя или с какво да я заменя.

18 ноември. Намерих в гората същото онова дърво (или от същата порода), което в Бразилия наричат „желязно“, защото е необикновено жилаво. С голям труд отсякох едно дърво. Бравата ми съвсем се притъпи. Отсякох от дънера голям пън и едва го домъкнах до жилището си – толкова тежък се оказа!

Реших да си направя от него лопата. Дървото беше толкова твърдо, че тая работа ми отне твърде много време и труд. Но все пак направих лопата. Дръжката ѝ излезе не по лоша от ония, каквито ги правят у нас в Англия, а самата лопата не беше здрава. Трябваше да я обкова с желязо,

но аз няхах ламарина и затова тя не ми служи дълго време. Впрочем отначало я използвах добре за копане, макар че, както ми се струва, нито една лопата в света не е била правена по такъв особен начин, за никоя не е бил изразходван толкова труд.

Липсваше ми още количка или кошница. За кошница не смеех дори да мечтая: за да оплета, трябваша жилави пръчки, а въпреки моите търсения не намерих такива пръчки в гората. Може би щях да успея да измайсторя количка, но за нея бе необходимо колело, а аз няхах никаква представа как се правят колела. Освен това колелото трябваше да се пъхне на желязна ос, каквато също няхах. Принуден бях да се откажа от това си намерение. Вместо количка сковах от дъски малко корито, като ония, в които зидарите държат варта. С това корито изнасях изкопаната пръст.

Коритото направих по-лесно, отколкото лопатата. Но всичко заедно – коритото, лопатата и безплодните опити да направя количка – ми отне най-малко четири дни, с изключение на трите утринни часове, когато ходех с пушката на лов. Изобщо рядко се случваше ден да не изляза на лов и почти нямаше случай да не донеса някакъв дивеч.

23 ноември. Привърших работата над лопатата и коритото. Щом приготвих тия неща, залових се отново да копая пещерата. Копях целия ден, докато имах сили. Беше ми необходимо много широко помещение, което едновременно да ми служи за мазе, за склад, килер, кухня и трапезария.

10 декември. Така работих точно осемнайсет дни и смятах вече работата си за привършена, когато днес изведнъж пръстта се събори от единия край. Сигурно съм направил пещерата твърде широка. Срутването беше толкова голямо, че се изплаших; ако в това време бях в пещерата, сигурно нямаше да имам-нужда от гробар. Тая тъжна случка ми създаде много грижи: трябваше да се изнесе от пещерата всичката съборила се пръст, а главно трябваше да се подпре таванът, иначе никога нямаше да бъда сигурен, че срутването не ще се повтори.

11 декември. От днешния ден се залових за работа. На първо време забих два кола и на всеки от тях по две кръстосани дъски.

17 декември. Окончателно закрепих първите два кола и забих още няколко, също с дъски отгоре, както първите два. Сега вече не се страхувам от никакво срутване. Коловете забих в редица, така че сега те ще ми служат и като преградка в мазето. Тая работа ми отне цяла седмица. От тоя ден до 30 декември нагласявах полици в мазето, зачуквах гвоздеи по преградката и окачвах всички неща, които могат да се окачат.

20 декември. Пренесох в пещерата всички неща и ги наредих по местата им. Сега домакинството ми е в пълен ред. Направих още един стол и заковах няколко малки полички за продукти – стана нещо като бюфет. Остават ми още много малко дъски.

24 декември. Цяла нощ и цял ден валя проливен дъжд. Не съм излизал от къщи.

26 декември. Дъждът престана. Настъпи ясно време. Стана много по-прохладно.

27 декември. Застрелях две козлета: едното убих, а другото раних в крака, така че то не можа да избяга; вързах го и го доведох у дома. В къщи прегледах крака му: той беше счупен и затова го превързах с бинт.

Забележка. Излекувах това козленце: счупеният му крак зарасна и то започна да тича отлично. Но не избяга от мене: толкова дълго бях се грижил за него, че то свикна и не искаше да си отиде. Пасеше на една полянка близо до палатката ми. Когато го гледах, мина ми през ума, че би било добре да си завъдя домашни животни, та да си подготвя прехрана за онова време, когато ми се свършат припасите и барутът.

28, 29, 30 и 31 декември. Силна жега при пълно безветрие. Излизах от дома само вечер на лов. Окончателно поставих в ред цялото си домакинство.

1 януари 1660 година. Горещината не намалява и все пак днес два пъти ходих на лов: рано сутринта и вечерта. На пладне си почивах. Вечерта минах по долината във вътрешността на острова и видях много кози, но те са толкова страхливи, че не можеш да се приближиш до тях. Искях да опитам да отида на лов с куче.

2 януари. Днес взех кучето със себе си и го насъсках срещу козите, но опитът ми не успя: цялото стадо се обърна срещу кучето. Изглежда, че то разбра отлично опасността, която го заплашваше, и затова избяга надалеч и по никакъв начин не искаше да се приближи до козите.

3 януари. Реших да направя ограда, а около нея – насип, защото все още се страхувам от неочаквано нападение на врагове. Ще се опитам да направя насипа колкото може по-широк и по-здрав.

Моята ограда е вече описана на по-първите страници и затова ще пропусна всичко, което се говори за нея в дневника ми.

Заедно с това между другата работа продължавах всеки ден да се лутам из острова, като търсех дивеч, разбира се, когато времето не беше много лошо. По време на тия скитания направих множество полезни открития. Например натъкнах се на една особена порода гълъби, които си вият гнезда не по дърветата, както нашите диви гълъби, а в пукнатините

на скалите, така че човек може много по-лесно да ги улови.

Веднъж извадих малки пиленца от гнездото и ги донесох в къщи, за да ги изхраня и опитомя. Много се занимавах с тях, но щом пораснаха и крилето им закрепнаха, отлетяха едно след друго. Впрочем те направиха това може би защото нямах подходяща храна за тях.

След тоя случай често вземах малки пиленца от гнездата, защото бяха много вкусни и можех да си приготвя отличен обед.

През това време постигнах големи успехи в дърводелството и започнах да работя с брадвата и рендето не по-лошо от опитен дърводелец.

Но все пак имаше такива неща, които не успях да измайсторя. Например бъчвички. Както казах вече, аз имах две-три бъчвички от кораба, които можеха да ми служат за образец, но колкото и да се мъчех, не можах да направя нищо, макар че изгубих няколко седмици за тая работа. Не можах нито да поставя дъно, нито да сглобя дъсчиците толкова плътно, че да не пропушат вода. И затова зарязах тая работа.

Много трудно ми беше без свещи. Често пъти, щом се стъмни (а стъмваше се към седем часа), бях принуден да си лягам. Често си спомнях за онова парче восък, от което заедно с Ксури правехме свещи през време на нашите скитания край бреговете на Африка. Но аз нямах восък и единственото, което можах да измисля, бе да се възползвам от маста на ония кози, които убивах на лов. И наистина си нагласих кандилце от козя мас: паничката направих собственоръчно от глина и я опекох хубавичко на слънце, а фитил направих от кълчища, които взех от старо въже. Кандилцето светеше много мъждиво, много по-лошо от восъчна свещ. При това често мигаше и гаснеше.

Веднъж, когато бях зает с всички тия работи около уредбата на моето домакинство, тършувах в склада, за да намеря нещо необходимо, и ми попадна малка торбичка с ечемик; това беше същият оня ечемик, който носехме на кораба, за да храним гъските и кокошките. Всички зърна, които бяха останали още в торбата, бяха наядени от плъхове; поне когато погледнах в торбата, стори ми се, че там има само смет. Понеже торбата ми бе необходима за барута, изнесох я на двора и я изтърсих на земята близо до пещерата.

Това беше малко преди да започнат проливните дъждове, за които споменах вече в дневника си. Отдавна забравих за тоя случай, не помнех дори на кое място бях изтърсил торбата.

Но ето мина около месец и под хълма до самата пещера видях няколко зелени стръка, току-що поникнали. Отначало мислех, че това е

някаква тукашна тревичка, която по-рано не съм забелязал. Но минаха няколко дни и с учудване видях, че зелените стъбълца (те бяха десет-дванайсет, не повече) изкласиха и скоро се оказаха класове на обикновен ечемик, какъвто расте у нас в Англия. Невъзможно е да предам колко много ме развълнува това откритие. От радост разумът ми се помъти и в първия миг помислих, че е станало чудо, че ечемикът е израснал от само себе си, без семена, за да поддържа живота ми в ужасната пустиня!

Тая глупава мисъл ме покърти и заплаках от умиление. Но чудото не свърши само с това: скоро между класовете на ечемика се показаха стъбълца на друго растение, а именно ориз: познах ги лесно, защото, докато живеях в Африка, често бях виждал ориз по полетата.

Не само бях уверен, че тоя ориз и тоя ечемик са ми изпратени от самия господ бог, който се грижи за изхранването ми, но не се съмнявах и в това, че на острова са приготвени за мене още много такива класове. Претършувах всички кътчета на моя остров, надничах под всяка ботруна, под всяка могилка, но никъде не намерих нито ориз, нито ечемик.

Едва тогава най-после си спомних за торбата с ечемика, която бях изтърсил на земята близо до пещерата си. В тая торба е имало здрави зърна, от които бяха поникнали тия класове. „Чудото“ се обясняваше много просто!

Може да си представите колко грижливо събирах класовете когато узряха (това беше в края на юли). Събрах до едно всички зрънца от земята, и ги скрих на сухо и сигурно място. Реших да оставя за семе цялата реколта от първата година: надявах се след време да събера такъв запас от зърна, че той да ми стигне за семена и за хляб.

Но едва на четвъртата година можах да си позволя да отдели една част от зърната за храна, и то съвсем малко. Въпросът е там, че почти цялата ми реколта от първия посев бе изгубена: бях пресметнал неправилно времето, засял бях преди самата засуха и много семена не поникнаха. Но за това ще разкажа, когато му дойде времето.

Както казах вече, освен ечемика бяха ми поникнали двайсет-трийсет стъбла ориз. Обрах и ориза също тъй грижливо, като оставих целия пръв добив за семена. След това, когато събрах достатъчно ориз, си приготвих от него не хляб (нямаше къде да го пека), а по-скоро колачета, които заменяха хляба. Впрочем скоро след това измислих начин да пека истински хляб.

Но връщам се към дневника.

На 14 април оградата бе съвсем завършена и затрупана отвън с пръст. Запуших напълно входа, понеже реших, че за по-сигурно ще

влизам и ще излизам с подвижната стълба, та отвън да не личи, че зад оградата има човешко жилище.

16 април. Привърших стълбата. Прекачвам се през стената и всеки път махвам стълбата. Сега съм ограден от всички страни. В моята крепост е доста просторно и в нея може да се влезе само през стената.

Ала на другия ден, след като запуших окончателно оградата, се случи едно събитие, което страшно ме изплаши: целият ми труд за малко не пропадна нахалост, пък и самият едва оцелях.

Ето как стана това.

Занимавах се с оградата отвъд палатката, до самия вход на пещерата, когато изведнъж от тавана на пещерата, в края, тъкмо над главата ми, се посипа пръст и предните колове, които бях поставил, за да крепят тавана, се счупиха с ужасен трясък. Изплаших се много, но не разбрах какво бе станало. Стори ми се, че таванът се бе срутил поради рохкавата почва, както бе станало и по-рано.

„Ако остана тука, вътре в оградения двор – помислих, – ще бъда затрупан от това ново срутване. Трябва да избягам оттук, за да не се събори върху мене могилата!“

Грабнах стълбата и се прекачих през стената. Но още преди да сляза на земята, стана ми ясно, че причината за срутването тоя път беше земетресение. Земята се люлееше под краката ми и за няколко минути усетих три такива силни труса, от които би се съборило и най-здравото здание. Видях как върхът на скалата край морето се откъсна и се сгромоляса с такъв грохот, какъвто не бях чувал през живота си.

Цялото море страшно се вълнуваше и пенеше:

струва ми се, че подземните трусове в морето бяха дори по-силни, отколкото на сушата.

По-рано не бях чувал за такова нещо и сега бях изумен и разтревожен. От друсането на земята добих морска болест както при люлеенето на кораба. Започнах да повръщам. Струваше ми се, че умирам.

В това време със страшен грохот се срути скалата. Съзнанието ми се върна и през ума ми мина ужасна мисъл: какво ще стане с мене, ако хълмът се срути върху палатката ми и погребете завинаги нещата и продуктите ми – всичко, без което не мога да живея тук? И сърцето ми отново замря.

След третия трус настъпи затишие. Започнах да идвам на себе си, почувствах се много по-бодър, но все пак ми липсваше смелост да се върна в жилището си. Изпаднал в дълбоко униние, аз дълго седях на земята и не знаех какво да реша, какво да предприема.

Междувременно небето се покри с облаци, потъмня като пред дъжд. Задуха ветрец, отначало слаб, почти неуловим, а след това все по-силен и по-силен и след половин час се разрази ураган. Морето се разпени, закипя и с бесен рев започна да се удря о брега. Бурята изкубваше дърветата с корените. Така продължи близо три часа. Никога не бях виждал такава яростна буря. След това бурята започна да утихва постепенно. След два часа настъпи пълна тишина и веднага завали пороеен дъжд.

Целия следващ ден, 18 април, седях в къщи, защото дъждът валеше непрестанно. Успокоих се постепенно и започнах да обмислям трезво положението си. Разсъждавах така: повече не мога да живея в пещерата, това е много опасно; щом на острова се случват земетресения, рано или късно хълмът непременно ще се срути и аз ще бъда жив погребан; значи трябва да пренеса палатката си нейде на открито място, а за да се запазя от нападенията на диваци и зверове, ще трябва отново да построя висока стена.

Следните два дни, 19 и 20, от сутринта до вечерта търсех ново място за жилище. Постепенно ми стана ясно, че за преместването ще трябва много време и че засега все пак трябва да се помиря с опасността от срутване, защото е още по-страшно да живея в неоградено място. Все пак, без да губя време, мислех да се заловя да построя ограда на новото място, та отпосле, когато тя бъде завършена, да пренеса палатката си в нея. На 21 април окончателно реших да се заловя за работа.

От 23 до 27 април. Цялата сутрин на 22 април обмислях как да осъществя плана си. Главната трудност беше в липсата на инструменти. Имах три големи брадви и множество малки (бяхме ги взели за разменна търговия), но отдавна всички се бяха нащърбили и притъпили, защото бях сякъл предимно много твърди чепати дървета. Наистина имах точило, но сам човек не можеше да се справи с това точило, защото трябваше друг да привежда камъка в движение.

Мисля, че нито един министър, когато си е блъскал главата над важен политически въпрос, не е изразходвал толкова умствени сили колкото изгубих аз, размишлявайки над голямата задача: как да върта точилото без участие на ръцете.

В края на краищата измайсторих такова колело, което с помощта на ремък се поставяше в движение с крак и въртеше точилния камък, като оставяше свободни и двете ми ръце. С това приспособление се занимавах цяла седмица.

Забележка. Дотогава никога не бях виждал точило, което се върти с

крак, пък дори и да бях виждал, не съм обръщал внимание как е направено; но отпосле се убедих, че в Англия такива точила са много разпространени, само че там точилният камък обикновено е по-малък от моя: моят беше много голям и тежък.

28 и 29 април. И днес, и вчера цял ден точих инструментите; моето приспособление за въртене на точилния камък работи отлично.

30 април. Днес забелязах, че са ми останали твърде малко сухари. Ще трябва голяма пестеливост. Преброих всички торби и реших да изяждам само по един сухар на ден. Това е печално, но няма как.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Робинзон прибира нещата от претърпелия крушение кораб. Изследва грижливо острова. Болест и тъга.

1 май. Тая сутрин през време на отлива забелязах на брега някакъв голям предмет, който отдалеч приличаше на бъчва. Отидох да видя и той се оказа наистина бъчвичка.

Тук бяха разхвърляни и корабни части. Сигурно бурята ги бе изхвърлила на брега. Погледнах натам, дето стърчеше скелетът на кораба, и ми се стори, че той се подава над водата повече, отколкото по-рано.

В бъчвичката имаше барут, повреден от водата, беше целият измокрен, спитен. Въпреки това изтърколих бъчвичката по-нагоре, та вълните да не я отвлекат в морето, и по оголената плитчина тръгнах към скелета на кораба да видя дали няма да намеря и нещо друго, което ще ми влезе в работа.

Като се приближих повече, забелязах, че положението на кораба никак странно се е изменило. Отдавна вече кърмата му се бе съвсем откъснала, но сега тя бе изхвърлена настрана и вълните я бяха разбили на парчета. А носът на кораба, който преди беше почти заровен в пясъка, се бе издигнал най-малко на шест фута. Освен това откъм палубата кърмата беше затрупана с пясък и от същата страна по посока към брега се бе образувала пясъчна плитчина, така че сега можах да се приближа съвсем до кораба. По-рано още на четвърт миля до него започваше вода и както си спомня читателят, трябваше да плувам, за да го стигна. Дълго не можех да разбера защо се бе променило положението на кораба, но после се досетих, че това бе станало поради земетресението.

Земетресението до такава степен бе разбило и разчупило кораба, че всекидневно вятърът и течението бяха започнали да довлечат различни неща, които водата отвличаше от разтворения трюм.

Случката с кораба погълна всичките ми мисли. Забравих дори намерението си да се преселя на ново място. На следния ден през цялото време мислех как да проникна във вътрешните помещения на кораба-Задачата не беше лесна, защото всички тия помещения бяха затрупани с пясък. Но това не ме смущаваше: бях се научил никога вече да не отстъпвам пред трудностите и да не се отчайвам от нищо. Започнах да

пренасям кораба на части, защото добре разбирах, че при моето положение всяка вехтория може да ми бъде полезна.

3 май. Донесох триона и се опитах да прережа оцелелите части на кърмата, но трябваше да прекъсна работата, защото започна прилив.

4 май. Лових риба, но не можах да улова нищо: все ми попадеше такава, която не е годна за ядене. Това ми омръзна и тъкмо исках да си отида, но като хвърлих въдицата за последен път, улових един малък делфин. Въдицата ми е примитивна: връвта ѝ бях измайсторил от старо въженце, а кукички бях направил от тел, защото няха истински риболовни кукички. И все пак понякога ловях с въдицата си толкова риба, че можех да ям до насита. Рибата ядях сушена на слънце.

5 май. Работих на кораба. Отпрах от палубата три големи чамови дъски, свързах ги заедно и като изчаках прилива, заплавах със сала към брега.

24 май. Все още работя на кораба. Много неща в трюма бяха стругани едно до друго: аз ги разбутах сега с лоста и още при първия прилив те изплавах нагоре: няколко бъчвички и два матроски сандъка. За съжаление вълните ги отвлякоха в морето, защото вятърът духаше откъм брега. Но днес вятърът се промени и вълните изхвърлиха на брега голяма бъчвичка с остатъци от бразилско свинско месо, което впрочем не можеше да се яде, защото в бъчвичката бе влязла много солена вода и пясък.

16 юни. Намерих на брега голяма костенурка. По-рано никога не бях виждал костенурка тук.

17 юни. Опекох костенурката на въглини. Намерих в нея около шейсет яйца. Струва ми се, че никога през живота си не съм ял толкова вкусно месо! И не е чудно: до днешния ден месната ми храна на острова се състоеше само от козе месо и птици.

18 юни. От сутринта до вечерта се лее дъжд, не излизам от къщи. Целия ден ме тресе силно, макар че, доколкото ми е известно, в тукашните места няма студени дъждове.

19 юни. Все още не ми е добре: треперя от студ, сякаш е зима.

20 юни. Цяла нощ не съм затворил очи: боли ме глава и имам треска.

21 юни. Съвсем съм зле! Страх ме е да не се разболея и да изгубя сили. Какво ще стане тогава с мене?

22 юни. Днес ми стана сякаш по-добре, но не зная дали е за дълго.

24 юни. Много по-добре съм.

25 юни. Силна треска. Седем часа поред ме хвърляше ту в студ, ту

в температура. Накрая се изпотих и изпаднах в безсъзнание.

26 юни. По-леко ми е. Понеже ми се свърши целият запас от месо, трябваше да отида на лов, макар че чувствах страшна слабост. Убих една коза, с голям труд я домъкнах до къщи, изпекох едно парче на жар и го изядох. Много ми се искаше да си сваря супа, но нямам нито тенджера, нито гърне.

27 юни. Пак треска, такава силна, че цял ден лежах, без да ям и пия нещо. Умирах от жажда, но не можех да стана и да отида за вода.

28 юни. През нощта се измъчвах от жажда, но нито в палатката, нито в пещерата нямаше капка вода и трябваше да се мъча до сутринта. Едва на разсъмване успях да заспя. Приготвих си лекарство: тютюнева настойка и ром. Изпих го и започна да ми се повръща. Но все пак ми полекна малко.

30 юни. Цял ден се чувствах здрав. Не ме тресеше, Излязох с пушката, но не за дълго: страх ме беше да отида далеко. Обядвах костенуркови яйца, които изядох с апетит.

Вечерта повторих същото лекарство, което ми помогна вчера.

И все пак на другия ден, първи юли, пак ми стана зле: пак ме тресеше, макар и по-малко, отколкото преди.

От 3 юли треската ми вече не се повтори. Но окончателно се оправи едва след две-три седмици...

Така живях десет месеца на тоя тъжен остров. Ясно ми беше, че нямам никакви възможности да се спася. Бях твърдо уверен, че никога преди мене тук не е стъпвал човешки крак.

Сега, когато жилището имаше здрава ограда, реших да изследвам внимателно острова, за да разбера дали няма никакви нови животни и растения, които биха могли да ми бъдат полезни.

От 15 юли започнах огледа. Най-напред се запътих към оня малък залив, в който пристигнах с моите салове. В залива се вливаше една рекичка. След като вървах две мили нагоре по течението ѝ, убедих се, че приливът не стига дотук, защото от това място и по-нагоре водата в рекичката беше сладка, прозрачна и чиста. Тук-там рекичката пресъхваше, понеже през това време на годината тук не ваят дъждове.

Бреговете на рекичката бяха ниски, рекичката минаваше по красиви полянки. Наоколо се зеленееха гъсти високи треви, а по-нататък, върху склона на хълма, растеше изобилно тютюн. Разливът не достигаше до това високо място и затова тютюнът растеше тук буйно. Имаше и други растения, каквито по-рано не бях виждал; може би щях да извлека голяма полза от тях, ако ми бяха известни техните свойства.

Търсих касава¹⁴, от чиито корени индианците, които живеят в горещия климат, правят хляб, но не намерих. Затова пък видях великолепно екземпляри от алое¹⁵ и захарна тръстика. Но не знаех дали от алое може да се приготви някаква храна, а от захарната тръстика не можеше да се прави захар, защото тя растеше в диво състояние.

На другия ден, 16 юли, отново ходих по ония места и стигнах малко по-нататък, там, дето свършваха ливадите. Там намерих множество различни плодове. Най-много имаше пъпеша. А по стеблата на дърветата се виеха лози и над главата ми висяха разкошни узрели гроздове. Това откритие хем ме учуди, хем ме зарадва. Гроздето се оказа много сладко. Реших да си запазя от него за зимата: да го изсуша на слънце и когато се превърне в стафиди, да ги пазя в килера си. Стафидите са толкова приятни на вкус и са полезни за здравето!

Тоя ден не се върнах да ношувам в къщи – поиска ми се да остана в гората. Понеже се страхувах, че през нощта може да ме нападне някой хищник, както през първия ден след пристигането ми на острова, качих се на едно дърво и пренощувах там.

Спах добре, а на сутринта тръгнах на далечен път. Минах още четири мили в предишната посока, към север. В края на пътя открих нова прекрасна долина. От върха на един хълм извираше студена и бърза рекичка, която отиваше на изток.

Тръгнах по долината. Отдясно и отляво се издигаха хълмове. Всичко наоколо се зеленееше, цъфтеше и благоухаше. Струваше ми се, че се намирам в градина, създадена от човешка ръка. Всеки храст, всяко дръвче, всяко цвете бяха облечени във великолепно премяна. Тук растяха множество кокосови палми, портокалови и лимониви дървета, но те бяха диви и само някои имаха плодове. Накъсах си зелени лимони и после пих вода с лимонив сок. Тая напитка ме освежаваше много и беше полезна за здравето ми.

Едва след три дни стигнах до дома (така ще наричам сега моята палатка и пещерата) и с възхищение си спомнях за чудесната долина, която бях открил. Представях си нейното живописно местоположение, нейните горички и овощни дървета, мислех си колко добре е защитена от ветровете, каква чудесна изворна вода има и дойдох до заключението, че не съм си избрал сполучливо мястото за жилище: то беше едно от най-лошите места в целия остров. А щом дойдох до такова заключение,

14. Касава – дръвче, което расте в Америка и в чиито корени има много хранително нишесте.

15. Алое – тропическо растение от рода на лилиите.

естествено, започнах да мечтая как да се преселя там, в цъфтящата зелена долина, дето има такова изобилие от плодове. Трябваше да намеря подходящо място в тая долина и да го ограда, за да се запазя от хищниците.

Тая мисъл дълго ме вълнуваше: свежата зеленина на прекрасната долина току ме примащваше. Мечтите за преселване ми доставиха голяма радост. Но когато обсъдих грижливо тоя план, когато съобразих, че сега от палатката си виждам винаги морето и следователно имам поне малка надежда за благоприятна промяна в съдбата си, казах си, че в никакъв случай не трябва да се преселвам в тая долина, която бе оградена от всички страни с хълмове, Та може да се случи вълните да изхвърлят на тоя остров и друг претърпял корабокрушение и който и да е тоя нещастник, аз ще му се радвам като на най-добър приятел. Разбира се, надеждата за такава случайност беше малка, но да се скрия сред хълмовете и горите, във вътрешността на острова, далеч от морето, значеше да остана навеки в тоя затвор и чак до смъртта си да забравя всяка мечта за свобода...

И все пак бях обикнал толкова много моята долина, че там прекарах без прекъсване почти цялата втора половина на юли и си нагласих друго жилище. Направих си в долината колиба, оградих я наоколо със здрава двойна ограда, по-висока от човешки ръст, а междините между коловете напълних с пръти, влизах и излизах от двора със стълба, както и в старото си жилище. По такъв начин и тук можех да не се страхувам от нападение на хищни зверове. Толкова много ми харесваше в тия нови места, че понякога прекарвах там по няколко денонощия: две-три нощи поред спях в колибата и дишах много по-свободно.

„Сега на брега на морето имам къща, а в гората вила“ – си казвах аз. Работата за обзавеждането на тая „вила“ ми отне цялото време до началото на август.

На 3 август видях, че окачените от мене гроздове са изсъхнали съвсем и са се превърнали в превъзходни стафиди. Веднага започнах да ги свалям. Трябваше да бързам, защото иначе дъждът щеше да ги похаби и щях да се лиша почти от всичките си зимни запаси, а запасите ми бяха богати: не по-малко от двеста твърде едри гроздове. Още щом ги свалих от дървото и отнесох в пещерата последния грозд, струпаха се черни облаци и заплиска пороен дъжд. Той валя непрестанно два месеца: от 14 август до средата на октомври. От време на време това беше истински потоп и тогава по няколко дни не можех да изляза от пещерата.

През това време за голямо мое удоволствие семейството ми

порасна. Една от моите котки отдавна се беше отлъчила от къщи и се губеше нейде; мислех, че е умряла и ми беше жал за нея, но неочаквано в края на август тя се върна и доведе три котенца.

От 14 до 26 август дъждовете не преставаха и аз почти не излизах от къщи, понеже откак бях се разболял, пазех се да не ме вали дъжд, защото се страхувах от простуда. Но докато седях в пещерата в очакване на хубаво време, моите хранителни запаси започнаха да се свършват, така че на два пъти рискувах дори да отида на лов. Първия път убих една коза, а втория път, на 26 август, улових грамадна костенурка, от която си направих цял обед. Изобщо по това време яденето ми се разпределяше така: на закуска чепка сушено грозде, на обед късче козе или костенурково месо (опечено на жар, защото за нещастие нямах в какво да пържа или да готвя), на вечеря две-три яйца от костенурка.

През тия двайсет дни, докато се криех в пещерата от дъжда, всеки ден по два-три часа се занимавах с копане, защото отдавна вече бях решил да уголемя мазето си. Копаех и копаех все в една страна и най-после изкарах проход навън, извън оградата.

Сега имах двоен проход; тук нагласих една тайна врата, през която можех свободно да влизам и излизам, без да прибягвам до стълбата. Разбира се, това беше удобно, но затова пък не беше толкова спокойно, както по-рано: по-рано жилището ми беше оградено от всички страни и аз можех да спя, без да се опасявам от врагове; а сега беше лесно да се промъкнат в пещерата: достъпът към мене беше открит! Не разбирам впрочем как не можах тогава да се сетя, че няма от кого да се страхувам, защото през цялото това време не бях срещнал на острова нито едно животно по-едро от коза.

30 септември. Днес е тъжната годишнина от моето пристигане на острова. Преброих резките на стълба и се оказа, че живея тук точно триста шейсет и пет дни!

Дали ще имам щастието да се изкубна някога от тоя затвор на свобода?

Неотдавна открих, че ми е останало много малко мастило. Ще трябва да го харча по-икономично:

досега водих всеки ден дневника си и записвах всички дреболии, но сега ще записвам само най-важните събития от живота си.

По това време успях да забележа, че дъждовните периоди тук се редуват съвсем правилно с периодите на суша и по такъв начин мога предварително да се подготвя и за дъждове, и за суша.

Но тоя опит ми струваше скъпо. За това свидетелства дори

следното събитие, което се случи с мене по същото време. Веднага след дъждовете, когато слънцето мина в Южното полукълбо, реших, че е настъпило и ай-подходящото време да посея малките запаси от ориз и ечемик, за които стана дума по-рано. Посях ги и с нетърпение започнах да очаквам реколтата. Но настъпиха сухи месеци, в земята не остана нито капка влага и не поникна нито едно зърно. Добре че бях си отделил за запас по една шепичка ориз и ечемик. Бях си казал: „По-добре да не посявам всички семена, защото не съм проучил още тукашния климат и сигурно не зная кога трябва да сея и кога да събирам реколтата“. Много бях доволен от тая си съобразителност, защото бях уверен, че първото ми засяване е загинало от сушата. Но колко голямо беше учудването ми, когато след няколко месеца, едва със започването на дъждовете, почти всичките ми зърна поникнаха, сякаш бях ги засял преди малко! Докато растеше и зрееше моето жито, направих едно откритие, което по-късно ми донесе голяма полза.

Щом престанаха дъждовете и времето се задържа, сиреч приблизително през ноември, заминах за горската си вила. Не бях ходил там няколко месеца и с радост се убедих, че всичко се е запазило както по-рано, в същия вид, в какъвто го бях оставил. Променила се бе само оградата около колибата ми. Тя беше цяла, но нейните колове, които бях направил от растящите наблизко млади дръвчета от неизвестен за мене вид, бяха пуснали дълги издънки, каквито пуца върбата, когато окастрят върха ѝ. Много се зачудих, като видях тия свежи клони и ми беше извънредно приятно, че моята ограда е цяла в зеленина. Подстригах всяко дръвче, за да им дам по възможност еднакъв вид и те пораснаха за едно-то чудо.

Макар че общата площ на моята вила беше доста голяма, дърветата (така можех сега да нарека моите колове) скоро я покриха с клоните си и даваха такава гъста сянка, че в нея човек можеше да се скрие от слънцето през всяко време на деня. И затова реших да насека още няколко десетки такива колове и да ги забия в полукръг около цялата ограда на старата си къща. Така и направих. Забих ги в две редици в земята на няколко крачки от стената. Те се хванаха и скоро имах вече жив плет, който отначало ме пазеше от горещините, а отпосле изигра и друга, по-важна служба.

По това време окончателно се убедих, че на моя остров годишните времена трябва да се разделят не на летен и зимен период, а на сух и дъждовен, при което тия периоди се разпределят приблизително така:

Половината от февруари, март, половината от април.

Дъждове. Слънцето стои високо в небето.

Половината от април, май, юни, юли, половината от август. Сухо. Слънцето се премества към север.

Половината от август, септември, половината от октомври. Дъждове. Слънцето стои високо в небето.

Половината от октомври, ноември, декември, януари, половината от февруари.

Сухо. Слънцето се премества към юг.

Дъждовните периоди могат да бъдат по-дълги и по-къси – това зависи от вятъра – но изобщо аз съм ги набелязал правилно. Малко по малко се убедих от опит, че през дъждовния период е опасно да се намирам под открито небе: това е вредно за здравето ми. И затова, преди да започнат дъждовете, винаги се запасявах с продукти, та да излизам колкото може по-рядко и през дъждовните месеци гледах да си стоя у дома.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Робинзон изследва острова си.

Много пъти опитвах да си оплета кошница, но пръчките, които успях да намеря, се оказваха толкова чупливи, че не ставаше нищо.

Като дете много обичах да ходя при един кошничар, който изкарваше препитанието си в нашия град, и да го гледам как работи. И сега това ми помогна. Всички деца са наблюдателни и обичат да помагат на възрастните. Като наблюдавах работата на кошничаря, скоро схванах как се плетат кошници и според силите си помагах на приятеля си в работата. Постепенно се научих да плета кошници не по-зле от него. Така че сега ми липсваше само материал.

Най-последно ми мина през ума: дали за тая работа няма да станат клончетата от ония дървета, от които бях направил плета? Те сигурно са гъвкави, жилави като нашите върби.

И реших да опитам.

Още на другия ден отидох на вилата, отрязвах няколко клончета, като избирах най-тънките, и се убедих, че те стават отлично за плетене на кошници. Следния път дойдох с брадвата, та да насека наведнъж повече клони. Не стана нужда да ги търся дълго, защото тия дървета растяха тук в голямо изобилие. Пренесох насечените пръчки зад оградата на колибата и ги скрих.

Щом започна периодът на дъждовете, залових се за работа и оплетох твърде много кошници. Те ми служеха за различни нужди: пренасях с тях пръст, прибирах в тях всякакви неща и пр. Наистина кошниците ми ставаха малко груби, не можех да им придам изящество, но във всеки случай изпълняваха добре назначението си, а мене ми трябваше тъкмо това.

Оттогава често ставаше нужда да плета кошници: старите се чупеха или се износваха, та бяха необходими нови.

Правех всякакви кошници – и големи, и малки, но главно се запасявах с дълбоки и здрави кошници за запазване на зърно; с тях исках да си служа вместо с чували. Наистина сега имах малко зърно, но смятах да го събирам в продължение на няколко години.

Казах вече, че ми се искаше много да обиколя целия остров и че няколко пъти стигах до рекичката и още по-нагоре – до онова място, дето бях си построил колиба.

Оттам можеше да се мине свободно до отсрещния бряг на острова, който не бях виждал още. Взех пушка, брадвичка, голям запас барут, сачми и куршуми, взех за всеки случай два сухара и голяма чепка сушено грозде и потеглих на път. След мене както винаги тръгна и кучето.

Когато стигнах до моята колиба, не се спрях, а продължих по-нататък, на запад. И изведнъж, след като повървах половин час, видях пред себе си морето, а в морето за моя изненада – ивица земя.

Беше светъл слънчев ден, различавах сушата, но не можех да определя дали е материк или остров. От запад към изток се простираше високо плато, което се намираще много далеко от моя остров – по моя сметка на четиридесет мили, ако не и повече.

Нямах представа коя е тая земя. Знаех сигурно едно: това е несъмнено част от Южна Америка, която по всяка вероятност се намира близо до испанските владения. Твърде е възможно там да живеят диваци-човекоядци и ако бях попаднал там, положението ми щеше да бъде още по-лошо, отколкото сега.

Тая мисъл ми достави много голяма радост.

Значи напразно съм проклинал горчивата си участ. Животът ми е могъл да бъде много по-тъжен. Значи съвсем напразно съм се мъчил с безплодни съжаления, че бурята ме е захвърлила именно тук, а не в някое друго място. Значи трябва да се радвам, че живея тук, на моя необитаем остров.

Като размишлявах по такъв начин, бавно се движех напред, при което трябваше да се убеждавам на всяка крачка, че тая част на острова, дето се намирах сега, е много по-привлекателна от оная, дето бях направил първото си жилище. Тук навред имаше зелени поляни, изпъстрени с дивни цветя, прелестни горички и звънкогласни птици.

Забелязах, че тук се въдят множество папагали и ми се поиска да хвана един: надявах се да го опитомя и да го науча да говори. След няколко несполучливи опита, успях да уловя един млад папагал: ударих го с тояжка по крилото. Зашеметен от удара ми, той падна на земята. Прибрах го и го отнесох у дома. По-късно успях да го науча да ме нарича по име.

Като стигнах до морския бряг, аз още веднъж се убедих, че съдбата ме бе хвърлила в най-лошата част на острова.

Тук целият бряг бе осеян с костенурки, а там, дето живеях, за година и половина бях намерил само три. Тук имаше множество птици от най-различни породи. Имаше и такива, каквито никога не бях виждал. Месото на някои от тях се оказа много вкусно, макар че не знаех дори

как се казват. Между известните на мене птици най-хубави бяха пингвините.

И така, повтарям още веднъж: тоя бряг беше във всяко отношение по-привлекателен от моя. И все пак няхах ни най-малко желание да се преселя тук. След като бях живял в моята палатка около две години, успях да свикна с ония места, а тук се чувствах пътник, гостенин, няхах никакво настроение и ме влечеше към къщи.

Когато излязох на брега, завих на изток и вървах около дванайсет мили по крайбрежието. Забих в земята висок прът, за да отбележа мястото, защото бях решил следния път да дойда тук от другата страна, и тръгнах да се връщам. Искях да се върна по друг път.

„Островът е толкова малък – мислех аз, – че човек не може да се заблуди. В краен случай ще се изкача на някоя могилка, ще се озърна и ще видя къде се намира старото ми жилище.“

Но направих голяма грешка. След като се отдалечих на не повече от две-три мили от брега, незабелязано се спуснах в една широка долина, заобиколена така отблизо с хълмове, обрасли с гъсти гори, че съвсем не ми беше възможно да определя къде се намирам. Бих могъл да се ориентирам по слънцето, но за тая цел трябваше да зная точно къде се намира слънцето през тия часове. Най-лошото беше това, че през тия три-четири дни, докато се лутах из долината, времето беше мъгливо и слънцето съвсем не се показваше. В края на краищата трябваше отново да изляза на морския бряг, на същото онова място, дето бях забил пръта.

Оттук се върнах у дома по предишния път. Вървах, без да бързам, и често сядах да си почина, защото времето беше много горещо, а бях принуден да нося множество тежки неща – пушка, припаси, брадва.

ДВНАДЕСЕТА ГЛАВА

Робинзон се връща в пещерата. Полската му работа.

През време на това пътешествие моето куче подплаши едно козленце и го улови, но не успя да го удуши, аз изтичах и му го отнех. Много ми се искаше да го взема със себе си; страстно мечтаех да се сдобия отнякъде с чифт козлета, за да развъдя стадо и си осигуря месна храна за онова време, когато ми се свърши всичкия барут.

Измайсторих нашийник за козлето и го поведох на въженце; въженце бях направил от коноп от старите корабни въжета и винаги го носех в джоба си. Козленцето се противеше, но все пак вървеше. Когато стигнах до вилата си, оставих го в оградения двор и аз продължих по-нататък: искаше ми се по-скоро да си отида в къщи, защото бях пътешествал повече от месец.

Не мога да изкажа с какво удоволствие се върнах под покрива на старата си къща и отново си легнах на легло. Тия скитания из острова, когато нямаше къде да легна, ме бяха изморили толкова много, че собствената ми къща (както наричах сега жилището си) ми се видя необикновено удобна.

Около една седмица почивах и се наслаждавах на домашно ядене. По-голямата част от това време бях зает с важна работа: майсторих клетка за папагала, който веднага стана домашна птица и се привърза много към мене.

След това си спомних за клетото козленце, което стоеше пленено във вилата ми. „Сигурно – мислех си, – то е изяло вече всичката трева и е изпило всичката вода, която му оставих, и сега гладува.“ Трябваше да отида да го взема. Когато стигнах във вилата, намерих го там, дето го бях оставил. Впрочем то не е могло да се махне оттам, защото умираше от глад. Нарязах му клончета от близките дръвчета и му ги хвърлих през оградата.

Когато козленцето се наяде, вързах въженцето за нашийника му и исках да го водя както по-рано, но от гладуването то бе станало толкова питомно, че въженцето стана излишно: то хукна само след мене като кученце.

По пътя често хранех козленцето и благодарение на това то стана

също така послушно и кротко, както и другите обитатели в къщата ми. И толкова се привърза към мене, че не се отделяше нито крачка.

Настъпи декември, когато трябваше да поникнат ечемикът и оризът. Обработеният от мене участък беше малък, защото, както казах вече, сушата бе погубила целия посев от първата година и аз имах съвсем малко от всеки сорт зърна.

Тоя път можех да очаквам отлична реколта, но изведнъж се оказа, че отново рискувам да изгубя целия посев, защото нивата ми бе опустошавана от цели пълчища най-различни врагове, от които едва ли щях да мога да я опазя. Тия врагове бяха, първо, козите и второ, ония диви зверчета, които бях нарекъл зайци. Сладките стебла на ориза и ечемика им бяха допаднали на вкус: те прекарваха денонощно в нивата и изяждаха младите стръкове, преди да успеят да изкласят.

Срещу нашествието на тия врагове имаше само едно средство: да оградя цялата нива с плет. Така и направих. Но тая работа беше много тежка, главно защото трябваше да се бърза, понеже враговете безжалостно изтребваха класовете. Впрочем нивата беше толкова малка, че след три седмици плетът беше готов.

Плетът се оказа доста хубав. Докато го завърша, отпъждах враговете с изстрели, а нощем връзвах до плета кучето, което лаеше до сутринта. Благодарение на всички тия предпазни мерки враговете ме оставиха на мира и моите класове започнаха да се наливат със зърно.

Но още щом житото изкласи, появиха се нови врагове, долетяха ята лакоми птици и започнаха да се въртят над нивата, като чакаха да си отида, за да се нахвърлят на посева. Веднага изстрелях заряд сачми (понеже никога не излизах без пушка), но не бях успял още да стрелям, и от полето се издигна друго ято, което отначало не бях забелязал.

Разтревожих се не на шега.

„Ако ме грабят така още няколко дни, свършено е с моите надежди – казах си аз, – нямам вече семена и ще остана без жито.“

Какво трябваше да правя? Как да се отърва от тая нова напаст? Не можах да измисля нищо, но твърдо реших да браня на всяка цена посева си, макар и да се наложи да го пазя по цели денонощия.

Най-напред обиколих цялата нива, за да видя дали птиците са ми причинили голяма пакост. Оказа се, че посевът е повреден доста, но с тая загуба можех да се помирят, ако успея да опазя останалото. Птиците се бяха скрили в близките дървета и чакаха да си отида. Напълних пушката и се престорих, че си отивам. Крадците се зарадваха и един по един започнаха да кацат на нивата. Това страшно ме разсърди. Отначало

искаха да изчакам кацането на целия орляк, но няхах търпение.

„Та всяко изядено от тях зърно ще ме лиши в бъдеще от голям комат хляб“ – казах си аз.

Изтичах до плета и почнах да стрелям: три птици останаха на мястото. Вдигнах ги и ги окачих на един висок стълб, та да наплаша останалите. Не можете да си представите какво поразително действие оказва тая мярка: нито една птица не кацна вече на нивата. Всички отлетяха от тая част на острова: поне аз не видях нито една през цялото време, докато моите плашила висяха на стълба. Можете да бъдете уверени, че тая победа над птиците ми достави голямо удоволствие.

В края на декември житото узря и аз направих втора жътва през тая година.

За съжаление няхах нито коса, нито сърп и след дълги размишления реших да използвам широката сабя, която бях взел от кораба заедно с другото оръжие. Впрочем нивата ми беше толкова малка, че не беше мъчно да я пожъна. Пък и я жънех по свой начин: отрязвах само класовете и ги отнасях с голяма кошница. Когато пожънах всичко, отърках класовете с ръце, за да отделя зърното от люспите, и в резултат получих 16 пъти повече ориз и ечемик (разбира се, пресметнато приблизително, защото няхах мерки да проверя).

Реколтата беше много добра и тоя успех ме окрили. Сега можех да се надявам, че след няколко години ще имам постоянен запас от жито. Но заедно с това пред мене изникнаха и нови затруднения. Как без мелница и без хромел ще превърна зърното в брашно? Как ще пресея брашното? Как ще омеса тесто от брашното? И най-после как ще опека хляба? Нито една от тия работи не умеех да правя. И затова, реших да не пипам добива и да оставя всичкото зърно за семе, а през това време, до следващата сеитба, да направя всички усилия, за да разреша главната задача, сиреч да намеря начин за превръщане на зърното в печен хляб.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА Робинзон си прави съдове.

Когато валеше дъжд и не можех да изляза от къщи, между другата работа учех папагала си да говори. Това ме забавляваше много.

След няколко урока той вече знаеше името си, а след това, макар и не скоро, се научи да го произнася доста високо и ясно.

„Папагалчо“ беше първата дума, която чух на острова.

– Но разговорите с папагала бяха за мене отмора, а не работа. По това време имах много важна работа. Отдавна вече ме занимаваше мисълта как да си направя глинени съдове, от които имах голяма нужда; но не можех да измисля нищо: нямаше подходяща глина.

„Само да намеря глина – мислех, – и много лесно ще направя нещо като гърне или паница. Наистина и гърнето, и паницата трябва да се опекаат, но аз живея в горещ климат, дето слънцето пече по-силно от пещ. Във всеки случай, след като изсъхнат на слънце, моите съдове ще станат достатъчно здрави. Ще мога да ги нося, да държа в тях зърно, брашно и изобщо всички сухи запаси, за да ги запазя от влага.“

И реших, щом намеря подходяща глина, да направя няколко големи делви за зърно. За такива глинени съдове, в които да мога да готвя, не смеех и да мисля засега.

Читателят сигурно ще ме съжали, а може и да ми се посмее, ако му разкажа колко несръчно се залових за тая работа, колко глупави, тромави и грозни неща правех отначало, колко много от моите изделия се разваляха, защото глината не беше достатъчно гъсто замесена и не издържаше собствената си тежест. Едни от гърнетата ми се попукаха, защото бях прибързал да ги изложя на слънце, когато то печеше много силно; други се разпаднаха на малки части, още преди да изсъхнат, при първото докосване.

Два месеца се трудих, без да изправа гръб. Много труд употребих, докато намеря грънчарска глина, докато накопая, занеса у дома и я обработя, и все пак след доста мъчности едва можах да направя два безформени глинени съда, които в никакъв случай не можех да нарека гърнета.

Но все пак това бяха много полезни неща. Оплетох от пръчки две големи кошници и когато моите гърнета изсъхнаха добре и се втвърдиха на слънце, аз ги вдигнах предпазливо и едно по едно ги поставих в

кошниците. Цялото празно пространство между съда и кошницата за по-голяма сигурност запълних с оризова и ечемичена слама. Засега тия първи гърнета бяха предназначени за пазене на сухо зърно. Страхувах се, че ако държа в тях влажни продукти, те може да овлажнеят. По-късно, когато намеря начин за мелене на зърното, смятах да пазя в тях брашно.

Едрите глинени съдове не излизаха сполучливи. Много по-добре умеех да правя дребни съдове: малки кръгли гърненца, чинийки, стомнички, канчета, чашки и други такива неща. Малките неща се правят по-лесно, освен това те се опичаха по-добре на слънцето и затова бяха по-здрави. Но при все това главната ми задача оставаше неизпълнена. На мене ми трябваша такива съдове, в които да мога да готвя: те трябваше да издържат на огън и да не пропускат вода, а направените от мене гърнета не ставаха за тая работа.

Но не щеш ли, веднъж бях запалил голям огън, за да си опека месо на жаравата. Когато месото се опече, исках да угася въглените и между тях намерих случайно попаднало чирепче от строшената глинена делва. Чирепчето се бе нажежило, зачервило се бе като керемидата и се бе втвърдило като камък. Бях приятно изненадан от това откритие.

„Щом глиненото чирепче се е втвърдило така от огъня, значи със същия успех ще мога да пека и глинените съдове“ – реших аз.

Мисля, че никой в света не е изпитвал такава радост от един толкова нищожен повод, каквато изпитах аз, когато се убедих, че съм успял вече да приготвя гърнета, които не се боят нито от водата, нито от огъня.

Едва можах да изчакам гърнетата ми да изстинат, та да наляя в едното от тях вода, да го поставя отново на огъня и да сваря месо. Гърнето се оказа отлично. Сварих си много хубав бульон от козе месо; разбира се, ако бях му сложил зеле и лук и можех да го запържа с овесено брашно той щеше да стане още по-хубав.

Сега започнах да мисля как да направя каменна чутура, та да си меля или по-право да си счукам зърното: засега не можех и да мечтая за такова забележително произведение на изкуството, каквото е мелницата – не беше по силите на две човешки ръце да направят такава работа.

Но не беше толкова просто да си направя и чутура: и в каменоделството аз бях също такъв кръгъл невежа, както и в другите занаяти, а освен това няхах и инструменти. Много дни търсих подходящ камък, и при това достатъчно голям, за да мога да го издълбая.

На моя остров имаше скали, но въпреки всичките ми усилия от

никоя не можах да откъртя парче с необходимите размери. При това тоя ронлив, порест камък от песъчлива порода съвсем не ставаше за чутура: той непременно щеше да се троши под тежкото чукало и в брашното щеше да попада пясък.

По такъв начин, след като изгубих много време в безплодни търсения, отказах се от мисълта за каменна чутура и реших да направя дървена, за която много по-лесно можеше да се намери материал.

И наистина скоро в гората намерих един твърд пън, толкова голям, че едва можах да го помръдна от мястото му. Издялах го с брадвата, за да му придам по възможност нужната форма, а след това отчасти издълбах, отчасти прегорих вдлъбнатината му. Така постъпват индианците, когато си правят лодки. Не ще и дума, че тая работа ми струва много труд.

След като завърших чутурата, издялах голямо тежко чукало от така нареченото желязно дърво, И чутурата, и чукалото скрих до следващата реколта. Според пресмятанията ми тогава щях да получа достатъчно количество зърно и щях да мога да отделия една част за брашно.

Сега трябваше да помисля как ще меся хляба, когато си приготвя брашно.

Преди всичко няхах квас; впрочем тая липса беше непоправима и затова не се и грижех за квас. Но как мога да мина без пещ? Това беше най-трудният въпрос. Но аз все пак измислих с какво да я заменя.

Направих от глина няколко съдини като чинии, много широки, но плитки и ги изпекох добре на огъня. Приготвих ги дълго преди жътва и ги сложих в килера.

Когато дойде време да пека хляб, запалих голям огън. Щом дърветата изгоряха, разгребах жарта и я оставих така да полежи половин час, та тухлите да се нажежат до червено. Тогава изгребах настрана всичката жар и сложих хлябовете върху тухлите. После ги покрих с една от приготвените глинени чинии, като я обърнах с дъното нагоре, а чинията затрупах с горещи въглини.

И какво мислите? Моите хлябове се опекоха като в най-добрата пещ.

Колко приятно ми беше да си хапна прясно изпечен хляб! Струваше ми се, че никога през живота си не съм ял толкова чудно лакомство.

Изобщо за късо време станах много добър хлебар: освен обикновен хляб научих се да пека пудинг и питки от ориз. Не правех само баници, и то защото освен козе и птиче месо няхах никаква друга плънка.

В тия домакински работи мина цялата трета година от

пристигането ми на острова.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Робинзон си прави лодка и си шие нов костюм.

Можете да не се съмнявате, че през цялото това време не ме напушаха мислите за сушата, която се виждаше от другия бряг. В дъното на душата си не преставах да съжалявам, дето не бях се заселил на тоя бряг: все ми се струваше, че щом виждам пред себе си тая земя, ще намеря някак възможност да стигна до нея. А щом стигна до нея, може би ще успее да се измъкна от тия места и да се озова на свобода.

И тогава неведнъж си спомнях за моя малък приятел Ксури и за моята дълга лодка със странично платно, с която бях преплавал повече от хиляда мили край африканските брегове. Но какъв смисъл има да си спомням!

Реших да погледна нашата корабна лодка, която бе изхвърлена на острова на няколко мили от жилището ми още през време на бурята, когато претърпяхме крушение. Тая лодка се намираще близо до онова място, дето я бяха изхвърлили вълните. Прибоят я бе преобърнал с дъното нагоре и я бе отнесъл малко по-нагоре, върху пясъчната плитчина, тя лежеше на сухо място и около нея нямаше вода.

Ако успеех да поправа и пусна във водата тая лодка, можех без големи затруднения да стигна до Бразилия. Но за тая работа бяха необходими повече от две човешки ръце. За мене беше ясно, че ще ми бъде невъзможно да помръдна лодката от мястото ѝ както не бих могъл да помръдна острова. И все пак реших да опитам. Отидох в гората, насякох дебели пръти, които трябваше да ми служат като лостове, издялах от пълнове два валяка и пренесох всичко това до лодката.

„Само да мога да я обърна на дъното ѝ – казвах си, – а след това лесно ще я поправа. Ще стане такава хубава лодка, че смело мога да тръгна с нея в морето.“

И не пожалих труда си за тая безполезна работа. Изгубих три-четири седмици за нея. Нещо повече: когато най-после разбрах, че не е по силите ми да помръдна тежката лодка, измислих нов план. Започнах да изгребвам пясъка изпод единия борд на лодката, като разчитах, че лишена от опорна точка, тя сама ще се преобърне и ще легне на дъното си; едновременно с това подлагах под нея парчета дърва, та като се преобърне, да застане тъкмо там, дето трябва.

Лодката наистина се обърна на дъното си, но това съвсем не ме

приблужи до целта: пак не можех да я пусна във водата. Дори не можах да пхна валяците под нея и най-последно бях принуден да се откажа от намеренията си. Но този неуспех не намали желанието ми за по-нататъшни опити да се добера до материка. Напротив, когато виждах, че нямам никаква възможност да отплавам от този омръзнал ми бряг, моето желание да отплавам в океана не само не отслабна, но порасна още повече.

Най-последно ми мина през ума: дали да не опитам да направя сам лодка или още по-добре пирога като ония, които туземците си правят по тукашните места.

„За да си направя пирога – разсъждавах аз, – не ми трябва почти никакви инструменти, защото тя се издълбава от стеблото на едно дърво; с такава работа може да се справи и сам човек.“

С една дума, видя ми се не само възможно, но и много лесно да си направя пирога и мисълта за тая работа ми беше много приятна. С голямо удоволствие мислех, че за мене ще бъде по-леко, отколкото на диваците, да изпълня тая задача.

Дори не си задавах въпроса как ще спусна пирога във водата, когато бъде готова, а впрочем тая пречка беше много по-сериозна, отколкото липсата на инструменти.

Аз се предавах с такава страст на мечтите за бъдещото си пътешествие, че не се спрях нито за секунда на този въпрос, макар и да бе напълно очевидно, че несравнено много по-лесно е да преплавам с лодката четиридесет и пет мили по морето, отколкото да я мъкна по земята до брега четиридесет и пет крачки.

С една дума, в тая история с пирога аз се показах такъв глупак, какъвто понякога може да стане човек със съвършено здрав разсъдък.

Радвах се на своето хрумване, без да си правя труд да помисля дали ще ми стигнат силите да го осъществя. И не че не ми идваше на ум мисълта за спускане на лодката във водата – не, такава мисъл ми идваше, но аз не й давах ход и всеки път я отпъждах с най-глупави доводи: „Най-напред да направя лодката, а след това ще помисля как да я пусна. Не може да не измисля нещо!“

Разбира се, всичко това беше безумно! Но моята пламенна мечта се оказа по-силна от всякакви разсъждения и без да му мисля много, аз се залових за брадвата. Отсякох един великолепен кедр, върхът на който се издигаше чак до небето. Можете да си представите какъв труд ми струваше да съборя това грамадно дърво! Двадесет дни сякох самия дънер, като минавах ту от едната, ту от другата му страна, а ми трябваша още четиринайсет дни, за да одялам страничните клони и да отсека

грамадният му клонест връх. Цял месец дялах моя пън отвън. Нови три месеца отидоха, за да го издълбая отвътре.

Тоя път не си послужих с огън: цялата тая огромна работа извърших с чукче и длето. Най-после направих отлична пирога, толкова голяма, че смело можеше да вдигне двайсет и пет души, а следователно и мене с целия ми багаж.

Бях във възторг от произведението си: никога през живота си не бях виждал такава голяма лодка от едно дърво. Затова пък тя ми костваше толкова скъпо. Колко пъти, изнемогнал от умора, бях принуден да удрям с брадвата по това дърво!

Както и да е, половината от работата беше свършена, Оставаше само да спусна лодката във водата и аз не се съмнявам, че ако бях успял да направя това, щях да предприема най-безумното и най-отчаяното от всички морски пътешествия, каквито са предприемани някога на земното кълбо.

Но всичките ми старания да я пусна във водата не доведоха до нищо – моята пирога си остана там, където беше!

От гората, дето бях я построил, до водата не беше далеко, но гората беше в низина, а брегът беше висок и стръмен. Това беше първата пречка. Впрочем аз храбро реших да я отстраня: трябваше да махна всичката излишна пръст по такъв начин, че от гората до брега да се образува наклон. Страшно е да си спомня колко труд ми струва тая работа, но кой няма да даде последните си сили, когато става въпрос за свободата му!

И така първата пречка бе отстранена: пътят за лодката бе готов. Но това не доведе до нищо: колкото и да се блъсках, не можах да помръдна пирогата от мястото ѝ, както по-рано не можах да помръдна корабната лодка.

Тогава измерих разстоянието, което отделяше пирогата от морето, и реших да изкопая канал до нея:

щом не можеше да се прекара лодката до водата, оставаше да прекарам водата до лодката. И вече бях започнал да копая, но когато пресметнах необходимата дълбочина и ширина на бъдещия канал, когато пресметнах за колко време приблизително сам човек може да се справи с такава работа, оказа се, че ще ми трябват не по-малко от десет-дванайсет години, за да я изкарам докрай. Няма що, трябваше да изоставя и това си намерение.

Бях огорчен до дъното на душата си и едва сега разбрах колко глупаво е да се залавям за работа, без да пресметна предварително колко време и труд изисква тя и дали ще имам сили да я доведа докрай.

Над тая безсмислена работа ме свари четвъртата година от моето пристигане на острова.

По това време много от нещата, които бях взел от кораба или съвсем се износиха, или вече не можеха да ми служат, а провизиите от кораба бяха на привършване.

След мастилото ми се свърши целият запас от хляб, сиреч не от хляб, а от корабни сухари. Икономисвах ги, колкото можех. През последната година и половина си позволявах да изяждам не повече от един сухар на ден. И все пак, докато събера от моята нива такова количество зърно, че да мога да го използвам за храна, почти една година прекарах без троха хляб.

Дрехите ми по това време започнаха да стават напълно негодни. Имах само карирани ризи, които бях намерил в сандъците на моряците. Към тях се отнасях особено грижливо; на моя остров често ставаше толкова горещо, че трябваше да ходя само по риза, и не зная какво щях да правя, ако нямах тия ризи.

Разбира се, можех да ходя гол при тоя климат. Но аз понасях полесно слънчевата горещина, когато бях облечен.

Палещите лъчи на тропическото слънце изгаряха кожата ми толкова, че се появяваха мехури, а ризата ме пазеше от слънцето и освен това движението на въздуха между ризата и тялото ме разхлаждаше. Не можех да свикна да ходя по слънце и гологлав: винаги, когато излезех без шапка, започваше да ме боли глава.

Налагаше се да използвам по-добре ония запаси от дрехи, които ми бяха останали.

Преди всичко ми трябваше куртка; всички куртки, които имах, бяха износени. И затова реших да опитам да си направя куртки от моряшките бушлати, които и без това лежаха неизползвани. С такива бушлати моряците стоят през зимните нощи на стража. И ето аз се залових да шия или по-право да режа парчета и да бода с иглата, защото, да си кажа открито, бях съвсем жалък шивач.

Както и да е, уших си криво-ляво две-три куртки, които според сметката ми можех да нося дълго време. За първия си опит да си уشيا панталони по-добре да не говоря, защото той завърши с позорен неуспех.

Но скоро след това намерих нов начин за обличане и оттогава вече не ми липсваха дрехи.

Работата е там, че бях запазил кожата на всички убити от мене животни. Аз изсушавах на слънце всяка кожа, след като я изопвах на

пръти. Само в началото поради неопитност ги държах твърде много на слънце и затова първите кожи станаха толкова корави, че едва ли можеха да се използват за нещо. Затова пък останалите бяха много хубави. Тъкмо от тях на първо време си уших голям калпак с козината отвън, за да не се мокри от дъжда. Коженият калпак излезе толкова сполучлив, че аз реших да си направя от същия материал цял костюм, сиреч куртка и панталони. Панталоните уших къси, до коленете, и много широки; направих по-широка и куртката, защото и едното, и другото ми беше необходимо не толкова да ме топли, колкото да ме пази от слънцето.

Трябва да си призная, че кройката и изработката не ми биваше. Аз бях лош дърводелец, но още по-лош шивач. Но както и да е, дрехите, които си уших, ми служеха отлично, особено когато се случеше да изляза от къщи при дъжд: всичката вода се стичаше по козината на кожата и аз оставах напълно сух.

След куртката и панталоните намислих да си измайсторя чадър.

Виждал бях как правят чадъри в Бразилия-Там горещината е толкова силна, че трудно може да се мине без чадъри, а на моя остров не само че не беше по-хладно, но дори беше по-горещо, защото той е по-близо до Екватора. Аз не можех да се крия от горещината и по-голямата част от времето прекарвах под открито небе. Нуждата ме караше да излизам от къщи през всяко време, а понякога да скитам дълго и по слънце, и при дъжд. С една дума, имах голяма нужда от чадър.

Много се блъсках с тая работа и много време мина, преди да успея да направя нещо подобно на чадър. На два-три пъти, когато мислех, че съм постигнал вече целта си, нещата, които правех, излизаха толкова негодни, че трябваше да започвам всичко отначало. Но в края на краищата постигнах своето и си направих доста сносен чадър. Работата е там, че аз исках той да се разтваря и затваря, а тъкмо в това беше цялата трудност. Разбира се, беше много лесно да го направя несгъваем, но тогава трябваше да го нося разтворен, а това би било неудобно. Както казах вече, преодолях и тази трудност и моят чадър можеше да се разтваря и затваря. Покрих го с козя кожа навън с козината: дъждовната вода се стичаше по козината като наведен покрив и дори най-горещите слънчеви лъчи не можеха да проникнат през него.

С тоя чадър не се страхувах от никакъв дъжд и не страдах от слънцето дори през най-горещото време, а когато не ми беше нужен, го затварях и носех под мишница.

Така живеех на острова си спокоен и доволен.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Робинзон си приготвя друга, по-малка лодка и се
опитва да обиколи острова.

Минаха още пет години и през това време, доколкото мога да си спомня, не станаха никакви особени събития.

Животът ми течеше по старому – тихо и мирно; живеех на старото си място и както по-рано, посвещавах цялото си време на труд и лов.

Сега вече имах толкова много зърно, че посятото ми стигаше за цяла година; грозде също имах достатъчно. Но заради това пък се наложи да работя и в гората, и на полето повече, отколкото по-рано.

Ала главната ми работа беше направата на нова лодка. Тоя път не само си направих лодка, но я пуснах във водата: докарах я в малкия залив по един тесен канал, който трябваше да прокопая на разстояние половин миля.

Както знае вече читателят, първата си лодка бях направил с такива грамадни размери, че бях принуден да я оставя на мястото, дето я бях строил, като паметник на моята глупост. Той постоянно ми напомняше, че занаятът трябва да бъде по-умен.

Сега бях много по-опитен. Наистина тоя път построих лодката едва ли не на половин миля от водата, понеже по-близо не намерих подходящо дърво, но поне бях уверен, че ще успея да я спусна във водата. Аз виждах, че намислената работа тоя път не надвишава силите ми, и твърдо реших да я изкарам докрай. Употребих почти две години, докато построих лодката. Толкова страстно ми се искаше да мога да плавам най-после по море, че не жалех никакъв труд.

Трябваше да отбележа обаче, че аз не строях тая нова пирога, за да напусна острова. С тая мечта трябваше да се простя отдавна. Лодката беше толкова малка, че не можех да мисля дори и за преплаване на ония четиридесет или повече мили, които отделяха моя остров от материка.

Сега имах много по-скромна цел: да обиколя острова – нищо повече. Бях ходил веднъж на отсрещния бряг и откритията, които бях направил ме заинтересуваха толкова много, че още тогава ми се поиска да обходя цялото околно крайбрежие.

И сега, когато имах вече лодка, реших на всяка цена да обиколя острова си по море. Преди да предприема плаването, грижливо се

подготвих за него. Направих мъничка мачта за лодката си и си уших също такава малко платно от парчета корабно платно, от което имах голям запас.

Когато лодката бе готова, аз я изпробвах и се убедих, че тя плава напълно задоволително с платно. Тогава на кърмата и на носа направих малки чекмеджета, за да пазя от дъжда и вълните продуктите си, барута и другите необходими неща, които ще взема за път. В дъното на лодката издълбах тесен жлеб, дето да поставям пушката.

След това разтворих чадъра си и го закрепих на кърмата, и то в такава положение, че да се намира над главата ми и да ме пази като навес от слънцето.

На 6 ноември потеглих на път.

Преплавах много по-голямо разстояние, отколкото предполагах. Това се дължеше на обстоятелството, че макар сам по себе си моят остров да не беше голям, но когато завих към източната част на крайбрежието му, пред мене се изправи непредвидена преграда. На това място от брега се отделя тясна верига скали; някои от тях стърчат над водата, а други са скрити под нея. Веригата се простира на шест мили в открито море, а по-нататък, зад скалите, още на миля и половина се простира пясъчна плитчина. По такъв начин, за да обиколя тая плитчина, трябваше да се отдалеча доста от брега.

Исках дори да се върна, защото не можех да определя точно колко далеч трябва да навляза в открито море, докато заобиколя веригата подводни скали, и не ми се искаше да рискувам. А освен това не знаех дали ще успея да се върна назад. И затова хвърлих котва (преди да потегля на път, си бях измайсторил нещо подобно на котва от парче желязна кука, която бях намерил на кораба), взех пушката и излязох на брега. Видях наблизко една доста висока могилка, изкачих се на нея, премерих на око дължината на веригата скали, която оттук се виждаше отлично, и реших да рискувам.

Но преди да успея да стигна до скалите, аз се озовах на страшна дълбочина, а след това попаднах в могъщата струя на морско течение. Вълните ме подеха, започнаха да ме въртят и ме понесоха. Не можех дори да помисля да се върна към брега или да завия настрана. Всичко, което можех да направя, бе да се държа в самия край на течението и да гледам да не попадна в средата му.

Междувременно вълните ме отнасяха все по-далеч и по-далеч. Ако имаше поне слаб ветрец, бих могъл да вдигна платното, но морето беше тихо. Гребях с всички сили с веслата, ала не можех да се справя с

течението и вече започнах да се прощavam с живота. Знаех, че след няколко мили това течение, в което бях попаднал, ще се слее с другото течение, което обгръща острова, и че ако дотогава не успея да завия настрана, безвъзвратно съм загубен. А при това не виждах никаква възможност да завия настрана.

Нямаше спасение: очакваше ме сигурна смърт – и то не от морските вълни, защото морето беше спокойно, а от глад. Наистина аз намерих на брега една костенурка, толкова голяма, че едва можах да я вдигна, и я взех в лодката. Имах достатъчен запас и от сладка вода – бях взел най-голямата от глинените си стомни. Но какво значеше това за едно жалко същество, изгубено сред безграничния океан, дете можеш да преплаваш хиляди мили, без да видиш признаци на суша!

– О, пустиньо, която ми подари щастие! – провикнах се аз. – Няма да те видя вече никога. О, какво ли ще стане с мене? Къде ли ще ме отнесат безпощадните вълни? Колко неблагодарен бях, когато се оплаквах от самотията си и проклинах моя очарователен остров!

Да, за мене сега моят остров беше скъп и мил и ми беше тежко да си помисля, че трябва да се простя завинаги с надеждата да го видя отново.

Вълните все ме носеха и ме носеха в безпределната водна далечина. Но макар че изпитвах смъртна уплаха и отчаяние, аз все пак не се поддавах на тия чувства и продължавах да гребя непрестанно, като се стараех да насоча лодката на север, за да пресека течението и заобиколя скалите.

Изведнъж към пладне задуха ветрец. Това ме окуражи. Но представете си радостта ми, когато ветрецът започна бързо да се усилва и след половин час се превърна в силен вятър!

По това време вълните ме бяха отвлекли далеко от моя остров. Ако в това време бе паднала мъгла, с мене щеше да бъде свършено. Нямах компас и ако бях изгубил от очи моя остров, нямаше да зная накъде да карам лодката. Но за мое щастие беше слънчев ден и нищо не предвещаваше мъгла.

Поставих мачтата, вдигнах платното и започнах да управлявам към север, като се мъчех да се измъкна от течението.

Щом лодката ми се обърна по посока на вятъра и тръгна напреки на течението, забелязах, че то се промени: водата стана много по-светла. Разбрах, че поради някаква причина течението започва да отслабва, тъй като по-рано, когато беше по-бързо, през цялото време водата беше мътна. И наистина скоро вдясно от себе си, на изток, видях скали (те

можеха да се различат отдалеч по бялата пяна на вълните, които кипваха около всяка от тях). Тъкмо тия скали преграждаха пътя на течението и го забавяха.

Скоро се убедих, че те не само забавят течението, но го и разбиват на две струи, главната от които леко се отклонява към юг и оставя скалите вляво, а другата остро завива назад и се насочва към северозапад.

Само ония, които от опит знаят какво значи да получиш помилване преди самото смъртно наказание или да се спасиш от разбойници в последния миг, когато ножът е опрян вече до гърлото ти, ще разберат възторга ми при това откритие.

С разтуптяно сърце насочих лодката си в обратната струя, подложих платното на попътния вятър, който се засили още повече, и весело се понесох назад.

Към пет часа вечерта се приближих до брега, избрах удобно място и спрях лодката.

Не мога да опиша радостта, която изпитах, когато почувствах твърда земя под краката си!

Колко мило ми се видя всяко дръвче от моя чудесен остров! С пламенна нежност гледах тия хълмове и долини, които доскоро будеха тъга в сърцето ми. Колко се радвах, че отново ще видя моите полета, горички, пещери, върното си куче, козите! Колко красив ми се стори пътят от брега до моята колиба!

Беше вечер, когато стигнах до горската си вила. Прекачих се през оградата, легнах на сянка и чувствайки страшна умора, скоро съм заспал.

Но какво беше учудването ми, когато се събудих от някакъв глас. Да, това беше глас на човек! Тук, на острова, имаше човек и той викаше високо сред нощта:

– Робин, Робин, Робин Крузо! Бедни Робин Крузо! Къде попадна, Робин Крузо? Къде попадна? Къде беше?

Изтощен от продължителното гребане, аз спях толкова дълбоко, че не можах да се събудя веднага и дълго ми се струваше, че чувам тоя глас насън.

Но викът се повтаряше натрапчиво:

– Робин Крузо, Робин Крузо!

Най-после се опомних и разбрах къде се намирам. Първото ми чувство беше страшна уплаха. Скочих, като се озъртах диво наоколо, и изведнъж, като вдигнах глава, видях на оградата папагала си.

Разбира се, веднага се сетих, че тъкмо той е викал тия думи; със

също такъв жален глас му бях казал често същата тая фраза и той я бе запомнил отлично. Често пъти кацваше на пръста ми, приближаваше човката си до лицето ми и нареждаше унило: „Бедни Робин Крузо! Къде беше и къде попадна?“

Но дори след като се убедих, че това беше папагалът, и при това разбирах, че освен него не можеше да има никой друг, аз дълго не можах да се успокоя.

Съвсем не разбирах – първо, как бе попаднал във вилата ми и второ, защо бе долетял именно тука, а не на друго място.

Но понеже ни най-малко не се съмнявах, че това е върното ми папагалче, без да му мисля много, извиках го по име и му протегнах ръка. Общителната птица веднага кацна на пръста ми и повтори думите си:

– Бедни Робин Крузо! Къде попадна?

Папагалът сякаш се радваше, че ме вижда отново. Разбира се, когато напусках колибата, аз го сложих на рамото си и го отнесох в къщи.

Неприятните приключения при морската ми експедиция задълго отнеха желанието ми да плавам по море и много дни аз размишлявах за опасностите, на които се излагах, когато вълните ме носеха из океана.

Разбира се, би било добре лодката ми да е на тая страна на острова, по-близо до моя дом, но как да я докарам оттам, дето я бях оставил? Дори не бих се опитвал вече да обиколя острова откъм изток: само при мисълта за това сърцето ми се свиваше и кръвта ми се смразяваше. Какво е на другата страна на острова – нямах никаква представа. Какво ли ще е, ако и от оная страна течението е също така бързо, както и отсам? В такъв случай то ще ме изхвърли към крайбрежните скали със същата сила, с каквато другото течение ме отнасяше в открито море.

С една дума, макар че правенето на лодката и спущането ѝ във водата ми струваха голям труд, реших, че е все пак по-добре да остана без лодка, отколкото да рискувам заради нея главата си.

Трябва да кажа, че сега бях станал много по-сръчен във всички ръчни работи, които се налагаха от условията на моя живот. Когато се озовах на острова, аз никак не умеех да си служа с брадвата, а сега при случай можех да мина за добър дърводелец, особено ако се има предвид колко малко инструменти имах на разположение.

Съвсем неочаквано постигнах големи успехи и в грънчарството: направих си магаренце с въртящо се колело и от това работата ми стана по-бърза и по-добра; сега вместо грубите изделия, които ми беше противно да гледам, правех много хубави съдове с доста правилна форма.

Но, струва ми се, никога досега не се бях радвал и гордял толкова

със своята изобретателност, както в деня, когато успях да си направя лула. Разбира се, моята лула беше първобитна – от проста опечена глина, подобно на всичките ми гърнчарски изделия, и съвсем не беше красива. Но тя беше достатъчно здрава и пропускаше добре дима, а главно – беше все пак лула, за каквато толкова много бях мечтал, защото бях свикнал да пуша доста отдавна. На нашия кораб имаше лули, но когато превозвах нещата, не знаех, че на острова расте тютюн и реших, че няма смисъл да ги вземам.

По това време открих, че моите запаси от барут започват чувствително да намаляват. Това ме разтревожи и огорчи извънредно много, понеже нямаше откъде да си доставя друг барут. Какво ще стане, когато ми се свърши всичкият барут? Как ще ходя тогава на лов за кози и птици? Нима до края на живота си ще остана без месна храна?

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Робинзон опитомява диви кози.

На единайстата година след пристигането ми на острова, когато барутът ми беше на привършване, започнах сериозно да се замислям как да намеря начин да ловя дивите кози живи. Много ми се искаше да залова коза с козленца.

Отначало поставях примки и козите често се улавяха в тях. Но от това няха голяма полза: козите изяждаха примамката, а след това разкъсваха примките и преспокойно избягваха на свобода. За съжаление няха тел и трябваше да правя примките от въжета.

Тогава реших да опитам вълчите ями. Като знаех местата, дето козите пасяха най-често, изкопах там три дълбоки ями, покрих ги с изработени от мене рогозки и върху всяка рогозка сложих по един наръч класове от ориз и ечемик. Скоро се убедих, че козите посещават моите ями: класовете биваха изядени и наоколо се виждаха следи от кози копита. Тогава направих истински капани и още на другия ден в една от ямите намерих голям стар козел, а в друга – три козлета: едното мъжко и двете женски.

Пуснах стария козел на свобода, защото не знаех какво да го правя. Той беше толкова див и зъл, че не можех да го хвана жив (страхувах се да вляза в ямата при него), а нямаше защо да го убивам. Още щом вдигнах рогозката, той изскочи от ямата и хукна да тича с всички сили.

Отпосле трябваше да се убедя, че гладът укротява дори лъвовете. Но тогава не знаех това нещо. Ако бях накарал козела да гладува три-четири дни, а след това му донесях вода и малко класове, той щеше да се укроти не по-зле от козлетата ми.

Козите изобщо са много умни и послушни. Много лесно се опитомяват, щом се държиш добре с тях.

Но повтарям, по това време аз не знаех това нещо. След като пуснах козела, приближих се до онази яма, дето бяха козлетата, измъкнах ги едно по едно и трите, свързах ги наедно с въже и едва ги отмъкнах до къщи.

Доста дълго не можах да ги накарам да ядат. Освен майчиното си мляко те още не познаваха друга храна. Но когато изгладняха много, хвърлих им няколко сочни класа и те постепенно започнаха да ядат. Скоро свикнаха с мене и съвсем се опитомиха.

Оттогава започнах да развъждам кози. Искаше ми се да си завъдя цяло стадо, понеже това беше единственият начин да се осигурия с месо за през онова време, когато ми се свършат барутът и сачмите.

След година и половина имах вече не по-малко от дванайсет кози, като смятам и козлетата, а след още две години стадото ми порасна до четиридесет и три глави. След време направих три кошари; те се съединяваха помежду си с вратички, та можех да изпъждам козите от една ливадка на друга.

Сега имах неизчерпаем запас от козе мляко и месо, Да си призная, когато се залавях да развъждам кози, не бях и помислил за мляко. Едва по-късно започнах да ги доя.

Мисля, че и най-начумереният и мрачен човек не би се съдържал да не се усмихне, ако ме видеше заедно със семейството ми на трапезата. Начело на масата седях аз, крал и владетел на острова, който се разпореждаше пълновластно с живота на всичките си поданици: аз можех да наказвам със смърт и да помилвам, да дарявам и отнемам свободата и между моите поданици нямаше нито един бунтовник.

Трябваше да видите с какво кралско великолепие обядвах сам, заобиколен от придворните си. Само на папагала като на любимец се разрешаваше да разговаря с мене. Кучето, което отдавна вече бе остаряло и съвсем бе оглупяло от старост, седяше винаги от дясната страна на господаря си, а от двете страни сядаха котките в очакване да им дам някой къс с ръката си. Поднасянето на такъв къс се смяташе като знак на особена кралска милост.

Това не бяха ония котки, които бях донесъл от кораба. Ония умряха отдавна и аз ги погребях собственоръчно близо до жилището си. Едната от тях успя да се окопи на острова; аз си оставих две котенца, които пораснаха и станаха питомни, а другите избягаха в гората и подивяха. В края на краищата на острова се разплодиха толкова много котки, че нямаше мира от тях: те се вмъкваха в склада ми, отвлечаха продуктите и ме оставиха на мира едва когато застрелях две-три от тях.

Повтарям, живеех като истински крал и не се нуждаех от нищо; около мене имаше винаги множество предани придворни – нямаше само хора. Но както ще види читателят, скоро настъпи време, когато в моите владения се появиха извънредно много хора.

Твърдо бях решил никога вече да не предприемам опасни морски пътешествия и все пак много ми се искаше да имам под ръка лодката, за да плавам с нея поне край брега. Често мислех как да я пренеса от другата страна на острова, дето беше пещерата ми. Но понеже разбирах, че

е трудно да осъществя тоя план, винаги се успокоявах с това, че ми е добре и без лодка.

Ала без сам да зная защо, силно ме влечеше към оная могилка, където се бях изкачил при последната си обиколка. Искаше ми се още веднъж да погледна оттам какви са очертанията на бреговете и каква е посоката на течението. В края на краищата не се стърпах и тръгнах на път – сега вече пешком край брега.

Ако у нас в Англия се появеше човек с такива дрехи, с каквито бях облечен по това време, уверен съм, че всички минувачи щяха да се разбягат уплашени или щяха да започнат да се кикотят, пък и самият аз, като се гледах, често се усмихвах неволно, представяйки си как вървя из родния Йоркшир в такъв вид и с такава компания.

На главата ми стърчеше островърх безформен калпак от козя кожа с дълъг, увиснал над гърба задтилник, който пазеше врата ми от слънцето, а през време на дъжд не позволяваше на водата да влиза под яката ми. При горещия климат няма нищо по-вредно от дъжда, който прониква през дрехите до голото тяло.

Освен това имах дълга дреха от същия материал, която стигаше почти до коленете. Панталоните ми бяха от кожа на много стар козел с такава дълга козина, че покриваха краката ми до половината на прасците. Чорапи няха никакви, а вместо обуца бях си направил – не зная как да ги нарека – просто полуботушки с дълги връзки, които се завързваха отстрани. Тия обуца бяха много груби, както впрочем и цялата ми друга премяна.

Кожуха си препасвах с широк ремък от козя кожа, очистена от козината; вместо с тока го свързвах с две ремъчета, а отстрани си бях пришил по една гайка – не за шпага и кама, а за триона и брадвата.

Освен това си слагах кожена презрамка със също такива закопчалки като на пояса, но малко по-тесни. За презрамката бях закачил две торби, така че да се намират под лявата ми ръка: в едната имаше барут, а в другата сачми. На гърба ми висеше кошница, на рамото си имах пушка, а над главата си – грамаден кожен чадър. Чадърът беше необикновено грозен, но представляваше може би най-необходимата принадлежност на пътното ми снаряжение. Само пушката ми беше по-необходима от чадъра.

Лицето ми бе почерняло съвсем като на негър, както би могло да се очаква, като се вземе под внимание, че живеех близо до Екватора и никак не се пазех от слънцето. Отначало си пусках брада. Тя порасна много дълга. След това я обръснах и оставих само мустаците, като ги

пуснах да растат буйно – същински турски мустаци. Бяха толкова дълги, че в Англия минувачите биха се уплашили от тях.

Но за всичко това споменавам само между другото: на острова немаше толкова много зрители, че да се любуват на лицето и осанката ми – затова не е ли все едно каква беше външността ми! Заприказвах за нея само защото стана дума и вече няма да се връщам на тоя въпрос.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Неочаквана тревога. Робинзон укрепява жилището си.

По това време се случи едно събитие, което съвсем наруши спокойния ход на живота ми.

Беше към пладне. Вървах по крайбрежието, запътен към лодката си, и изведнъж за голяма моя изненада и ужас видях следа от бос човешки крак, ясно отпечатан върху пясъка!

Спрях се и не можех да се помръдна от мястото си, сякаш гръм ме бе поразил, сякаш бях видял някакъв призрак.

Започнах да се ослушвам, озъртах се наоколо, но не чувах и не виждах нищо подозрително.

Изтичах нагоре по крайбрежния склон, за да огледам по-добре цялата околност; пак се спуснах към морето; повървах малко край брега и не намерих никъде нищо; никакви признаци от неотдавнашно присъствие на хора, освен тоя единствен отпечатък на крак.

Върнах се още веднъж на същото място. Искаше ми се да узная дали няма и други отпечатъци. Но други отпечатъци нямаше. Може би така ми се е сторило само? Може би тая следа не принадлежи на човек? Не, не съм се излъгал! Това беше несъмнено следа от човешки крак: ясно различавах петата, пръстите, ходилото. Как е попаднала тая следа тук? Откъде се е взел тоя човек? Губех се в догадки и не можех да се спра нито на една.

В страшна тревога побързах да се върна у дома, в моята крепост. Мислите в главата ми се бъркаха. Бях ужасно изплашен.

След всеки две-три крачки се озъртах. Страхувах се от всеки храст, от всяко дърво. Всеки пън отдалеч ми се виждаше като човек.

Невъзможно е да опиша какви страшни и неочаквани форми доби- ваха всички предмети във възбуденото ми въображение, какви диви мисли ме вълнуваха в това време и какви глупави решения вземах из пътя.

След като стигнах до крепостта (както бях започнал от тоя ден да наричам жилището си), аз за един миг се озовах зад оградата, сякаш подире ми имаше потеря.

Не можах да си спомня дали се прекачих през оградата по опряната

стълба, както винаги, или влязох през вратата, сиреч през външния вход, който бях прокопал в могилката; това не можах да си спомня и на другия ден.

Нито един заек, нито една лисица в ужаса си не са бързали така към дупката си, за да се спасят от ловджийските кучета, както бързах аз.

Цяла нощ не можах да заспя и хиляди пъти си задавах един и същ въпрос: по какъв начин е могъл да попадне тук човек?

Сигурно тоя отпечатък е от крака на някой дивак, попаднал случайно на острова. А може би са били мнозина диваци? Може би са излезли в морето с пирогата си и течението или вятърът ги е довялякъл дотук? Твърде е възможно да са слезли на брега, а след това пак са се отдалечили в морето, защото очевидно и те не са имали голямо желание да останат в тая пустиня, както и аз нямах желание да живея в съседство с тях.

Разбира се, те не са забелязали лодката ми, иначе щяха да се сетят, че на острова живеят хора, щяха да започнат да ги търсят и сигурно щяха да ме намерят.

Но през главата ми мина страшната мисъл: „Ами ако са видели лодката ми?“ Тая мисъл ме мъчеше и тревожеше.

„Наистина – казвах си, – те са се върнали пак в морето, но това не е още нищо; те ще се върнат, непременно ще се върнат с цяло пълчище други диваци и тогава ще ме намерят и изядат. Пък дори и да не успеят да ме намерят, все пак ще видят нивите и плетищата ми, ще опустошат житото и ще откарат стадото ми и аз ще бъда принуден да загина от глад.“

Първите три денонощия след това ужасно откритие не напусках нито за миг моята крепост, така че започнах дори да гладувам. Аз не държах у дома големи запаси от продукти и на третия ден ми останаха само ечемичени питки и вода.

Измъчваше ме и това, че моите кози, които обикновено доях всяка вечер (това беше всекидневното ми развлечение), сега остават недоени. Аз знаех, че от това бедните животни сигурно страдат много; освен това страхувах се да не би да се изгуби млякото им. Моите опасения се оправдаха: много от козите заболяха и почти престанаха да дават мляко.

На четвъртия ден се въоръжих със смелост и излязох. А при това ми мина и една мисъл, която окончателно ми върна предишната бодрост. В самия разгар на моите страхове, когато се хвърлях от догадка на догадка и не можех да се спра на нищо, изведнъж ми мина през ума дали не съм измислил цялата тая история с отпечатъка на човешкия крак и дали това не е следа от собствения ми крак? Може би съм оставил тая

следа на пясъка, когато миналия път отивах да видя лодката си. Наистина аз се връщах обикновено по друг път, но това беше отдавна, така че можех ли да твърдя с увереност дали тогава съм вървял по оня, а не по тоя път?

Опитах се да се уверя, че е било тъкмо така, че това е следа от собствения ми крак и че аз приличам на глупак, който е измислил някаква история за възкръснал от гроба покойник и сам се е изплашил от своята приказка.

Да, няма съмнение, че това е било следа от собствения ми крак!

След като се убедих в това, започнах да излизам от къщи по различни домакински работи. Започнах всеки ден да ходя на вилата си. Там доях козите си и берях грозде. Но да можехте да ме видите колко несмело отивах там и колко често се озъртах настрани, готов всеки миг да хвърля кошницата и да избягам, непременно щяхте да помислите, че съм някакъв страшен престъпник, преследван от угризения на съвестта.

Ала минаха още два дни и аз станах много по-смел.

Окончателно се убедих, че всичките ми страхове са внушени от глупава грешка, но за да няма никакво съмнение, реших още веднъж да отида на брега и да сравня тайнствената следа с отпечатък от моя крак. Ако и двата отпечатъка имат еднакви размери, мога да бъда уверен, че съм се изплашил от стъпката на собствения си крак.

С това решение тръгнах на път. Но когато стигнах на мястото, дето беше тайнствената стъпка, за мене стана ясно, първо, че на връщане, когато съм слязъл от лодката, по никой начин не съм могъл да мина оттук и второ, когато стъпих с крак върху следата, кракът ми се оказа значително по-малък!

Сърцето ми се изпълни с нови страхове, треперех като трескав, в главата ми се завъртя вихър от нови догадки.

Върнах се в къщи напълно убеден, че там на брега е идвал човек и може би дори не е бил сам, а с пет-шест души.

Готов бях дори да допусна, че тия хора съвсем не са случайни, че те са жители на острова. Наистина досега не бях забелязал нито един човек, но възможно е те да се крият отдавна тук и следователно всеки миг могат да ме издебнат и заловят. Дълго размишлявах как да се предпазя от тая опасност и все не можех да измисля нищо.

„Ако диваците – казвах си, – намерят козите и видят нивите ми с изкласилото жито, ще почнат постоянно да се връщат на острова за нова плячка; ако пък забележат къщата ми, непременно ще потърсят обитателите ѝ и в края на краищата ще ме открият.“

И затова във възбудата си реших да съборя плетищата на кошарите и да пусна всичкия си добитък, а след това да прекопая нивите, да унищожа поникналия ориз и ечемика, да съборя колибата, та неприятелят да не може да открие никакви признаци от човек.

Взех такова решение веднага след като видях страшния отпечатък от крака. Очакваната опасност винаги е по-страшна от самата опасност, а очакваното зло е десет хиляди пъти по-лошо от самото зло.

Цяла нощ не можах да заспя. Но на разсъмване, капнал от безсъние, съм заспал дълбоко и се събудих така свеж и бодр, както отдавна не бях се чувствал.

Сега започнах да разсъждавам по-спокойно и дойдох до следните заключения. Моят остров е едно от най-прекрасните места на земята. Тук има чудесен климат, много дивеч, изобилна разкошна растителност. И понеже той се намира близо до материка, няма нищо чудно, че диваците, които живеят там, идват с лодките си до бреговете му. Впрочем възможно е да ги докарва тук течението или вятърът.

Разбира се, тук няма постоянни жители, но сигурно идват случайно диваци. Но през тия петнайсет години, прекарани тук на острова, не бях открил досега човешки следи; значи дори да идват тук, диваците никога не остават задълго.

А ако досега не са сметнали за изгодно или удобно да остават тук за по-дълго време, трябва да се допусне, че така ще бъде и занапред.

Следователно единствената опасност, която ме заплашва, е да се натъкна на тях през ония часове, когато гостуват на моя остров. Но дори и да дойдат, едва ли ще се срещнем, защото, от една страна, диваците нямат работа тук и сигурно, когато идват, винаги бързат да се върнат, а от друга страна, може с увереност да се каже, че винаги спират от оная страна на острова, която е най-далеч от моето жилище.

И понеже аз рядко ходя там, нямам причини да се страхувам много от диваците; но все пак трябва да помисля за някое безопасно убежище, дето бих могъл да се скрия, ако те дойдат отново на острова.

Сега трябваше да се разкая горчиво, че когато разширявах пещерата си, направих проход за навън. Трябваше така или иначе да поправа грешката си. След дълги размишления реших да построя около жилището си още една ограда на такова разстояние от по-раншната стена, че изходът от пещерата да остане вътре в укреплението.

Впрочем не стана нужда дори да правя нова стена: двойната редица дървета, които преди дванайсет години бях посадил в полукръг, край старата ограда, представляваше вече сама по себе си сигурна защита –

толкова нагъсто бяха насадени тия дървета и толкова много бяха пораснали. Оставаше само да забия колове в междините между дърветата, та да превърна целия тоя полукръг в непрекъсната здрава стена. Така и направих.

Сега моята крепост бе заобиколена от две стени. Но работата ми не свърши само с това. Аз засадах цялата площ зад външната стена със същите дръвчета, които приличаха на върба. Те се прихващаха добре и растяха необикновено бързо. Мисля, че посадах от тях не по-малко от двацет хиляди. Но между тая горичка и стената оставих доста голямо пространство, та да мога отдалеч да забелязвам враговете си, иначе те можеха да се промъкнат до стената под прикритието на дърветата.

След две години около моята къща се раззелени млада горичка, а след още пет-шест години от всички страни ме заобиколи гъста гора, съвсем непроходима – с такава чудовищна, невероятна бързина растяха тия дървета. Нито един човек, бил той дивак или бял, не би могъл да се досети сега, че зад тая гора се крие къща. За да влизам и излизам от крепостта (понеже не оставих път в гората), ползвах се със стълбата, като я опирах върху могилата. Когато махнех стълбата, нито един човек не можеше да проникне при мене, без да се пребие.

Ето колко тежка работа стоварих на плещите си само защото ми се бе сторило, че ме заплашва опасност! Понеже бях живял толкова години самотен, бях отвикнал постепенно от хората и те ми се виждаха по-страшни от зверове.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Робинзон се убеждава, че на острова му идват човекоядци.

Минаха две години от деня, когато видях на пясъка следи от човешки крак, но предишното ми душевно спокойствие не се върна вече. Свърши се моят спокоен живот. Всеки, на когото се е случвало в течение на дълги години да изпитва мъчителен страх, ще разбере колко тъжен и мрачен стана оттогава животът ми.

Веднъж през време на моите скитания по острова се добрах до западния му край, дето не бях ходил никога. Преди да слеза до брега, изкачих се на една могилка. И изведнъж ми се стори, че далеко в открито море се вижда лодка.

„Сигурно зрението ме лъже – помислих си аз. – Та през тия дълги години аз съм се взирал всеки ден в морските простори и нито веднъж не съм виждал лодка.“

Жалко, че не бях взел далекогледната тръба. Имах няколко такива тръби: бях ги намерил в единия от сандъците, които пренесох от кораба. За съжаление те бяха останали у дома. Не можех да различа дали това бе наистина лодка, макар че се взирах толкова дълго в морската далечина, че ме заболяха очите. След като се спуснах от могилката на брега, не виждах вече нищо; така че и досега не знам какво беше това. Трябваше да се откажа от всякакви по-нататъшни наблюдения. Но оттогава си дадох дума никога да не излизам от къщи без далекогледна тръба.

Като стигнах до брега – а на тоя бряг, както казах, не бях идвал никога, аз се убедих, че следите от човешки крака съвсем не са такава рядкост на моя остров, както ми се струваше през тия години. Да, аз се убедих, че ако не живееш на източния бряг, дето не спираха лодките на дивациите, отдавна щях да зная, че те идват често на моя остров и че западните брегове им служат не само за постоянен пристанищен залив, но че там е и мястото, дето през време на жестоките си пиршества убиват и изяждат хора!

Онова, което видях, когато се спуснах от могилката и излязох на брега, ме потресе и замая. Целият бряг беше осеян с човешки скелети, черепи и кости от ръце и крака.

Не мога да изкажа какъв ужас ме обхвана!

Аз знаех, че дивите племена постоянно воюват помежду си. Често водят морски сражения: една лодка напада друга.

„Сигурно – мислех си аз, – след всеки бой победителите довеждат тук военнопленниците си и по своя безчовечен обичай ги убиват и изяждат, защото са човекоядци.“

Наблизо забелязах и една кръгла площадка, сред която се виждаха останки от огън: сигурно тук са седели тия зверове, когато са изяждали телата на жертвите си.

Това ужасно зрелище ме порази до такава степен, че в първия миг забравих за опасността, която ме заплашваше, докато стоях на тоя бряг. Възмущението от тия позорни зверства пропъди всякакъв страх от душата ми.

Често бях чувал за подобни жестокости, но никога не бях ги виждал с очите си. С отвращение се отвърнах от това зрелище. Прилоша ми и за малко не изгубих съзнание. Струваше ми се, че ще падна. А когато дойдох на себе си, почувствах, че не мога да остана нито минута тук; изтичах на могилката и хукнах назад, към жилището си.

Западният бряг остана далеко зад мене, а аз все още не можех да дойда окончателно на себе си. Най-после се спрях, опомних се донякъде и започнах да събирам мислите си. Тия презрени хора, както се убедих, никога не са идвали на острова за плячка. Те сигурно не се нуждаят от нищо, а може би са уверени, че тук няма да намерят нищо ценно.

Няма съмнение, че те са идвали много пъти в залесената част на моя остров, но сигурно не са намерили там нещо, което да им влезе в работа.

Значи трябва да бъда предпазлив. Ако след като бях прекарал почти осемнайсет години на острова, до последния ден не бях открил следи от човешки крак, мога да прекарам още осемнайсет години и пак да не срещна диваци, освен ако се натъкна случайно на тях. Но от такава случайност няма защо да се страхувам, защото занапред единствената ми грижа трябва да се състои в това, да укрия колкото може по-добре следите си на острова.

Аз можех да се скрия нейде и оттам да видя диваците, но не исках и да ги гледам – толкова отвратителни ми бяха тия кръвожадни хищници, които се изяждаха помежду си като зверове. Само при мисълта, че хората могат да бъдат толкова безчовечни, ме обземаше потискаща мъка.

Близо две години прекарах, без да излизам от оная част на острова, дето се намираха всичките ми владения – крепостта под хълма, колибата в гората и горската полянка, дето бях направил кошара за козите.

През тия две години не отидох нито веднъж да видя лодката си.

„По-добре – мислех си, – да си построя нова лодка, а старата нека си остане там, дето е. Опасно е да отида да я докарам. В морето до она бяг може да ме нападнат диваци-човекоядци и сигурно ще ме разкъсат както другите си пленници.“

Но мина още близо година и в края на краищата аз реших да докарам лодката си оттам, защото ми беше много трудно да направя нова. Пък и да направех нова, тя щеше да бъде готова едва след две-три години, а дотогава както по-рано щях да бъда лишен от възможността да се движа по море.

Успях благополучно да откарам лодката си на източната страна на острова, дето ѝ намерих много удобно място, защитено от всички страни с отвесни скали. Край източните брегове на острова минаваше морското течение и аз знаех, че диваците няма да смеят да слязат там.

На читателя едва ли ще се види чудно, че под влияние на тия ужаси аз съвсем изгубих желание да се грижа за своето благосъстояние и за бъдещите си домашни удобства. Моят ум изгуби цялата си изобретателност. Никак не ми се искаше да подобрявам храната си, когато единствената ми мисъл беше как да спася живота си. Не смеех нито да зачуквам гвоздей, нито да разцепя дърво, защото постоянно ми се струваше, че диваците могат да чуят тоя звук. Още по-малко се решавах да стрелям.

Но главното – обземаше ме мъчителен страх винаги, когато трябваше да запаля огън, защото димът, който при дневна светлина се вижда на голямо разстояние, винаги можеше да ме издаде. Поради това всички работи, за които се искаше огън (например изпичане на гърнета), пренесох в новото си стопанство в гората. А за да мога да си готвя и пека хляб у дома, реших да си направя дървени въглища, които почти не дават дим при горенето. Още като дете в родината си бях виждал как се правят такива въглища. Трябва да се насекат дебели клони, да се струпат накуп, да се покрият с пласт трева, която е с пръстта си, и да се запалят. Когато клоните се превръщаха във въглища, отнасях въглищата у дома и ги употребявах вместо дърва.

И веднъж, когато за да си приготвя въглища, отсякох няколко големи храста в подножието на високия хълм, забелязах една дупка под него. Заинтересувах се къде може да води тя. С голяма мъка се проврях в нея и се озовах в една пещера. Пещерата беше много широка и толкова висока, че още от входа можах да се изправа цял. Но трябва да призная, че се измъкнах отук много по-скоро, отколкото бях влязъл.

Като се взирах в тъмнината, видях две грамадни горящи очи, които гледаха право към мене; те блестяха като звезди, отразявайки слабата дневна светлина, проникваща отвън в пещерата и падаща право срещу тях. Не знаех кому принадлежат тия очи – на дявол или на човек, но преди да успее да разбере това, хукнах да бягам от пещерата.

Ала след известно време се опомних и се нарекох хиляди пъти диване.

„Срамота е да се бои от дяволи оня, който е прекарал двацет години самотен на необитаем остров – казах си аз. – Не може в тая пещера да има някой по-страшен от мене.“

И като събрах смелост, грабнах една горяща главня и отново влязох в пещерата. Но не успях да прекрача дори три крачки, като осветявах пътя си с факела, и отново се изплаших, още по-силно от първия път: чух висока въздишка; така въздишат хората от болка. След това се чува някакви откъслечни звуци като неясно мърморене и пак тежка въздишка.

Отдръпнах се назад и се вкамених от ужас; цялото ми тяло се обля със студена пот. Но като събрах всичкия си кураж, отново пристъпих напред и при светлината на главнята, която държах над главата си, видях на земята един грамаден, чудовищно страшен стар козел!

Козелът лежеше неподвижно и дишаше тежко в предсмъртна агония: очевидно той умираше от старост. Побутнах го леко с крак, за да разбере може ли да стане. Той се опита, но не можа да стане. „Нека си лежи – помислих. – Щом изплаши мене, представям си колко много ще се изплаши всеки дивак, който намисли да се пъкне тук!“

Впрочем уверен съм, че нито дивак, нито някой друг би се осмелил да влезе в пещерата. Само на човек като мене, който търси безопасно убежище, би могло да мине през ума да се пъкне в тая пукнатина.

На другия ден взех шест големи свещи, приготвени от мене (по това време бях се научил да правя много хубави свещи от козя мас), и се върнах в пещерата.

Пещерата беше широка при входа, но постепенно ставаше все по-тясна, така че в дъното ѝ стана нужда да застана на четири крака и да пълзя около десетина крачки напред, което, трябва да кажа, беше доста смел подвиг, защото съвсем не знаех къде води тоя ход и какво ме чака занаяпред. Но ето, аз почувствах, че при всяка крачка проходът става все по-широк. След малко се опитах да се изправя на крака и наистина се изправих. Сводът на пещерата се издигна на двадесетина фута. Запалих две свещи и видях такава великолепна картина, каквато не бях виждал

никога през живота си. Озовах се в една просторна пещера. Пламъкът от моите свещи се отразяваше в блестящите ѝ стени. Те блестяха със стотици хиляди разноцветни светлини. Дали това бяха бисери или други скъпоценни камъни? Аз не знаех. Това беше по-скоро злато.

Никак не очаквах, че в дълбочината на земята могат да се крият такива чудеса. Това беше великолепна пещера. Дъното ѝ беше сухо и равномерно, покрито със ситен пясък. Нийде не се виждаха отвратителни мокрици или червеи, никъде – нито по стените, нито на тавана нямаше следи от влага. Единственото неудобство беше тесният вход, но за мене това неудобство беше най-ценното нещо, защото толкова време бях търсил безопасно убежище, а трудно можеше да се намери по-безопасно от това.

Радвах се толкова много на своята находка, че реших без отлагане да пренеса в пещерата по-голямата част от ония неща, които ценях най-много – преди всичко барута и всичкото запасно оръжие, сиреч двете ловджийски пушки и трите мускета¹⁶.

Като пренасях нещата в новия си склад, за пръв път отворих бъчвичката с измокрения барут. Бях уверен, че тоя барут вече не става за нищо, но оказа се, че водата бе проникнала само на три-четири пръста в бъчвичката; измокреният барут се бе втвърдил и се бе образувала здрава коричка: под тая коричка целият останал барут бе се запазил невредим като ядка на орех в черупка. По такъв начин неочаквано станах притежател на нови запаси отличен барут.

Колко се радвах на това неочаквано откритие! Пренесох всичкия барут в пещерата, за да се запази по-добре, като си оставих под ръка три или четири фунта за в случай на нападение от страна на диваците. В пещерата отнесох и целия запас от олово, от което правех куршуми.

Сега ми се струваше, че приличам на някой от ония древни великани, които според преданията са живеели в пукнатините на скалите и в пещерите, дето не е могъл да се промъкне нито един човек. „Нека – казах си, – ако ще петстотин диваци да тръгнат да ме търсят по целия остров, пак няма да открият никога скривалището ми, а дори да го открият, няма да посмеят да ме нападнат!“

Старият козел, който бях намерил в новата си пещера, умря на следния ден и аз го зарових в земята там, дето лежеше: това беше много по-лесно, отколкото да го мъкна във в пещерата.

Настъпила бе двадесет и третата година от пристигането ми на

---

16. Мускет – старовремска пушка, която слагали на опора, за да стрелят.

острова. Бях успял да свикна до такава степен с природата и климата, че ако не се страхувах от диваците, които можеха да дойдат всеки миг, на драго сърце щях да се съглася да прекарам тук в заточение остатъка от живота си до последния час-когато ще легна и умра като тоя стар козел.

През последните години, докато не знаех още, че ме заплашва нападение от диваците, бях си измислил някои и други забави, с които се развличах в самотията си. Благодарение на тия забави прекарвах много по-весело времето, отколкото по-рано.

Преди всичко, както казах вече, бях научил папагала си да говори и той дърдореше така забавно, произнасяше думите така разбрано и ясно, че го слушах с голямо удоволствие.

Не вярвам да е имало друг папагал, който да разговаря по-добре от него. Той живя при мене не по-малко от двайсет и шест години. Дали щеше да живее още дълго, не зная; бразилците разправят, че папагалите живеят сто години.

Имах още два папагала, те знаеха да говорят и двата викаха: „Робин Крузо!“, но не тъй като него. Наистина за неговото обучение аз бях изгубил много повече време и труд.

Моето куче ми беше отличен спътник и верен другар в продължение на шестнайсет години. След това то кротко умря от старост, но аз никога няма да забравя колко самоотвержено ме обичаше то.

Котките, които бях оставил в къщата си, също станаха отдавна пълноправни членове на голямото ми семейство.

Освен това винаги държах при себе си по две-три козлета, които учех да ядат от ръцете ми. Винаги имах и голям брой птици: ловях ги на брега, подрязвах им крилето, за да не могат да избягат, и затова те скоро се опитомяваха и още щом се появявах на прага, с весели крясъци се стичаха към мене.

Младите дръвчета, които бях засадил пред крепостта, отдавна бяха се превърнали в гъста гора и в тая гора също се заселиха множество птици. Те си виеха гнезда в ниските дървета, излюпваха пиленца и целият тоя кипящ около мене живот ме утешаваше и радваше в самотията.

По такъв начин, повтарям, ако не се страхувах от нападение от страна на диваците, щях да живея добре и удобно и щях да бъда напълно доволен от съдбата си.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Диваците посещават отново острова на Робинзон. Корабокрушението.

Настъпи декември и трябваше да събирам реколтата. Работех от сутрин до вечер в полето. И ето веднъж, в зори, когато излязох от къщи, на две мили от моята пещера, за свой ужас видях на брега пламък от голям огън.

Вкамених се от изненада.

Значи на моя остров отново бяха дошли диваци! И то не от оная страна, дето не ходех никога, а тук, наблизо до жилището ми.

Притаих се в горичката около къщи и не смеех да пристъпя нито крачка, за да не се натъкна на диваците.

Но и в гората бях много неспокоен: страхувах се, че ако диваците започнат да се движат из острова и забележат нивите, стадото и жилището ми, веднага ще разберат, че в тия места живеят хора, и няма да се успокоят, докато не ме намерят. Не биваше да се бавя. Бързо се върнах зад оградата, вдигнах стълбата, за да залича следите си, и започнах да се готвя за отбрана.

Заредих цялата си артилерия (така наричах мускетите, които бях поставил на лафети¹⁷ край външната стена), прегледах и напълних двата пистолета и реших да се защищавам до последна капка кръв.

Останах около два часа в крепостта и обмислях какво още да предприема, за да защита моето укрепление.

„Колко жалко е, че цялата ми войска се състои само от един човек! – мислех си аз. – Нямам дори кого да изпратя на разузнаване.“

Не знаех какво става в лагера на врага. Тая неизвестност ме измъчваше. Грабнах далекогледната тръба, опрях стълбата о полегатия склон на хълма и се изкачих на върха. Там легнах на земята и насочих тръбата към онова място, дето бях видял огъня. Диваците (те бяха девет души) седяха съвсем голи край огъня.

Разбира се, те бяха запалили огъня не за да се греят: времето беше горещо. Не, уверен съм, че на тоя огън те готвеха дивашкия си обяд от човешко месо! „Дивечът“ сигурно беше вече приготвен, но не знаех дали това е жив или мъртъв човек.

---

17. Лафет – поставка за пушка или оръдие.

Човекоядците бяха пристигнали на острова с две лодки, които сега бяха оставили на пясъка: беше отлив и моите ужасни гости сигурно чакаха прилива, за да си заминат.

Така и стана: още щом започна приливът, диваците хукнаха към лодките и отплаваха. Забравих да кажа, че един-два часа преди да заминат, те играха хоро на брега: с помощта на далекогледна тръба аз добре различавах техните диви движения и скокове.

Щом се убедих, че диваците са оставили острова и са се скрили, аз слязох от хълма, метнах на рамото си двете пушки, затыкнах на пояса двата пистолета, а също и голямата си сабя и без да губя време, запътих се към оня хълм, дето бях правил първите си наблюдения, след като открих на брега следи от човешки крак.

Цели два часа се мъкнах до това място, защото бях натоварен с тежко оръжие, но когато стигнах и погледнах към морето, аз видях още три лодки с диваци, които се отдалечаваха от острова в посока към материка.

Това ме накара да изпадна в ужас. Хукнах към брега и за малко не извиках от гняв, когато видях остатъците от станалото там свирепо пиршество:

кръв, кости и късове човешко месо, което тия злодеи току-що са яли сред веселие и танци.

Обзе ме такова негодувание, почувствах такава омраза към тия убийци, че ми се поиска да си отмъстя жестоко за тяхната кръвожадност. Аз се заклех, че следния път, ако видя отново на брега техния отвратителен пир, ще ги нападна и всички ще ги унищожа, колкото и да са те.

„Нека загина в неравния бой, нека ме разкъсат на парчета – си казвах аз, – не мога да допусна пред очите ми хора да ядат безнаказано хора!“

Но минаха още петнайсет месеца, а диваците не идваха. През това време войнственият ми жар не угасваше; аз мислех само за това как да изтребя човекоядците.

Реших да ги нападна неочаквано, особено ако се разделят пак на две групи, както беше при последното им идване.

Тогава не помислих, че дори и да избия всички пристигнали на острова диваци (да предположим, че те ще са десет или дванайсет души), на другия ден или след седмица, или може би след месец ще имам работа с нови диваци.

А след това пак с нови и така безброй, докато самият аз се превърна

в също такъв ужасен убиец като тия нещастни зверове, които изяждат събратята си.

Петнайсет или шестнайсет месеца прекарах в непрестанна тревога. Не спях добре, всяка нощ виждах страшни сънища и често скачах разтреперан от леглото.

От време на време ми се присънваше, че убивам диваци и в съня ми ясно се рисуваха подробностите на нашите сражения.

Денем също не знаех нито минута покой. Твърде е възможно, че такова тревожно състояние на духа в края на краищата щеше да ме доведе до лудост, ако неочаквано не се случи едно събитие, което веднага отвлече мислите ми в друга посока.

Това стана на двайсет и четвъртата година от моето пристигане на острова, в средата на май, ако се вярва на скромния ми дървен календар.

Целия този ден, 16 май, бушуваше силна буря, гърмеше и се святкаше, бурята не млъкваше нито миг, Денят се смени от също такава бурна нощ. Късно вечерта четях книга, като се мъчех да забравя тревогите си. Изведнъж чух оръдеен изстрел. Стори ми се, че той идва откъм морето.

Скочих от мястото си, за миг опрях стълбата върху издатината на хълма и страхувайки се да не изгубя дори една секунда скъпоценно време, започнах да се катеря нагоре. Тъкмо в минутата, когато се озовах на върха, пред мене далеко в морето блесна светлина и наистина след половин минута се чу втори оръдеен изстрел.

„В морето гине кораб – казах си. – Той дава сигнали, надява се, че ще бъде спасен. Сигурно наблизо се намира друг кораб, към който той се обръща за помощ.“

Бях много развълнуван, но никак не се обърках и успях да съобразя, че макар и да съм безсилен да помогна на тия хора, може би те ще помогнат на мене.

За минута събрах всичкия вършинак, който се намираще наблизо, струпах го на купчина и го запалих. Дървата бяха сухи: те пламнаха веднага и въпреки силния вятър пламъкът се издигна толкова високо, че от кораба, ако това беше наистина кораб, не можеха да не забележат моя сигнал, И огънят сигурно бе забелязан, защото още щом пламна и се издигна пламъкът, чу се нов оръдеен изстрел, а след това още и още, все от същата страна.

Поддържах огъня през цялата нощ до сутринта, а когато съвсем се разсъмна и предутринната мъгла се разпиля донейде, видях в морето, право на изток, някакъв тъмен предмет. Но дали това беше корпус на кораб или корабно платно, не можах да различа дори с далеко гледната

тръба, защото беше много далеко, а морето все още беше в мъгла.

Цяла сутрин наблюдавах този предмет, който се виждаше в морето, и скоро се убедих, че той е неподвижен. Оставаше да предположа, че това е кораб, който стои на котва.

Не се стърпях: грабнах пушката и далекогледната тръба и хукнах към югоизточния бряг, към онова място, откъдето започваше веригата камъни, която се вдаваше в морето.

Мъглата се беше вече разпиляла и като се изкачих на близката скала, можах да различа ясно корпуса на разбилият се кораб. Сърцето ми се сви от мъка. Очевидно нещастният кораб бе налетял през нощта върху невидими подводни скали и бе затънал на това място, дето те преграждаха пътя на бясното морско течение. Това бяха същите ония скали, които някога заплашваха с гибел и мене.

Ако претърпелите крушение бяха забелязали острова, сигурно щяха да спуснат лодки и да се опитат да стигнат до брега.

Но защо те почнаха да стрелят с оръдията веднага след като аз запалих огъня?

Може би, като са видели огъня, те са спуснали във водата спасителна лодка и са започнали да гребат към брега, но не са могли да се справят с бясната буря, вълните са ги отплеснали настрана и те са се издавили? А може би още преди корабокрушението са останали без лодки? През време на буря се случва и така: когато корабът започва да потъва, често пъти хората, за да облекчат товара му, изхвърлят лодките си зад борда. Може би този кораб да не е бил сам? Може би заедно с него в морето е имало още два или три кораба и като са чули сигналите, доплавали са до нещастния си събрат и са прибрали хората? Впрочем едва ли е могло да се случи такова нещо: аз не виждах никакви следи от друг кораб.

Но каквато и участ да бе постигнала нещастниците, аз не можех да им помогна, а можех само да оплаквам гибелта им.

Жал ми беше и за тях, и за мене.

Още по-мъчително, отколкото по-рано, почувствах този ден целия ужас на своята самотия. Щом видях кораба, разбрах колко силно бях се затъжил за хора, колко пламенно ми се иска да видя лицата им, да чуя гласовете им, да стисна ръцете им, да разговарям с тях! Въпреки волята от устните ми непрестанно се откъсваха думи: „Ах, поне двама-трима души... не, поне един от тях да се бе спасил и да бе доплувал при мене! Той щеше да ми бъде другар, приятел и аз щях да споделям и радост, и мъка с него“.

Нито веднъж през всичките тия години на самотност не бях изпитвал такова страшно желание за общуване с хората.

– Поне един! Ах, да беше дошъл поне един! – повтарях хиляди пъти.

И тия думи разпалваха в мене такава тъга, че като ги произнасях, конвулсивно свивах юмруци и толкова силно стиснах челюсти, че след това дълго време не можех да ги разтворя.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

Робинзон се опитва да напусне острова си.

До последната година от моето стоене на острова не можах да узная дали се е спасил някой от потъналия кораб.

Няколко дни след корабокрушението, на брега, срещу мястото, дето се бе разбил корабът, намерих тялото на един удавен моряк. Гледах го с искрена скръб. Той имаше такова мило, простодушно юношеско лице! Може би, ако беше жив, щях да го обикна и животът ми щеше да стане много по-щастлив!

Но няма смисъл човек да скърби за онова, което не се връща. Дълго се лутах по крайбрежието, а след това се върнах отново при удавника. Той бе облечен с къси платнени гащета, със синя платнена риза и матроска куртка. По никакви признаци не можеше да се определи неговата националност; в джобовете му не намерих нищо освен две златни монети и лули.

Бурята утихна и много ми се искаше да взема лодката и да се добера с нея до кораба. Не се съмнявах, че там ще намеря доста полезни неща, които могат да ми послужат. Но не само това ме привличаше. Най-много ме вълнуваше надеждата, че може би на кораба е останало някое живо същество, което мога да спася от смърт.

„И ако го спася – казах си аз, – моят живот ще стане много по-светъл и по-радостен.“

Тая мисъл завладя цялото ми сърце: чувствах, че ни денем, ни нощем не ще имам покой, докато не отида на разрушения кораб. И аз си казах:

„Каквото и да стане, ще се опитам да стигна там. Каквото и да ми струва това, трябва да отплавам в морето, ако не искам съвестта да ме измъчва.“

С това решение побързах да се върна в моята крепост и започнах да се, готвя за трудното и опасно пътуване.

Взех хляб, голяма стомна със сладка вода, бутилка ром, кошница със стафида и компас. Метнах на гърба си тоя скъпоценен товар и се запътих към брега, дето беше лодката ми. Като изгребах водата от нея, сложих нещата и се върнах за нови. Тоя път взех голяма торба с ориз, втора стомна със сладка вода, двадесетина малки ечемичени хлебчета, бутилка с козе мляко, парче сирене и чадъра.

Отнесох с мъка всичко това в лодката и се откъснах от брега. Отначало гребях с лопатите и се държах колкото може по-близо до брега. Когато стигнах североизточния край на острова и трябваше да вдигна платното, за да се впусна в открито море, спрях се нерешително.

„Да отида или не?... Да рискувам или не?...“ – питах се аз. Погледнах бързата струя на морското течение, което заобикаляше острова, спомних си на каква страшна опасност бях се изложил при първото си пътуване и постепенно моята решителност се изпари. Тук се сблъскаха двете течения и аз виждах, че в което и да попадна, то ще ме отнесе далеко в открито море.

„Лодката ми е толкова малка – казах си, – че е достатъчно да задуха силен вятър и вълните ще я залееят, тогава и гибелта ми е неизбежна.“

Под влияние на тия мисли съвсем се изплаших и бях готов вече да се откажа от намерението си. Влязох в едно малко заливче, вързах лодката за брега, седнах на една могилка и се замислих дълбоко, защото не знаех какво да правя.

Но скоро започна приливът и аз видях, че работата съвсем не е толкова лоша: оказа се, че течението на отлива идва откъм южната страна на острова, а течението на прилива – откъм северната, така че, връщайки се от разрушения кораб, мога да взема курс към северния бряг на острова и да остана жив и здрав.

Значи нямаше от какво да се страхувам. Отново се окуражих и реших още утре на разсъмване да изляза в морето.

Настъпи нощта. Преношувах в лодката, като се покрих с моряшкия бушлат, а на сутринта потеглих на път.

Отначало взех курс в открито море, право на север, докато не попаднах на течението, което отиваше на изток. Вълните ме понесоха много бързо и след по-малко от два часа стигнах до кораба.

Пред очите ми се изправи мрачно зрелище: корабът (очевидно испански) се бе залостил с носа си между две скали. Кърмата бе разрушена; оцеляла бе само носовата част. И двете мачти бяха съборени от основите.

Когато се приближих до борда, на палубата се показа едно куче. То ме видя, започна да лае и да квичи, а когато го извиках, скочи във водата и заплува към мене.

Взех го в лодката. То умираше от глад и жажда. Дадох му парче хляб и то се нахвърли върху него като изгладнял през снежна зима вълк. Когато кучето се наяде, дадох му малко вода и то започна да лочи толкова жадно, че сигурно би се пръснало, ако бях го оставил да пие,

колкото си ще.

След това се качих на кораба. Първото, което видях, бяха два трупа: те лежаха, здраво счепкани с ръце. По всяка вероятност, когато корабът е налетял върху скалата, през цялото време са го заливали грамадни вълни, защото бурята е била силна, и тия двама души, от страх да не ги съборят вълните извън борда, са се уловили един за друг и така са се удавили. Вълните са били толкова високи и толкова често са се премятали през палубата, че корабът всъщност се е намирал през цялото време във водата и ония, които не са били отвлечени от вълните, са се удавили в каютите.

Освен кучето на кораба не бе останало нито едно живо същество.

Голяма част от нещата също бяха отвлечени в морето, а ония, които бяха останали, се бяха измокрили. Наистина имаше още някакви бъчви с вино или ракия, но те бяха толкова големи, че не се опитвах да ги помръдна.

Имаше и няколко сандъка, които сигурно са принадлежали на моряците: два сандъка отнесох в лодката, дори без да се опитвам да ги отворя. Ако вместо носовата част бе оцеляла кърмовата, сигурно щях да намеря много неща, защото дори в тия два сандъка отпосле открих доста ценни неща. Очевидно корабът е бил много богат.

Освен сандъците, на кораба намерих бъчвичка с някаква спиртна напитка. Бъчвичката беше пълна и с голям труд я откънах в лодката. В една каюта намерих няколко пушки и голяма барутница, а в нея четири фунта барут. Пушките оставих, защото не ми трябваха, а барута взех. Взех също и една лопатка и маша, от които имах голяма нужда. Взех две медни канчета и медно кафениче.

С целия тоя товар и с кучето аз се отдалечих от кораба, защото вече започваше приливът. Към един часа през нощта се върнах на острова извънредно изморен и капнал.

Реших да пренеса плячката си в новата пещера, защото там ми беше по-близо. През нощта пак прекарах в лодката, а на сутринта, след като си похапнах, за да се подкрепя, стоварих на брега докараните неща и ги разгледах подробно. В бъчвичката имаше ром, но, да си призная, доста лош, много по-лош от оня, който бяхме пили в Бразилия.

Затова пък когато разтворих сандъците, намерих в тях множество полезни и ценни неща.

В единия от тях имаше например пътнически куфар с бутилки с красиви сребърни запушалки, а във всяка бутилка – великолепен ароматен ликьор. Там намерих и четири буркана с чудесни захаросани

плодове; за съжаление двата от тях бяха похабени от солената морска вода, но двата бяха така плътно затворени, че в тях не бе проникнала нито капка вода. В сандъка намерих няколко съвсем нови ризи и тая находка ме зарадва много; освен това имаше десетина цветни шалчета и още толкова бели платнени носни кърпички, които ми доставиха голяма радост, защото е много приятно в горещите дни да бърше човек изпотеното си лице с тънка платнена кърпичка.

На дъното на сандъка намерих три кесии с пари и няколко малки кюлчета злато.

В другия сандък имаше куртки, панталони и други дрехи, доста износени и от евтин плат.

Да си призная, когато отивах на кораба, мислех, че ще намеря много по-полезни и ценни неща. Наистина аз забогатях с доста голяма сума, но за мене парите представляваха ненужна смет! На драго сърце бих дал всичките си пари за три-четири чифта най-обикновени обувца и чорапи, каквито не бях носил вече няколко години.

След като прибрах плячката си на сигурно място, аз отново се качих в лодката и с лопатите загребах край брега по обратния път. Беше вече нощ, когато се върнах в жилището си. В къщи всичко беше в пълен ред: спокойно, уютно и тихо. Папагалът ме поздрави с ласкави думи, а козлетата се затичаха с такава радост към мене, че не можех да не ги погяля и да не им дам пресни класове.

Оттогава предишните ми страхове сякаш се разпиляха и аз заживях както по-рано без всякакви тревоги, обработвах нивите си и гледах животните, към които се привързах още по-силно, отколкото по-рано.

Така живях още две години в пълно доволство, без да зная лишени-ния. Но единственото нещо, което ме занимаваше през тия две години, беше как да се махна от острова. Откак бях видял кораба, който възвърна надеждите ми за свобода, моята самотия ми стана още по-омразна. Дни и нощи прекарвах в мечти за бягство от тоя затвор.

Ако имах на разположение някоя гемия, дори такава, с каквато бяха от мавритите, бих се впуснал в морето, без да му мисля много и да не ме е грижа дори къде ще ме отнесе вятърът.

Най-после дойдох до убеждението, че ще успея да се измъкна на свобода само в случай, че заловя някой от диваците, които посещаваха моя остров. Най-добре би било да заловя един от ония нещастници, които човекоядците докарваха тука, за да ги разкъсат и изядат. Аз ще спася живота му и той ще ми помогне да се отскубна на свобода. Но тоя план беше много опасен и труден: за да заловя необходимия ми дивак, трябва

да нападна тълпата човекоядци и да ги избия до един, а това нещо едва ли можех да направя. Освен това душата ми трепереше при мисълта, че ще трябва да пролея толкова човешка кръв, макар и за собственото си спасение.

Дълго време се борих със себе си, но най-после пламенната жажда за свобода надви всички доводи на разсъдъка и съвестта ми. Реших на всяка цена да заловя някой дивак, веднага щом дойдат на острова ми.

И ето, започнах почти всеки ден да се промъквам от крепостта към оня далечен бряг, до който най-сигурно можеха да спрат лодките на диваците. Искях да нападна неочаквано човекоядците. Но мина дори повече от година и половина, а диваците не се появяваха. В края на краищата станах толкова нетърпелив, че забравих всяка предпазливост и, кой знае защо, си въобразих, че ако ми се случи да се срещна с диваците, ще се справя лесно не само с един, но дори с двама или трима!

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

Робинзон спасява един дивак и му дава име Петкан.

Представете си учудването ми, когато веднъж на излизане от крепостта си забелязах долу, до самия бряг (сиреч не там, където ги очаквах), пет-шест индиански лодки. Лодките бяха празни. Хора не се виждаха. Сигурно бяха излезли на брега и се бяха скрили нейде.

Трябва да си призная, че се смутих много, понеже знаех, че във всяка лодка обикновено сядат по шест и дори повече души. Никак не очаквах, че ще стане нужда да се сражавам с толкова много врагове.

„Те са не по-малко от двайсет, а може би и трийсет души. Как ще мога да ги победя сам!“ – с безпокойство помислих аз.

Обзе ме нерешителност и не знаех какво да правя, но все пак се залостих в крепостта и се приготвих за бой.

Наоколо беше тихо. Дълго се послушах дали няма да долетят оттам виковете или песните на диваците. Най-последно ми омръзна да чакам. Оставих пушките си под стълбата и се изкачих на върха на хълма.

Беше опасно да подавам глава. Скрих се зад върха на хълма и започнах да наблюдавам с далекогледната тръба. Сега диваците се бяха върнали при лодките си. Те бяха не по-малко от трийсет души. Бяха запалили огън на брега и очевидно готвеха някаква храна на огъня. Не можех да различа какво готвят, виждах само, че играят хоро около огъня с буйни скокове и движения, както обикновено играят диваците.

Продължавах да ги наблюдавам с далекогледната тръба и видях как изтичаха в лодките, измъкнаха оттам двама души и ги повлякоха към огъня. Както изглежда, готвеха се да ги убият. Сигурно до тоя миг нещастниците са лежали в лодките с вързани ръце и крака. Диваците в миг събориха единия от тях. Изглежда, че го удариха по главата с тояга или с дървен меч – обикновено оръжие на диваците; веднага върху него се нахвърлиха още двама-трима и се заловиха за работа: разпраха корема му и започнаха да вадят вътрешностите му. Другият пленник стоеше наблизко и очакваше да го сполети същата съдба.

Залисани с първата си жертва, мъчителите му бяха забравили за него. Пленникът се почувства на свобода и както изглежда, обзе го надежда за спасение: той изведнъж се хвърли напред и започна да бяга с

невероятна бързина.

Той бягаше по пясъчния бряг към тая страна, дете беше жилището ми.

Да си призная, страшно се изплаших, когато забелязах, че той тича право към мене. Пък и как можех да не се изплаша: в първия миг ми се стори, че мнозина хукнаха да го гонят. Ала аз останах на поста си и скоро видях, че след беглеца тичат само двама или трима души, а останалите, след като потичаха малко, постепенно останаха назад и започнаха да се връщат към огъня. Това възвърна бодростта ми. Но окончателно се успокоих, като видях, че беглецът взе преднина пред враговете си; ясно беше, че ако той успее да потича още половин час със същата бързина, в никой случай няма да могат да го уловят.

Между моята крепост и тичащите диваци се простираше тесният залив, за който съм говорил много пъти, същият оня залив, в който спирах саловете си, когато пренасях нещата от нашия кораб.

„Какво ли ще прави този нещастник, когато стигне до залива? – помислих си аз. – Той ще трябва да го преплува, защото иначе няма да може да се спаси от преследването.“

Но аз напразно се тревожех за него: без да му мисли много, беглецът се хвърли във водата, бързо преплува залива, излезе на другия бряг и хукна по-нататък, без да намали скоростта си.

От тримата му преследвачи само двама се хвърлиха във водата, а третият не се реши, защото сигурно не умееше да плува; той постоя на брега, погледа след другите двама, а след това се върна и бавно тръгна назад.

С радост забелязах, че двамата диваци, които преследваха беглеца, плуваха два пъти по-бавно от него.

И в миг разбрах, че е дошло време да действам.

Сърцето ми затупа.

„Сега или никога! – казах си аз и хукнах напред. – Трябва да спася, да спася на всяка цена тоя нещастник!...“

Без да губя време, изтичах по стълбата в подножието на хълма, грабнах оставените там пушки, а след това със същата бързина се изкачих пак на хълма, спуснах се от другата страна и се затекох право към морето, за да спра диваците. Понеже тичах надолу по склона на хълма, по най-късия път, скоро се озовах между беглеца и преследвачите му.

Той продължаваше да тича, без да се озърта и затова не ме забеляза. Извиках му:

– Стой!

Той се озърна и сякаш в първия миг се изплаши от мене много повече, отколкото от преследвачите си.

Направих му знак с ръка да се приближи към мене, а пък аз тръгнах с бавни крачки срещу двамата тичащи диваци. Когато предният се изравни с мене, неочаквано се хвърлих върху него и с приклада на пушката го съборих на земята. Не исках да стрелям, за да не изплаша останалите диваци, макар че те бяха далеко и едва ли можеха да чуят изстрела ми, а дори и да го чуеха, нямаше да се сетят какво е това.

Когато единият от тичащите диваци падна, другият се спря видимо изплашен. А в това време аз продължавах да се приближавам спокойно към него. Но когато дойдох по-близо и видях в ръцете му лък и стрела, с която той се целеше в мене, по неволя трябваше да стрелям. Прицелих се, дръпнах спусъка и го убих на място.

Въпреки че убих и двамата му врагове (така поне може да се е сторило на нещастния беглец), той бе до такава степен изплашен от огъня и екота на изстрела, че изгуби способност да се движи; стоеше като закован на мястото си и не знаеше какво да реши: да бяга или да остане при мене, макар че сигурно би предпочел да избяга, ако можеше.

Отново започнах да му викам и да му правя знаци да се приближи.

Той разбра: пристъпи две крачки и се спря, а след това направи още няколко крачки и отново се спря.

Тогава забелязах, че той цял трепери; нещастникът сигурно се страхуваше, че ако падне в ръцете ми, веднага ще го убия както другите диваци.

Отново му направих знак да се приближи до мене и изобщо гледах да го окуража по всякакъв начин.

Той пристъпваше все по-близо и по-близо. След всеки десет-двайсет крачки падаше на колене. Очевидно искаше да ми изкаже благодарност, че съм спасил живота му.

Аз му се усмихвах ласкаво и най-сърдечно продължавах да го викам с ръка.

Най-после дивакът дойде съвсем близо. Отново падна на колене, целуна земята, притисна чело в нея и като повдигна крака ми, постави го върху главата си.

Това сигурно означаваше, че той се кълне да ми бъде роб до последния ден на живота си.

Вдигнах го и със същата ласкава, дружелюбна усмивка се стараех да му покажа, че няма защо да се страхува от мене.

Но трябваше да се действа по-нататък. Изведнъж аз забелязах, че

оня дивак, когото бях ударил с приклада, не е убит, а само зашеметен. Той се размърда и започна да се свестява.

Посочих го на беглеца:

– Погледни, твоят враг е още жив!

В отговор той каза няколко думи и макар че нищо не разбрах, но самите звуци на речта му ми се сториха приятни и сладки: та нали за пръв път след двайсет и пет години от живота си на острова чувах човешки глас!

Но нямах време да се отдавам на такива размишления: зашеметеният се съвзе дотолкова, че вече седеше на земята и аз забелязах, че моят дивак започва отново да се страхува от него. Трябваше да успокоя нещастника. Аз се прицелих във врага му, но моят дивак показа със знаци да му дам сабята, която висеше на кръста ми. Подадох му сабята. Той я грабна в миг, спусна се към врага си и с един замах отсече главата му.

Тая му сръчност много ме зачуди, защото едва ли през живота си тоя дивак е виждал друго оръжие освен дървени мечове. По-късно научих, че тукашните диваци избират за мечовете си такова здраво дърво и ги наточват толкова добре, че с такъв дървен меч може да се отсече глава не по-зле, отколкото със стоманен.

След тая кървава разправа моят дивак (занапред ще го наричам моя дивак) с весел смях се върна при мене, като държеше в едната си ръка сабята ми, в другата – главата на убития; той направи пред мен някакви непонятни движения и тържествено сложи главата и оръжието на земята край мене.

Той бе видял как бях застрелял един от враговете му и това нещо го бе поразило извънредно много:

не можеше да разбере по какъв начин може да се убие човек на такова голямо разстояние.

Той сочеше убития и със знаци искаше позволение да отиде да го види отблизо. И аз с помощта на знаци му дадох да разбере, че не му забранявам да изпълни желанието си, и той веднага хукна натам. Като се приближи до трупа, той се вцепени и дълго го съзерцава учудено. След това се наведе над него и започна да го върти ту на една, ту на друга страна.

Когато видя раничката, той внимателно се взря в нея. Куршумът бе попаднал право в сърцето на дивака и затова бе изтекла мъничко кръв. Станал бе вътрешен кръвоизлив и смъртта бе настъпила мигновено. Моят дивак откачи лъка на мъртвеца и отново изтича при мене.

Аз веднага се обърнах и тръгнах нататък, като го поканих да върви

след мене. Опитах се да му обясня със знаци, че тук не можем да останем, защото диваците, които се намират сега на брега, могат всеки миг да хукнат да ни гонят.

Той ми отговори също със знаци, че би трябвало преди всичко да заровим мъртъвците в пясъка, та ако дойдат насам враговете, да не ги видят. С помощта на знаци аз дадох съгласието си и той веднага се залови за работа. С учудваща бързина изрови с ръце толкова дълбока яма в пясъка, че в нея лесно можеше да се побере човек. След това замъкна единия от убитите в ямата и го засипа с пясък; също така постъпи и с другия – с една дума, за четвърт час погребя и двамата.

После му заповядах да върви след мене и ние потеглихме на път. Вървахме дълго, защото аз го отведох не в крепостта, а в съвсем друга страна – в най-отдалечената част на острова, дето беше новата ми пещера.

В пещерата му дадох хляб, чепка сушено грозде и малко вода. Той се зарадва особено много на водата, защото след бързото тичане беше силно жажднал. Когато подкрепи силите си, аз му посочих ъгъла на пещерата, дето имах наръч оризова слама, покрита с одеяло, и със знаци му дадох да разбере, че може да се настани за нощувка.

Клетникът легна и в миг заспа.

Възползвах се от случая да разгледам по-добре външността му.

Той беше миловиден, млад човек, висок и строен; ръцете и краката му бяха мускулести, силни и същевременно извънредно изящни; на вид беше към двайсет и шест годишен. В лицето му не забелязах нищо мрачно или свирепо, то беше мъжествено и в същото време нежно и приятно лице и често по него се появяваше израз на кротост, особено когато се усмихваше. Косата му беше черна и дълга и падаше на прави кичури по лицето. Челото му беше високо и открито, цветът на кожата – тъмнокафяв и твърде приятен на глед. Лицето му беше кръгло, бузите пълни, а носът малък. Устата му бе красива, устните тънки, зъбите равни и чисти като слонова кост.

Той спа не повече от половин час, по-право не спа, а дремеше, после скочи на крака, излезе от пещерата и дойде при мене.

Наблизо, в кошарата, аз доях козите. Още щом ме видя, той изтича към мене и отново падна на земята, като изразяваше с всевъзможни знаци най-смирена благодарност и преданост. Опрям лице до земята, отново постави крака ми върху главата си и изобщо по всякакъв начин се стараше да ми докаже безграничната си покорност и да ми даде да разбера, че занаят ще ми служи цял живот.

Разбрах много нещо от това, което той искаше да ми каже, и се постарах да му внуша, че съм напълно доволен от него.

От тоя ден започнах да го уча на необходимите думи. Преди всичко му казах, че ще го наричам Петкан (избрах това име в чест на деня, в който спасих живота му). След това го научих да произнася моето име, научих го също да изговаря „да“ и „не“ и му разтълкувах значението на тия думи. Донесох му мляко в глинено гърне и му показах как да топи хляба в него. Той веднага се научи и започна да ми показва със знаци, че му е харесало яденето.

Пренощувахме в пещерата, но щом настъпи утрото, заповядах на Петкан да тръгне след мене и го поведох към крепостта. Обясних му, че искам да му подаря някоя и друга дреха. Както изглежда, той се зарадва много, защото беше съвсем гол. Когато минавахме край мястото, дето бяха погребани двамата убити диваци, той ми посочи гробовете им и всякак се стараше да ми втълпи, че трябва да изровим двата трупа и веднага да ги изядем.

Аз се престорих, че съм се разсърдил много, че ми е противно дори да слушам такива неща, че ми иде да повърна само при мисълта за това и че ще го презирам и мразя, ако той се докосне до убитите-Най-после направих решителен жест, с който му заповядах да се отдръпне от гробовете, и той веднага се отдръпна с най-голяма покорност. След това заедно с него се качихме на хълма, защото исках да видя дали диваците са още тук.

Извадих далекогледната тръба и я насочих към онова място, дето вчера бях видял диваците. Но те бяха изчезнали: на брега нямаше нито една лодка.

Не се съмнявах, че са си заминали, без дори да си дадат труд да потърсят двамата си другари, които бяха останали на острова.

Разбира се, това ме радваше, но ми се искаше да събере по-точни сведения за моите неканени гости. Сега аз не бях сам, с мене беше и Петкан и аз станах много по-смел, а заедно с храбростта ме бе обзело и любопитство.

У единия от убитите бяха останали лък и стрели. Позволих на Петкан да вземе това оръжие и оттогава той не се разделяше с него ни денем, ни нощем. Скоро се убедих, че моят дивак си служи майсторски с лъка и стрелите. Освен това го въоръжих със сабя, дадох му едната от пушките си, аз взех другите две и потеглихме на път.

Когато стигнахме на мястото, дето вчера пируваха човекоядците, пред очите ни се откри такава ужасна гледка, че сърцето ми замря и

кръвта в жилите ми застина.

Но Петкан остана съвсем спокоен, защото сигурно бе виждал вече такива зрелища.

На много места земята бе заляна с кръв. Наоколо бяха разхвърляни големи късове печено човешко месо. Целият бряг бе осеян с човешки кости: три черепа, пет ръце, кости от три-четири крака и множество други части от скелет.

С помощта на знаци Петкан ми разправи, че диваците били докарани четирима пленници: тримата изяли, а той бил четвъртият. (Тук той посочи с пръст гърдите си.)

Разбира се, аз не разбрах всичко, което той ми разказваше, но все пак долових нещо. Според неговите думи, преди няколко дни диваците, подвластни на един неприятелски княз, водили голямо сражение с племето, към което принадлежал Петкан. Неприятелите ги победили и взели в плен много хора. Победителите поделили пленниците помежду си и ги откарали на различни места, за да ги убият и изядат, също както беше постъпил отрядът диваци, който бе избрал за пиршеството си един от бреговете на моя остров.

Заповядах на Петкан да запали голям огън, а след това да събере всички кости и парчета месо, да ги хвърли в огъня и да ги изгори.

Забелязах, че много му се иска да си хапне човешко месо (а това не е чудно, защото и той беше човекоядец!). Но отново с всевъзможни знаци му дадох да разбере, че ми се вижда отвратителна дори самата мисъл за подобна постъпка, и веднага го заплаших, че ще го убия при най-малкия опит да наруши забраната ми.

След това се върнахме в крепостта и веднага се залових да облека моя дивак.

Най-напред го облякох с панталони. В един от сандъците, които бях взел от загиналия кораб, намерих готов чифт платнени панталони; трябваше само да ги преправя малко. След това му уших куртката от козя кожа, като вложих цялото си умение, та куртката да стане по-хубава (по това време бях вече доста опитен шивач), и му измайсторих калпак от заешки кожи, много удобен и доста красив.

По такъв начин той беше облечен на първо време от главата до краката и изглежда остана много доволен, че дрехите му не бяха по-лоши от моите.

Наистина, понеже не бе свикнал, той се чувстваше неловко в дрехите, защото през целия си живот бе ходил гол; особено много му пречеха панталоните. Оплакваше се и от куртката: казваше, че ръкавите го

стягат под мишниците и протъркват раменете му. Стана нужда да се преправят малко дрехите, но постепенно свикна.

На другия ден започнах да мисля къде да го настаня.

Искаше ми се да го наглася по-удобно, но още не бях напълно сигурен в него и се страхувах да го настаня в жилището си. Направих му малка палатка на празното място между двете стени на моята крепост, така че той се озова зад оградата на двора, в който беше жилището ми.

Но тия предпазни мерки се оказаха съвсем излишни. Скоро Петкан ми доказа на дело своята преданост. Не можех да не го призная за приятел и престанах да се пазя от него.

Едва ли някой човек е имал някога такъв любещ, такъв верен и предан приятел. Той не проявяваше по отношение на мене нито раздражителност, нито лукавство; винаги услужлив и отзивчив, той беше привързан към мене като дете към родния си баща. Убеден съм, че ако станеше нужда, с радост би пожертвал и живота си за мене.

Бях много щастлив, че най-после си намерих другар, и си дадох дума да го науча на всичко, което можеше да му бъде от полза, и преди всичко да го науча да говори родния ми език, та да можем да се разбираме. Петкан се оказа такъв способен ученик, че по-добър не можеше и да се желае.

Но най-ценното в него беше това, че той се учеше толкова прилежно, слушаше ме с такава радостна готовност, беше толкова щастлив, когато разбираше какво искам от него, че за мене беше голямо удоволствие да му давам уроци и да разговарям с него.

Откак заживяхме заедно с Петкан, животът ми стана толкова приятен и лек, че ако не се страхувах от другите диваци, струва ми се, без съжаление бих се съгласил да остана на острова до края на живота си.

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

Робинзон разговаря с Петкан и го поучава.

Два-три дни след като Петкан се настани в крепостта ми, мина ми през ума, че ако искам да го отуча да яде човешко месо, трябва да го свикна да яде месо от животни.

„Нека опита козето месо“ – казах си и реших да го взема на лов със себе си.

Рано сутринта отидохме в гората и след като се отдалечихме на две-три мили от къщи, видяхме под едно дърво дива коза с две козлета.

Улових Петкан за ръката и му направих знак да не мърда. След това от голямо разстояние се прицелих, гръмнах и убих едното козле.

Понеже не разбираше как може човек да убие живо същество, без да се приближи до него (макар че по-рано бе видял как убих врага му), бедният дивак съвсем се слиса. Той се разтрепера, започна да залита и ми се стори дори, че веднага ще падне.

Той не забеляза убитото от мен козле и понеже помисли, че съм искал да убия него, започна да се опипва, за да види дали няма кръв по тялото си. След това дори повдигна края на куртката си, за да види дали не е ранен, и като се убеди, че е здрав и читав, падна ничком пред мене, прегърна краката ми и дълго ми разправяше нещо на своя език.

Думите му бяха неразбрани, но лесно можеше да се сети човек, че ме моли да не го убивам.

Понеже исках да му внуша, че нямам намерение да му причинявам зло, улових го за ръката, засмях се, посочих му убитото козле и го накарах да изтича и го вземе. Петкан изпълни заповедта ми. Докато той разглеждаше козлето и се опитваше да разбере как е било убито то, аз отново напълних пушката.

Скоро след това на едно дърво, на разстояние пушечен изстрел от мене, видях една едра птица, която приличаше на нашия ястреб. В желанието си да обясня на Петкан какво нещо е стрелбата с пушка, извиках моя дивак, посочих му с пръст най-първо птицата, после пушката, а след това и земята под дървото, на което бе кацнала птицата, с което исках да му кажа; „Ето погледни, ей сега ще направя така, че тя ще падне“ – и след това стрелях. Птицата падна и аз видях, че това не е ястреб, а голям папагал. Петкан и тоя път се вцепени от уплаха въпреки всичките ми обяснения.

Едва сега се сетих кое го учудваше най-много, когато стрелях с пушката: досега той нито веднъж не бе виждал как пълня пушката и сигурно е мислил, че в тая желязна пръчка има някаква зла вълшебна сила, която носи смърт на човека, звяра, птицата и изобщо на всяко живо същество, където и да се намира то, близо или далеч.

Ето защо и дълго след това той още не можеше да победи учудването, в което изпаднаше при всеки мой изстрел.

Струва ми се, че ако му бях позволил, той щеше да се кланя и на мене, и на пушката ми като на богове.

На първо време не се решаваше да се докосне до пушката, но затова пък, когато мислеше, че не го слушам, разговаряше с нея като с живо същество и си въобразяваше, че пушката му отговаря. По-късно той си призна, че е молил пушката да го пощади.

Когато Петкан дойде малко на себе си, аз го накарах да ми донесе убития дивеч. Той тутакси хукна да го донесе, но не се върна веднага, защото се наложило да търси дълго птицата: оказа се, че не бях я убил, а само я бях наранил и тя отлетяла доста надалеко. В края на краищата той я намери и я донесе; а аз се възползвах от отсъствието му и отново напълних пушката. Смятах, че за известно време ще бъде по-добре да не му откривам как се пълни пушката.

Надявах се, че ще срещнем още някой дивеч, но не видяхме вече нищо и се върнахме в къщи.

Същата вечер аз одрах кожата на убитото козле и грижливо почистих вътрешностите му; след това запалих огън, отрязах къс козе месо и го сварих в глиненото гърне. От месото стана хубава супа. Като опитах супата, аз предложих и на Петкан. Варената храна му се хареса много, но той се чудеше защо съм я посолил. Започна да ми показва със знаци, че според него солта не е приятна на вкус. Той взе в устата си щипка сол и започна да плюе, като се престори, че му се повръща, а след това изплакна устата си с вода.

За да му възразя, от своя страна аз сложих късче месо без сол в устата си и започнах да плюя, като му показвах, че ми е противно да ям безсолно.

Но Петкан упорито държеше на своето. Не успях да го свикна да яде със сол. Едва дълго време след това той започна да посолява яденето си, но пак слагаше съвсем малко сол.

След като нахраних моя дивак с варено козе месо и бульон, на другия ден реших да го нагостя с печено козе месо. Опекох го над огъня, както правят често у нас в Англия. От двете страни на огъня се забиват

в земята два пръта, отгоре им се закрепва напречен прът, на него се окачва месото и се върти над огъня, докато се опече.

Петкан хареса твърде много цялото това съоръжение. А когато опита печеното, възторгът му нямаше граници. С най-красноречиви жестове ми даде да разбере колко много му е харесало това ядене и най-последно заяви, че никога вече няма да яде човешко месо и на това аз се зарадвах извънредно много.

На другия ден му възложих да овършее и отвее зърното, като му показах предварително как се прави това. Той бързо разбра какво искам и започна да работи много енергично, особено когато научи за какво се прави тая работа. А той научи това още същия ден, когато го нахраних с хляб, опечен от нашето брашно.

В скоро време Петкан се научи да работи не по-лошо от мене.

Понеже сега трябваше да храня двама души, нужно беше да помисля за бъдещето. Преди всичко, необходимо беше да увелича нивите си и да сея повече зърно. Избрах голям участък земя и се залових да го ограждам. Петкан ми помагаше в работата не само старателно, но много весело и с явно удоволствие.

Обясних му, че това ще бъде нова нива, която ще засяваме с жито, защото ние сме двама и трябва да се запасим с хляб за двамата. Той много се трогна от моите грижи към него: с помощта на знаци всякак се стараше да ми обясни, че разбира колко много се е увеличила работата ми сега, и моли да го науча по-скоро да върши всяка необходима работа, в която той ще заляга с всички сили.

Това беше най-щастливата година от живота ми на острова.

Петкан свикна да говори доста добре английски:

научи имената почти на всички предмети, които го заобикаляха, и на ония места, където можех да го изпращам, благодарение на което изпълняваше твърде добре всичките ми поръчки.

Той беше много общителен, обичаше да дърдори и сега аз бях извънредно много възнаграден за дългите години на принудително мълчание.

Но Петкан ми харесваше не само защото имах възможност да разговарям с него. С всеки изминат ден аз все повече оценявах неговата честност, сърдечна простота и искреност. Постепенно се привързах силно към него, пък и той, от своя страна, ме обикна толкова много, както сигурно не е обичал никого досега.

Веднъж ми хрумна да го разпитам за миналия му живот; искаше ми се да науча дали не му е мъчно за родния край и дали не иска да се

върне у дома си. По това време го бях научил така добре на английски, че той можеше да ми отговаря едва ли не на всеки въпрос.

И ето, аз го попитах за родното му племе:

– Ами храбро ли е това племе, Петкане? Случвало ли се е някога да побеждава враговете си? Той се усмихна и отговори:

– О, да, ние сме много храбри и винаги побеждаваме в боя.

– Винаги побеждавате в боя ли, казваш? Но как стана така, че те взеха в плен?

– О, нашите все пак ги разбиха и избиха мнозина от тях.

– Но защо тогава каза, че са ви надвили? Нали са пленили и тебе, и други?

– На онова място, дето се бих, неприятелите бяха много повече. Те ни уловиха – един, двама, трима и мене. А нашите ги разбиха на друго място, дето не бях аз. На това място нашите заловиха един, двама, трима, мнозина, хиляди от тях.

– Но защо вашите не ви дойдоха на помощ?

– Враговете заловиха един, двама, трима и мене и ни откараха в лодка, а в това време нашите нямаха лодка.

– Я ми кажи, Петкане, какво правят вашите със заловените пленници? И те ли ги откарват в някое отдалечено място и ги изяждат, както ония човекоядци, които видях?

– Да, нашите също ядат хора... всички ядат.

– Ами къде ги откарват, когато се готвят да ги изядат?

– На различни места, където им хрумне.

– Ами идват ли тука?

– Да, да, идват и тука. И на разни други места.

– А ти идвал ли си тук с тях?

– Да. Идвал съм. Идвал съм ей там...

И той показа към северозападния край на острова, където очевидно са се събирали хората от неговото племе.

По такъв начин оказа се, че моят другар и приятел Петкан е бил в числото на диваците, които посещаваха далечните брегове на острова, и неведнъж вече бе ял хора в ония места, където по-късно искаха да изядат самия него.

След известно време, когато реших да го отведа на брега (там, дето за пръв път видях купчина човешки кости), Петкан веднага позна тия места. Той ми разказа, че един път, когато идвал на моя остров заедно със съплеменниците си, те убили и изяли тук двайсет мъже, две жени и едно дете. Той не знаеше как да каже на английски „двайсет“ и за да ми

обясни колко души са изяли, постави едно до друго двацет камъчета.

Като продължавах да разговарям с Петкан, попитах го далеко ли е моят остров от оная земя, дето живеят диваците, и дали лодките им потъват често, когато минават това разстояние. Оказа се, че плаването дотук е напълно безопасно: Петкан не знаеше нито един такъв случай на потъване. Наблизо до нашия остров минаваше морското течение; сутрин то се насочва в една посока и винаги при попътен вятър, а надвечер и вятърът, и течението се обръщат в друга посока.

Отначало ми мина през ума, че това течение зависи от прилива и отлива и едва много по-късно открих, че то е продължение на голямата река Ориноко, която се вливаше в морето близо до моя остров. А ивица-та земя на запад и северозапад, която бях помислил за материк, била го-лемият остров Тринидад, който е разположен срещу северната част от устието на същата река.

Задавах на Петкан хиляди различни въпроси за тая земя и за обита-телите ѝ: разпитвах го опасни ли са тамошните брегове, бурно ли е там морето, много свирепи ли са хората и какви народи живеят наблизо. Той отговаряше охотно на всеки мой въпрос и открито ми съобщи всичко, което знаеше.

Питах го също как се наричат различните племена диваци, които живеят по тия места, но той повтаряше само едно: „Карибе, карибе“. Разбира се, аз лесно се сетих, че той говори за карибите, които според нашите географски карти, живеят тъкмо в тая част на Америка, по цяла-та крайбрежна ивица от устието на река Ориноко до Гвиана и до град Санта Марта¹⁸.

Освен това той ми разказа, че далеч „отвъд луната“, сиреч от оная страна, дето залязва луната, или, с други думи, на запад от родината му живеят също такива като мене бели брадати хора (тук той посочи дълги-те ми мустаци, за които споменах по-рано) и че тия хора „са убили мно-го, много човеци“.

Разбрах, че говори за испанските завоеватели, които се бяха прос-лавили със своите жестокости в Америка.¹⁹

Попитах го дали имам възможност да преплавам през море до бели-те хора.

Той отговори:

– Да, да, това може: трябва да се плава на две лодки.

---

18. Град в Колумбия, на брега на Карибско море.

19. Испанците, които завоювали Южна Америка в XVI век, проявили зверска жестокост към покорените от тях народи.

Дълго не можех да разбера какво иска да каже, но най-после с голям труд се сетих, че на неговия език това означава голяма лодка, поне двойно по-голяма от обикновената пирога.

Тия думи на Петкан ми донесоха голяма радост:

от тоя ден у мене се яви надеждата, че рано или късно ще се откубна оттук и че ще дължа свободата си на моя дивак.

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА Робинзон и Петкан си правят лодка.

Минаха още няколко месеца.

По това време Петкан се научи да разбира почти всичко, което му кажех. Самият той се изразяваше доста бързо, макар и твърде неправилно, на английски. Малко по малко аз му разказах целия си живот. Разказах му как съм попаднал на острова, колко години съм живял тук и как съм прекарал тия години.

Още по-рано бях открил на Петкан тайната на стрелбата с пушка (защото за него това беше наистина тайна): показах му куршумите, обясних му действието на барута и го научих да стреля. Дадох му да разполага напълно с една от моите пушки. Подарих му нож и с тоя подарък буквално го ощастливах. Измайсторих му портупей²⁰, само че вместо сабя му дадох брадва, която всъщност беше също така добро оръжие и освен това можеше да служи за всякакви домакински нужди.

Разказвах много на Петкан за европейските страни и особено за моята родина. Описах му нашия живот, нашите обичаи, нрави, разказах му как пътуваме по всички части на света и плаваме с големи кораби. Обясних му устройството на големия кораб с платна и му разправих как съм пътувал с кораб, как той претърпя крушение и отдалеч му показах мястото, дето корабът се беше натъкнал на подводните скали; разбира се, посочих му мястото съвсем приблизително, защото корабът отдавна бе разбит на трески, които бяха отнесени в морето. Показах му също и оная полуизгнила лодка, с която искахме да се спасим, когато бурята ни бе повлякла към тоя бряг.

Когато видя тая лодка, Петкан се замисли и дълго мълча.

Попитах го какво мисли и след известно време той отговори:

– Аз видях една такава лодка като тая. Тя плаваше край онова място, дето живее моят народ.

Дълго не разбрах какво иска да каже: дали че по техните места дивците плават с такива лодки или че такава лодка е минала край техните брегове.

Най-после след дълги разпитвания успях да си обясня, че тъкмо такава лодка е пристигнала до бреговете на оная земя, дето живее племето

---

20. Портупей – ремък за носене на хладно оръжие.

му.

– До нас я довлече бурята – обясни ми Петкан и отново млъкна задълго.

„Сигурно – помислих си, – някой европейски кораб е претърпял крушение край тия брегове. Бушуващите вълни са откъснали от него лодката и са я отвлекли там, дето живеят диваците. Но поради моята недосетливост и през ум не ми мина дори, че в тая лодка е могло да има хора, и като продължавах да разпитвам Петкан, мислех само за лодката.

– Разправи ми как е изглеждала. Петкан ми я описа много подробно и изведнъж съвсем неочаквано прибави пламенно:

– Белите човеци не потънаха, ние ги спасихме!

– Но нима в лодката имаше бели хора? – побързах да попитам.

– Да – отвърна той, – пълна лодка с бели хора!

– Колко души бяха?

Той ми показа десетте си пръста, а след това още седем.

– Но къде са те сега? Какво стана с тях?

Той отговори:

– Живи са. Живеят при нашите.

В миг ме озари внезапна мисъл: дали тия седемнайсет души бели не са били от оня кораб, който през оная бурна нощ се бе разбил близо до моя остров?

Възможно е, когато корабът е налетял на скалата и са видели, че не могат да го спасят, те да са се качили в лодката, а след това вълните са ги отвлекли към земята на диваците, дето са били принудени да се заселят.

Аз се начумерих и със строг глас започнах да разпитвам Петкан къде са сега тия хора. Той отново разпалено каза:

– Те са живи и са добре!

И прибави, че скоро ще се навършат четири години, откак тия бели хора живеят при неговите земляци и че те не ги обиждат, не ги закачат⁴⁴ а им дават пълна свобода и всякаква храна.

Попитах го:

– Как е станало така, че диваците не са убили и не са изiali белите хора? Той отговори:

– Белите човеци станаха наши братя. Нашите изяждат само ония, които са победили в бой.

Минаха още няколко месеца. Веднъж, когато се разхождахме из острова, попаднахме с Петкан в източната му страна и се изкачихме на върха на хълма. Както казах вече, преди много години оттам аз бях

видял ивица земя, която помислих за материка Южна Америка.

Впрочем пръв се изкачи на хълма Петкан, а аз останах малко назад, понеже хълмът беше висок и доста стръмен.

Както и тогава, денят беше необикновено ясен.

Петкан дълго се взираше в далечината и изведнъж извика от изнепада, заскача, заигра като безумен и започна да ме вика да се изкача по-скоро на хълма. Аз го гледах с учудване. Никога не бях го виждал толкова възбуден. Най-после той престана да подскача и извика:

– По-скоро, по-скоро тук!

Попитах го:

– Какво има? Защо си толкова радостен?

– Да, да – отвърна той, – аз съм щастлив. Ето там, погледни... оттук се вижда... там е моята земя, моят народ-На лицето му се появи необикновен израз на щастие: очите му блестяха, сякаш с цялото си същество той се стремеше натам, в тоя край, дето бяха близките и родителите му.

Като видях радостта му, аз се огорчих.

„Напрасно се отнесох с такова безгранично доверие към тоя човек – си казах аз. – Той се преструва на предан приятел, а мисли само за това как да избяга.“

И го погледнах недоверчиво.

„Сега той е покорен и кротък – мислех аз, – но достатъчно е да се озове сред други диваци и веднага ще забрави, че съм спасил живота му, и ще ме предаде на съплеменниците си; ще ги докара тук на моя остров. Те ще ме убият и ще ме изядат и той ще пирува заедно с тях също така весело и безгрижно, както по-рано, когато са идвали тук да празнуват победите си над диваците от враждебните им племена.“

Оттогава моята подозрителност все растеше.

Започнах да страня от довчерашия си приятел и държанието ми към него стана сухо и студено.

Така продължи няколко седмици и, разбира се, аз бях жестоко несправедлив към тоя простосърдечен момък.

Докато го подозирах в предателски намерения, той продължаваше да се отнася към мене с по-раншната си преданост; във всяка негова дума имаше толкова простодушие и детска доверчивост, че в края на краищата ми стана срамно за моите подозрения. Отново почувствах в него верния приятел и се опитах всякак да загледа вината си пред него. А той дори не беше забелязал моята студенина и за мене това беше явно свидетелство за душевната му простота.

Веднъж, когато с Петкан отново се изкачихме на хълма (само че

тоя път над морето имаше мъгла и отсрещният бряг не се виждаше), аз го попитах:

– Какво ще кажеш, Петкане, иска ли ти се да се върнеш в родния си край, при своите?

– Да – отвърна той, – колко много бих се радвал да се върна там!

– Но какво би правил там? – продължих аз. – Пак ли ще станеш кръвожаден и както по-рано ще започнеш да ядеш човешко месо?

Както изглежда, моите думи го развълнуваха. Той поклати глава и отговори:

– Не, не! Петкан ще каже на своите: живеете както трябва, яжте хляб от жито, мляко, козе месо, но не яжте човеци.

– Но ако им кажеш това, те ще те убият. Той ме погледна и отговори:

– Не, няма да ме убият. Те с радост ще се учат на добро.

А след това прибави:

– Те научиха много работи от брататите човеци, които пристигнаха с лодката.

– И тъй, ти искаш да се върнеш у дома си, нали? – повторих въпроса си аз. Той се усмихна и каза:

– Аз не мога да плувам толкова далече.

– Да, но ако ти дам лодка – попитах го аз, – би ли заминал при своите?

– Бих заминал! – пламенно отвърна той. – Но и ти трябва да заминеш с мене.

– Но как ще замина и аз? – възразих. – Та те ще ме изядат веднага.

– Не, не, няма да те изядат – разпалено каза той. – Аз ще направя така, че да не те изядат, ще ги накарам силно да те обикнат.

С това Петкан искаше да каже, че ще разправи на земляците си как съм убил неговите врагове и съм спасил живота му. Той беше уверен, че те ще ме обикнат силно за това.

След това той ми разказа с каква добрина те се отнесли към седемнайсетте бели брадати хора, които бурята захвърлила към бреговете на родината му. И оттогава, да си призная, у мене се появи страстно желание да се опитам на всяка цена да стигна при диваците и да намеря там белите „брадати човеци“, за които разправяше Петкан.

Нямаше никакво съмнение, че това са испанци или португалци, и аз бях уверен, че ако успее да се види и поприказвам с тях, ще измислим заедно начин да се измъкнем на свобода.

„Във всеки случай – мислех си аз – надеждата за това ще бъде по-

голяма, когато станем осемнайсет души и започнем да действаме дружно за общото благо. А какво мога да направя аз самичък, без помощници, на моето островче, на четиридесет мили от техните брегове!“

Тоя план заседна здраво в главата ми и след няколко дни отново заприказвах за него.

Казах на Петкан, че ще му дам лодка да се върне в родината си, и същия ден го отведох при онова заливче, дето беше моята лодка. След като изгребах водата от лодката, аз я откарах към брега и я показах на Петкан. Качихме се и двамата в лодката, за да я изпробваме. Петкан се оказа отличен гребец и гребеше не по-лошо от мен. Лодката бързо се носеше по водата. Когато се отдалечихме от брега, аз му казах:

– Е, Петкане, да отидем ли при твоите земляци? Той ме погледна унило и навъсено: очевидно, според него, лодката беше твърде малка за такова далечно плаване.

Тогава му казах, че имам друга, по-голяма лодка, и на другия ден се запътихме към гората, на онова място, дето бях оставил първата си лодка, която не можах да спусна във водата. Тя се хареса на Петкан.

Но откакто бе направена тая лодка, бяха минали двайсет и три години. През цялото това време тя се бе търкала без всякаква грижа под открито небе, бе я пекло слънце и мокрили дъждовете и затова цялата се бе разсъхнала и изгнила. Ала това не разклати решението ми да предприемем пътуване до материка.

– Нищо, не тъгувай! – казах на Петкан. – Ние ще направим също такава лодка и ти ще си заминеш за родината.

Той не отговори, но стана много тъжен и мрачен. Когато го попитах какво му е, той каза:

– Защо Робин Крузо се сърди на Петкан? Какво съм направил?

– Откъде накъде мислиш, че ти се сърдя! Аз не ти се сърдя – казах аз.

– Не се сърдя, не се сърдя! – повтори той шест-седем пъти. – А защо изпращаш Петкан да отиде при земляците и близките си?

– Но нали ти сам каза, че ти се иска да си отидеш – забелязах аз.

– Да, иска ми се – отвърна той, – само че с тебе.

И ти, и аз. Ако Робин не отиде, и Петкан няма да отиде! Петкан не иска без Робин!

Той не искаше дори и да чуе за това, че трябва да ме остави.

– Но разсъди сам – казах аз, – защо да идвам аз? Какво ще правя там?

Той ми възрази разпалено:

– Какво ще правиш ли? Много ще правиш, добро ще правиш: ще учиш дивите човеци да бъдат добри, умни.

– Мили Петкане – с въздишка казах аз, – ти сам не знаеш какво приказваш. Как може такъв жалък невежа като мене да учи другите!

– Не е истина! – развълнуван възрази той. – Ти учи мене, ще учиш и другите човеци.

– Не, Петкане – казах аз, – замини без мене, а пък аз ще си остана тук сам, без хора! Та досега съм живял сам!

Както изглежда, тия думи му се видяха много обидни.

Той поривисто скочи към оставената наблизко брадва, грабна я, донесе я и ми я подаде.

– Защо ми даваш брадвата? – попитах аз. Той отвърна:

– Убий Петкан!

– Но защо ще те убивам! Ти не си ми направил нищо.

– А защо пъдиш Петкан? – с жар възкликна той. – По-добре убий Петкан, вместо да го пъдиш!

Той бе потресен до дъното на душата си. Забелязах сълзи на очите му. С една дума, неговата привързаност към мене беше толкова силна, че дори и да исках, не можех да го изпъдя. Веднага му казах и после често му повтарях, че никога вече няма да споменавам за неговото заминаване, щом като иска да остане при мене.

По такъв начин аз окончателно се убедих, че Петкан ми е останал предан навеки.

Ако той искаше да се върне в родината си, то беше, защото от все сърце обичаше съплеменниците си: надяваше се, че и аз ще отида с него и ще ги науча на добро.

Но аз добре съзнавах, че това, разбира се, не е по силите ми.

Това не пречеше на страстното ми желание да отида колкото може по-скоро в родината на Петкан, за да видя „брадатите хора“, които живеят там. Най-после без повече отлагане реших да построя голяма лодка, с която бих могъл да се впусна в открито море.

Преди всичко трябваше да избира подходящо дърво с достатъчно дебел дънер.

В това нямаше никаква пречка: на острова растяха толкова грамадни дървета, че от тях можеше да се построи не само лодка, а може би цяла могъща флота. Но аз помнех добре каква грешка бях направил, когато строих голямата си пирога в гората: започнах да я строя твърде далеко от морето и после не можах да я домъкна до брега. За да не се повтори тая грешка, реших да намеря такова дърво, което расте по-близо до

морето, та да можем без голям труд да спуснем лодката във водата.

Но до самия бряг растяха предимно тънки и ниски дървета. Обиколени почти цялото крайбрежие и не намерих нищо подходящо. На помощ ми дойде Петкан: оказа се, че в тая работа той е запознат повече от мене. Аз и до ден днешен не зная какво беше дървото, от което построихме тогава лодка.

Петкан настояваше да обгорим с огън вътрешността на дървото, както постъпват диваците, когато си правят пироги. Но аз му казах, че е по-добре да го издълбаем с длето и други дърводелски инструменти и когато му показах как се прави това, той на драго сърце призна, че моят начин е по-сигурен и по-добър. Петкан свикна бързо и с тая работа.

Заловихме се с увлечение за работата и след месец лодката беше готова. Вложихме в нея много труд, издялахме я отвън с брадвите и направихме истинска морска лодка със здрави бордове; тя напълно подходеше за целта ни, понеже смело можеше да вози двадесетина души.

След това бяха необходими близо две седмици, за да спуснем лодката във водата. Приспособихме за това дървени валяци, но лодката беше толкова тежка, а работните ръце бяха толкова малко, че и с валяците тя се движеше много бавно напред.

Когато спуснахме лодката във водата, с учудване видях колко ловко се справя Петкан с нея, колко бързо я обръща надясно и наляво и колко добре гребе.

Попитах го: безопасно ли е, според него, да тръгнем по море с такава лодка.

– О, да – отвърна той, – с такава лодка не е страшно, дори ако духа силен вятър!

Но преди да потеглим, имах намерение да направя още една работа, за която Петкан още не знаеше, а именно: да поставя на лодката мачта с платно и да измайсторя котва и корабно въже. Направата на мачтата не беше трудна: на острова растяха множество прави и стройни кедри. Избрах едно по-младо дръвче – то растеше близо до залива, дето се намираще новата ни лодка – и казах на Петкан да го отсече. След това под мое ръководство той окастри клоните от стеблото и ги издяла грижливо. Мачтата беше готова.

С направата на платно трябваше да се заловя сам.

В склада си имах стари корабни платна или по-право парчета от корабно платно. Но това корабно платно беше от повече от двайсет и шест години. И понеже никога не се надявах, че ще стане нужда да шия корабни платна от него, не му придавах особена цена и никак не се грижех

за неговото запазване. Бях уверен, че цялото това корабно платно отдавна е изгнило. Така и излезе: по-голямата част от него се оказа изгнила. Все пак можеше да се използва нещо от него. Избрах две по-здрави парчета и се залових да ги съшия.

Тая работа ми отне много време: аз няхах дори игли! В края на краищата направих едно доста жалко подобие на голямо триъгълно корабно платно, като ония, които се употребяват в Англия (такова платно там се нарича „кози крак“) и освен това едно малко платно, наречено „блинд“.

С платна от тоя род аз умеех да управлявам добре, защото точно такива платна имаше оная лодка, с която някога бях избягал от Африка.

Почти два месеца гласих мачтата и платната на лодката, но затова пък цялата работа беше извършена най-грижливо. Освен двете платна, измайсторих и трето. Това платно закрепих на носа. То трябваше да ни помага да обръщаме лодката при промяна на галса, за да можем да плаваме срещу вятъра. А след това направих отлично кормило и го нагласих на кърмата, с което значително се улесняваше управлението на лодката.

Бях невежа и неопитен в направата на морски съдове, но разбирах добре ползата от такова приспособление като кормилото и затова не пожалих сили за тая работа. Но с нея не се справих така лесно:

само за кормилото отиде почти толкова време, колкото за построятката на цялата лодка.

Когато всичко беше готово, започнах да уча Петкан да управлява моята лодка, защото той нямаше никакво понятие нито от кормило, нито от корабно платно. На първо време, когато видя как обръщам лодката с кормилото и как платното се издува ту от едната, ту от другата страна, той бе толкова слиясан, сякаш му показвах някакво чудо.

[# Галс – курс на кораба според вятъра.]

При все това под мое ръководство той се научи скоро да управлява лодката и стана изкусен моряк. Само едно нещо беше почти недостъпно за него – служенето с компаса. Но понеже по тия места падат мъгли само по време на дъждовете, компасът не беше много нужен. Денем можехме да се ориентираме по крайбрежието, което се виждаше отдалеч, а нощем – по звездите. Друго би било през дъждовния период, но тогава не можеше да се пътешества нито по море, нито по суша.

Настъпи двайсет и седмата година от моя затвор на острова. Впрочем последните три години можеха да не се смятат, защото с идването на моя верен Петкан животът ми съвсем се бе променил.

Наближаваше дъждовният период, когато по-голямата част от деня трябваше да прекарваме в къщи. Трябваше да изчакаме да премине това време и да вземем мерки срещу дъждовете, за да не повредят лодката ни. Откарахме я в онова заливче, дето спирах с моите салове, и като изчакахме прилива, издърпахме я до самия бряг. След това по мой съвет Петкан изкопа на онова място, дето беше лодката, доста дълбока яма с такива размери, та лодката да се побере в нея. Откъм морето я преградихме със здрав бент, като оставихме тесен проход за водата. Когато при следващия прилив нашата яма се напълни с вода, ние затворихме бента, така че лодката беше във вода, но морските вълни не можеха да стигнат до нея и приливът не можеше да я отнесе. За да запазим лодката от дъждовете, покрихме я с дебел пласт клони, под които тя беше като под покрив.

Сега можехме спокойно да дочакаме хубавото време, та през ноември или декември да потеглим с платно в морето.

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Битката с диваците. Робинзон освобождава един испанец. Петкан намира баща си!

Щом престанаха дъждовете и слънцето отново огря, започнах от сутрин до вечер да се готвя за предстоящото плаване. Предварително бях пресметнал какво количество провизии могат да ни потрябват и започнах да отделям необходимите запаси.

Предполагах, че след около две седмици, а дори и по-рано ще можем да развалим бента и да изкараме лодката в морето.

Но на нашата експедиция не било съдено да се осъществи.

Една сутрин, през време на обикновените ми грижи около заминаването, ми хрумна, че няма да бъде лошо, ако покрай другите неща за ядене вземем и малък запас от костенурково месо.

Извиках Петкан и го помолих да изтича към морето и да улови една костенурка. (Ние ходехме на лов за костенурки всяка седмица, защото и двамата обичахме месото и яйцата им.)

Петкан хукна да изпълни молбата ми, но не мина дори четвърт час и се върна тичешком, прескочи като с криле през оградата и преди да успее да го попитам какво има, той се развика:

- Нещастие, нещастие! Беда! Лошо!
- Какво има? Какво е станало, Петкане? – разтревожен попитах аз.
- Там, около брега – отвърна той, – една, две, три... една, две, три лодки!

От думите му разбрах, че лодките са шест, но, както се оказа после, те бяха само три, а той бе повторил числото им, защото беше много развълнуван.

– Не трябва да се боим, Петкане! Трябва да бъдем храбри! – казах, за да го окуража.

Нещастният беше страшно изплашен. Кой знае защо бе помислил, че диваците са дошли заради него, че ще го нарежат на парчета и ще го изядат. Той толкова силно трепереше, че не знаех какво да го правя. Успокоявах го, както можех. Казвах му, че и аз се излагам на същата опасност: ако изядат него, ще изядат и мене.

– Но ние ще се браним – казах аз, – няма да им се дадем живи в ръцете. Трябва да започнем бой с тях и ще видиш, че ще победим! Та нали

ти умееш да се биеш?

– Аз умея да стрелям – отвърна той, – само че те са много, твърде много.

– Не е беда – казах аз, един от тях ще убием, а останалите ще се изплашат от нашите изстрели и ще се разбягат. Обещавам ти, че няма да те изоставя, ще се защитавам храбро, ще защитавам и тебе. Но обещава ли и ти да ме защитаваши храбро и ще се опиташ ли да изпълниши всичките ми заповеди?

– Ако заповядаш, ще умра, Робин Крузо!

След това донесох от пещерата голямо канче с ром и му дадох да го изпие (аз изразходвах така пестеливо рома, че ми оставаше още доста голям запас).

След това събрахме всички наши мускети и ловджийски пушки, прегледахме ги и ги напълнихме. Освен това аз се въоръжих както винаги със сабя и дадох брадвата на Петкан.

Като се приготвихме по такъв начин за бой, аз взех далекогледната тръба и се изкачих на хълма, за да направя разузнаване.

Насочих тръбата към брега на морето и скоро видях диваците: те бяха двадесетина души, а освен това на брега лежах трима вързани хора. Повтарям, лодките се оказаха само три, а не шест. Ясно беше, че цялата тая тъпна от диваци бе дошла на острова с единствената цел да отпознава победата си над врага. Предстоеше ужасно кърваво пиршество.

Забелязах също, че тоя път те бяха слезли не там, където слизаха преди три години, в деня на нашата първа среща с Петкан, а много по-близо до моето заливче. Тук брегът беше нисък и почти до самото море се спущаше гъста гора.

Страшно се развълнувах при мисълта за злодейството, което предстоеше да се извърши. Нямах време за чакане. Слязох от хълма и казах на Петкан, че трябва да нападнем колкото може по-скоро тия кръвожадни зверове.

При това още веднъж го попитах дали ще ми помага. Сега той се беше съвзел напълно от уплахата (може би за това бе помогнал ромът) и с бодър и дори радостен вид повтори, че е готов да умре за мене.

Взех pistolетите и пушките (останалото взе Петкан) и потеглихме на път. За всеки случай пхнах в джоба си стъкления с ром и дадох на Петкан да носи голяма торба със запасни куршуми и барут.

– Върви след мене – казах аз, – не оставай назад нито крачка и мълчи. Не ме питай за нищо. И да не си посмял да стреляш без моя команда.

Като се приближих до края на гората от оная страна, която беше

по-близо до брега, аз се спрях, тихичко извиках Петкан и като му посочих едно високо дърво, заповядах му да се покатери на върха и да погледне дали се виждат оттам диваците и какво правят. Той изпълни искането ми, веднага слезе от дървото и съобщи, че диваците седят около огъня, ядат единия от вързаните пленници, а другият лежи вързан на пясъка.

– После ще изядат и него – съвсем спокойно прибави Петкан.

При тия думи в мен пламна ярост.

Петкан ми каза, че вторият пленник не е индианец, а е един от ония бели брадати хора, които пристигнали с лодка до родния му бряг. „Трябва да се действа“ – реших аз. Скрих се зад дървото, извадих далекогледната тръба и ясно видях белия човек на брега. Той лежеше неподвижно, защото ръцете и краката му бяха стегнати с жиливи пръчки.

Несъмнено той беше европеец: бе облечен с дрехи.

Отпред растяха храсти и сред тия храсти се издигаше дърво. Храстите бяха доста гъсти, така че можех да се промъкна незабелязано дотам.

Макар да бях толкова силно разгневен, че ми се искаше в същия миг да се втурна срещу човекоядците, дори без да мисля за възможните последици, аз се въздържах и се промъкнах неусетно към дървото. Дървото се издигаше на една могилка. От тая могилка виждах всичко, което ставаше на брега.

До огъня, плътно притиснати един до друг, седяха диваците. Те бяха деветнайсет души. Малко отстрани, наведени над вързания европеец, стояха още двама. Очевидно бяха ги изпратили да донесат пленника. Трябваше да го убият, да го нарежат на части и да раздадат по парче месо на пируващите.

Обърнах се към Петкан.

– Гледай мене – казах аз, – каквото правя аз, прави и ти.

При тия думи поставих на земята единия от мускетите и ловджийската пушка, а с другия мускет се прицелих в диваците. Петкан направи същото.

– Готов ли си? – попитах го аз.

– Да – отвърна той.

– Тогава стреляй! – казах аз и двамата гръмнахме едновременно.

Прицелът на Петкан се оказа по-сигурен от моя:

той уби двама души и рани трима, а аз убих само един и раних двама.

Лесно е да си представите какво страшно объркване причиниха

нашите изстрели сред гълпата диваци. Ония, които останаха живи, скочиха на крака и не знаеха накъде да бягат и на коя страна да гледат, защото, макар и да разбираха, че ги заплашва смърт, не виждаха откъде иде тя.

Петкан изпълняваше заповедите ми и не махваше поглед от мене. За да не оставя диваците да се опомнят след първите изстрели, аз хвърлих на земята мускета, грабнах пушката, приготвих спусъка и отново се прицелих. Петкан повтаряше точно всяко мое движение.

– Готов ли си, Петкане? – попитах го пак.

– Готов съм! – отвърна той.

– Стреляй! – изкомандвах аз.

Два изстрела гръмнаха почти едновременно, но понеже тоя път стреляхме с пушки, напълнени със сачми, убити бяха само двама (поне двама паднаха), затова пък ранените бяха твърде много.

Потънали в кръв, те бягаха по брега с диви писъци като безумни. Както изглежда, трима бяха тежко ранени, защото скоро паднаха. Но отпосле стана ясно, че не са умрели.

Аз взех мускета, в които имаше още куршуми, и като извиках: „Петкане, след мене!“, изскочих от гората на открито място. Петкан не изоставаше нито на крачка от мене. Като забелязах, че враговете са ме видели, със силен вик се спуснах напред. – Викай и ти – заповядах на Петкан. Той веднага се развика още по-силно от мене. За съжаление моето оръжие беше толкова тежко, че ми пречеше да тичам. Но аз сякаш не го усещах и тичах напред с всички сили право към нещастния европеец, който, както казах вече, лежеше настрана на пясъчния бряг, между морето и огъня на диваците. До него нямаше нито един човек. Ония двама, които се готвеха да го убият, избягаха още след първите изстрели. Страшно уплашени, те се втурнаха към морето, скочиха в една лодка и започнаха да се отдалечават от брега. В същата лодка успяха да скочат още трима диваци.

Обърнах се към Петкан и му заповядах да се справи с тях. Той веднага разбра мисълта ми, пробяга около четиридесет крачки, приближи се до лодката и стреля с пушката си.

И петимата паднаха на дъното на лодката. Мислех, че всички са убити, но двамата веднага се изправиха. Очевидно те бяха паднали просто от страх. От тримата останали двамата бяха убити на място, а третият бе ранен толкова тежко, че вече не можеше да се изправи.

Докато Петкан стреляше срещу неприятеля, аз извадих джобния си нож и прерязах пръчките, с които бяха стегнати ръцете и краката на

пленника. Помогнах му да се изправи и го попитах на португалски какъв е. Той отвърна:

– Еспаньоле (испанец).

Скоро той се опомни и с помощта на жестове започна да ми изказва горещата си благодарност, задето съм спасил живота му.

Като извиках на помощ всичките си познания по испански език, аз му казах:

– Сеньор, ще разговаряме после, а сега трябва да се сражаваме. Ако са ви останали малко сили, ето ви сабя и пистолет.

Испанецът с благодарност прие и едното, и другото, и като почувства оръжие в ръцете си, сякаш стана друг човек. Изведнъж му дойдоха и нови сили. Той полетя бясно като буря върху злодейците и за миг разре-че двама на парчета.

Впрочем за такъв подвиг не се изискваше много голяма сила: нещастните диваци, слисани от нашата стрелба, бяха дотолкова изплашени, че не можеха нито да бягат, нито да се защищават. Мнозина падаха просто от страх, както ония двамата, които бяха паднали на дъното на лодката след изстрела на Петкан, макар че куршумите бяха прелетели край тях.

Понеже дадох сабята и пистолета си на испанеца, у мене остана само мускетът. Той беше зареден, но аз го пазех за краен случай и затова не стрелях.

В хралалака, под онова дърво, откъдето за пръв път открихме огън, бяха останали нашите ловджийски пушки. Извиках Петкан и му заповядах да отиде да ги донесе.

Той изпълни с голяма бързина заповедта ми.

Дадох му моя мускет, а аз започнах да пълня другите пушки, като казах на испанеца и Петкан да идват, когато им потрябва оръжие. Те изразиха пълна готовност да се подчинят на нареждането ми.

Докато пълнех пушките, испанецът с необикновено безстрашие на-падна един от дивациите и помежду им започна яростен бой.

В ръцете си дивакът имаше грамаден дървен меч. Дивациите отлично си служат с това смъртоносно оръжие. Тъкмо с такъв меч те искаха да убият испанеца, когато той лежеше край огъня. Сега тоя меч се развъртя отново над главата му.

Аз не очаквах, че испанецът е толкова храбър. Наистина след претърпените мъки той беше все още слаб, но се биеше с голяма упоритост и със сабята си нанесе два страшни удара по главата на противника. Дивакът беше грамаден на ръст, със силно развити мускули и здравеняк.

Изведнъж той хвърли меча си и те започнаха ръкопашна борба. Испанецът загази здраво: дивакът веднага го събори на земята, хвърли се отгоре му и започна да издърпва сабята му. Като видях това, аз скочих и се спуснах да му помогна. Но испанецът не се обърка: той благоразумно остави сабята, измъкна пистолета от пояса, стреля срещу дивака и го уби на място.

В това време Петкан смело преследваше бягащите диваци. В ръката си нямаше никакво друго оръжие освен брадвата. С тая брадва той бе довършил вече тримата диваци, ранени от първите наши изстрели, и сега не щадеше никого, който попаднеше пред очите му.

След като победи заплашващия го великан, испанецът скочи на крака, изтича при мене, грабна една от заредените мои ловджийски пушки и хукна да гони двама диваци.

Рани ги, но понеже нямаше сили да тича дълго, и двамата успяха да се скрият в гората.

Размахал брадвата, след тях хукна Петкан.

Въпреки раните си единият от диваците се хвърли в морето и започна да плува към лодката: в лодката имаше трима диваци, които бяха успели да се откъснат от брега.

Тримата диваци, които бяха в лодката, гребяха с всички сили, като се мъчеха да избягат по-скоро от изстрелите.

Петкан стреля два-три пъти подире им, но изглежда не улучи никого. Той започна да ме придумва да вземем една от лодките и да тръгнем да ги преследваме, докато не са успели да се отдалечат много от брега.

Аз също не исках да ги оставим да избягат. Страхувах се, че когато разкажат на своите земляци за нашето нападение, диваците ще довтасат тук в голям брой и ще загазим. Наистина ние имаме пушки, а те имат само стрели и дървени мечове, но ако на нашия бряг спре цяла флота от неприятелски лодки, ние сигурно ще бъдем изтребени безпощадно. И затова отстъпих пред настояванията на Петкан.

Изтичах към лодките, като му заповядах да върви след мене.

Но колко голяма беше изненадата ми, когато скочих в лодката – видях там човек! Това беше един старец дивак. Той лежеше на дъното на лодката с вързани ръце и крака. Както изглежда, и него са щели да изядат при огъня. Понеже не разбираше какво става наоколо (той не можеше дори да надникне иззад борда на лодката – толкова здраво го бяха стегнали), нещастникът за малко не бе умрял от страх.

Веднага извадих ножа, прерязах стягащите го въжета и исках да му помогна да стане. Но той не можеше да стои на краката си. Не можеше

и да говори, а само жално стенеше: изглежда нещастникът мислеше, че са го развързали, за да го заколят и изядат.

В миг дотича Петкан. – Кажи на този човек – обърнах се към Петкан, – че е свободен, че няма да му направим нищо лошо и че враговете му са унищожени.

Петкан заприказва със стареца, на когото аз бях налял в устата вече няколко капки ром.

Радостната новина, че е освободен, оживи нещастника: той се изправи в дъното на лодката и произнесе някакви думи.

Не можете да си представите какво стана с Петкан! Дори най-равнодушният човек би се трогнал до сълзи, ако го наблюдаваше в този миг. Още щом чу гласа на стареца-дивак и видя лицето му, той се хвърли да го прегръща и целува, заплака, засмя се, притисна го до гърдите си, развика се, а след това започна да подскача около него, запя, затанцува, а после пак заплака, размахва ръце, започна да се удря по главата и лицето – с една дума, държеше се като луд.

Попитах го какво е станало, но той дълго не можа да ми обясни. Най-после, като се опомни малко, ми каза, че този човек е негов баща.

Не мога да намеря думи да изразя колко много ми хареса тази бурна проява на синовна обич! Никога не съм мислил, че грубият дивак може да се покърти и зарадва толкова много при среща с баща си.

Но същевременно не можех да не се смея на безумните подскачания и жестове, с които той изразяваше синовните си чувства. Десетина пъти изскачаше от лодката и отново скачаше в нея; ту разкопчее куртката си и силно притисне главата на баща си до гърдите, ту започне да разтрива вкочанените му ръце и крака.

Като видях, че старецът не може да движи нито ръка, нито крак, посъветвах го да го разтрие с ром и Петкан веднага започна да го разтрива.

Разбира се, ние дори забравихме за бегълците. В това време тяхната лодка се отдалечи толкова, че почти се скри от погледа ни.

Дори не се опитахме да ги гоним и както разбрахме отпосле, постъпили сме много добре, защото след два часа задуха жесток вятър, който сигурно щеше да преобърне лодката ни. Той духаше откъм северозапад, точно срещу бегълците. Те едва ли са могли да се справят с тази буря; уверен бях, че са загинали от вълните, преди да стигнат родните си брегове.

Неочакваната радост развълнува толкова силно Петкан, че аз не смеех да го откъсна от баща му. „Трябва да го оставя да се успокои“ – помислих си аз и се поотдалечих.

Това продължи доста. Най-после извиках Петкан. Той изтича при мен с весел смях, доволен и щастлив. Попитах го дали е дал хляб на баща си. Той поклати огорчен глава:

– Няма хляб: това мръсно куче изяде всичко и не остави нищо.

И посочи себе си.

Тогава извадих от торбата си всички провизии, които имах – малка питка и две-три чепки сушено грозде – и ги дадох на Петкан. И той започна да храни баща си с такава нежна грижа, сякаш хранеше малко дете. Като го видях, че трепери от вълнение, посъветвах го да подкрепи силите си с останалия ром, но той даде и рома на стареца.

След една минута Петкан вече тичаше като луд нанякъде. Той изобщо тичаше необикновено бързо. Напразно виках подире му да спре и да ми каже къде отива, но той изчезна.

Ала след четвърт час се зададе, като вървеше значително по-бавно. Когато дойде по-близо, видях, че носи нещо. Това беше пръстена стомна със сладка вода, която бе донесъл за баща си. За тая цел бе тичал чак до къщи, в нашата крепост, като не бе забравил да донесе още две големи парчета хляб. Хляба даде на мене, а водата поднесе на стареца, като ми позволи да си сръбна няколко глътки, понеже и аз бях много жаден. Водата съживи стареца по-добре от всякакъв спирт: той умирал от жажда.

Когато старецът се напи, повиках Петкан и го попитах не е ли останала вода в стомната. Той каза, че има още вода и аз му заповядах да я даде на нещастния испанец, който изнемогваше от жажда не по-малко от стареца-дивак. Изпратих на испанеца и комат хляб.

Испанецът все още беше много слаб. Той седеше капнал на една полянка под дърво. Диваците го бяха стегнали толкова здраво с въжетата, че сега краката и ръцете му бяха подпухнали.

Когато се напи с прясна вода и си хапна от хляба, аз се приближих до него и му дадох шепа сушено грозде. Той вдигна глава и ме погледна с голяма признателност, а след това се опита да стане, но не можа – толкова силно го боляха подутите крака. Като гледах той болен човек, трудно можех да си представя, че при тая си умора преди малко можа така доблестно да се сражава със силния враг. Посъветвах го да седи и да не се движи и поръчах на Петкан да разтрие краката му с ром.

Докато се грижеше за испанеца, всеки две минути, а може би и по-често Петкан се обръщаше да види дали баща му няма нужда от него. Петкан виждаше само главата на стареца, защото той седеше на дъното на лодката. Изведнъж, като се озърна, Петкан видя, че главата е

изчезнала, и същия миг скочи на крака. Той не тичаше, а летеше: сякаш краката му не се докосваха до земята. Но когато дотича до лодката и видя, че баща му е полегнал да си почине и спокойно лежи на дъното на лодката, веднага се върна при нас.

Тогава казах на испанеца, че моят другар ще му помогне да стане и ще го отведе до лодката, с която ще го отнесем в нашето жилище.

Но Петкан, който беше едър и силен, го вдигна като дете, метна го на гърба си и го понесе. Като стигна до лодката, той предпазливо го сложи най-напред на борда, а след това на дъното до баща си. След това излезе на брега, бутна лодката във водата, пак скочи в нея и взе лопатите. Аз тръгнах пешком.

Петкан беше отличен гребец и въпреки силния вятър лодката се носеше толкова бързо покрай брега, че аз не можех да я настигна.

Петкан благополучно откара лодката в нашия залив, остави там баща си и испанеца и хукна назад по брега.

– Къде тичаш? – попитах го аз, когато той мина край мене.

– Отивам да докарам още една лодка! – извика той без да спре, и като вихър се понесе по-нататък.

Той тичаше толкова бързо, че не можеха да го стигнат нито човек, нито кон. Докато се добера до заливчето, той пристигна вече с другата лодка. Скочи на брега и започна да помага на новите гости да излязат от лодката, но и двамата бяха така отслабнали, че не можеха да се държат на краката си.

Бедният Петкан не знаеше какво да прави.

Замислих се и аз.

– Остави засега нашите гости на брега – казах му аз, – и върви след мене.

Отидохме в близката горичка, отсякохме две-три дръвчета и криволяво измайсторихме една носилка, с която отнесохме болните до външната стена на нашата крепост.

Тук вече се объркахме съвсем и не знаехме какво да правим по-нататък. Разбира се, не беше по силите ни да прехвърлим тия двама мъже през такава висока ограда. Трябваше пак да помислим. Какво да правим? Ние с Петкан се заловихме за работа и след около два часа приготвихме една палатка от корабно платно, в която струпахме клончета.

В тая палатка нагласихме две легла от оризова слама и четири одеяла.

ДВАДЕСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

Нови обитатели на острова. Пристигане на англичаните.

След като нагласих жилището за нашите болни гости, които току-що бяхме спасили от плен, и ги въведох под покрива на новия им дом, дето можеха да си починат и възстановят силите си, трябваше да им приготвим ядене. Изпратих Петкан да донесе едно козленце от малкото ми стадо. Под мое ръководство, след като го закла, той опече козето месо и направи силен бульон. Подправихме бульона с ечемик и ориз и стана много вкусна супа. Готвенето ставаше извън външната стена, защото, както казах и по-горе, никога не палех огън вътре в крепостта.

Наредихме масата в новата палатка и обядвахме и четиримата в новото жилище.

Аз бях домакинът и занимавах гостите. Петкан ми служеше като преводач не само когато говорех с баща му, но и с испанеца, защото испанецът разбираше доста добре езика на диваците.

Когато се наобядвахме или по-право се навечеряхме, помолих Петкан да вземе едната лодка и да отиде да донесе пушките ни, които бяха останали на мястото на сражението; на другия ден го изпратих да зарови труповете на убитите, а също и ужасните останки от кървавото пиршество.

Петкан бе изпълнил точно поръчката ми. Той бе унищожил така грижливо всички следи от диваците, че когато отново отидох на това място, не можах да го позная веднага. Само по дърветата в края на крайбрежната гора разбрах, че са пирували именно тук.

След няколко дни, когато моите нови гости си отпочинаха и се посъзеха от преживените изпитания, започнах с помощта на Петкан да разговарям с тях.

Преди всичко попитах бащата на Петкан не се ли страхува, че избягалите човекоядци могат да се върнат на острова с цели пълчища други диваци и да се разправят жестоко с нас. Старецът отвърна, че според него избягалите диваци по никакъв начин не са могли в такава силна буря да стигнат до родните си брегове и че сигурно лодката им се е преобърнала и всички са се издавили.

– А в случай че са останали живи – каза той, – вълните са ги

отнесли някъде настрана и са ги довели до земята на враждебно племе, дето непременно ще ги изядат.

След като помълча малко, старецът продължи:

– Но дори ако са стигнали благополучно до дома си, те и тогава ще се страхуват да се върнат. Те бяха толкова много изплашени от вашето неочаквано нападение, от гърмежите и огъня на изстрелите, че сигурно ще кажат на своите съплеменници, че другарите им са загинали от гръм и мълния. А вас двамата с Петкан са ви помислили за разгневени духове, за дяволи, които са слезли на земята, за да ги унищожат. Аз чух как си говореха помежду си. Те не могат да си представят, че простият смъртен може да издишва пламък, да говори с гръм и да убива от далечно разстояние, дори без да вдигне ръка.

Старецът беше прав. Отпосле научих, че дори дълги години след това нито един дивак не се решавал да се покаже на моя остров. Очевидно ония бегълци, които ние смятахме, че са загинали, все пак са се върнали в родината си и със страшните си разкази са наплашили и другите диваци. Възможно е дори в тяхното племе да се е създало поверие, че всеки, който стъпи на брега на тоя вълшебен остров, бива унищожаван с огън от боговете.

Понеже не предвиждах това, дълго време бях в постоянна тревога, като очаквах отмъщението на диваците. Ала с малката си армия аз бях готов винаги да се сражавам: ние бяхме четирима и дори ако срещу нас се опълчеха стотина врагове, нямаше да се уплашим никога да влезем в бой с тях.

Но те можеха да бъдат двеста или триста и тогава щяха да ни победят.

Ала дните минаваха, а лодките на диваците не се появяваха. И затова все по-често и по-често аз се връщах към старата си мечта – да се отправя към материка. Башата на Петкан неведнъж ме уверяваше, че мога смело да разчитам на сърдечен прием у неговите земляци, защото бях спасил сина му и самия него от смърт.

Но след един сериозен разговор с испанеца започнах да се съмнявам дали заслужава да осъществя плана си.

Испанецът ми каза, че макар диваците да бяха дали приют на седемнайсет испанци и португалци, претърпели корабкрушение край бреговете им, все пак тия европейци живеят сега в крайна нужда и понякога дори гладуват. Диваците не ги притесняват и им дават пълна свобода, но те самите живеят толкова бедно, че не винаги могат да изхранят излишен човек.

Попитах испанеца за подробности около последното им плаване и той ми съобщи, че техният кораб отивал от Рио де ла Плата в Хавана, където трябвало да стовари сребро и кожи и да натовари европейски стоки, каквито там имало много.

През време на бурята пет души от тяхната корабна команда се удавили, а останалите след многодневни страдания и ужаси, изтощени от жажда и глад, най-после пристигнали в страната на човекоядците. След като слезли в тая страна, те изпитвали отчаян страх, защото всяка минута очаквали, че диваците ще ги изядат. Имали огнестрелно оръжие, но нямали нито барут, нито куршуми: барутът, който били взели в лодката си, бил почти всичкият измокрен, а това, което им било останало, изразходвали отдавна, защото на първо време можели да си намират храна само с лов.

Попитах го каква съдба, според него, очаква другарите му в страната на диваците и дали те са се опитвали да избягат оттам. Той отговори, че са се съвещавали много пъти по тоя въпрос, но всичко завършвало със сълзи и оплаквания.

– Та ние няхаме – обясни той, – нито лодка, с която да отплаваме в открито море, нито инструменти, за да си построим такава лодка, нито хранителни продукти.

Тогава аз му казах:

– Ще говоря направо с вас. Как мислите – дали вашите другари ще се съгласят да се преместят тук, на моя остров? На драго сърце бих ги поканил тука. Струва ми се, че всички заедно бихме намерили начин да се доберем до някоя крайбрежна страна, а оттам да заминем в родината си. Плаши ме само едно: като ги поканвам тука, аз се предавам в ръцете им. Ами ако те се окажат зли и хитри хора? Ами ако за моето гостопримство ми се отплатят с измяна? Някои хора изобщо не познават чувството за благодарност. Между тях може да се окажат предатели. А съгласете се, че това би било твърде обидно: да спасиш хората от беда, само за да се озовеш като техен пленник в Нова Испания. По-добре е да те изядат диваците, отколкото да попаднеш в безпощадните нокти на поповете. Ако вашите другари – продължих аз, – дойдат тука, убеден съм, че при толкова много работници няма да ни струва нищо да построим голям кораб, с който да отплаваме на юг и да стигнем до Бразилия или да се запътим към север – до испанските владения. Но, разбира се, ако аз дам в ръцете им оръжие, а те от благодарност за добрината обърнат това оръжие срещу мене, ако, възползва ни от това, че са по-силни от мене, отнемат свободата ми – тогава ще ме накарат да съжалявам, че съм им

направил толкова добрини.

Испанецът отговори с пълна искреност:

– Моите другари изпитват такива тежки бедствия и толкова добре съзнават цялата безизходност на положението си, че не допускам дори мисълта да постъпят лошо с човека, който ще им помогне да се спасят от робство. Ако искате – продължи той, – заедно с тоя старец аз ще отида при тях. Ще им предам вашето предложение и ще ви донеса отговор. Ако се съгласят на вашите условия, ще взема от тях тържествена клетва, че ще дойдат с вас в оная земя, която сам им посочите, и до връщането си у дома ще ви се подчиняват безпрекословно като на командир. Вие ще заповядвате, а ние ще се подчиняваме. Ако искате, ще направим писмен договор, всеки от нас ще го подпише и аз ще ви го донеса.

След това той каза, че е готов да ми се закълне веднага във вярност.

– Кълна ви се, че ще ви служи до гроб! – така завърши той пламенната си реч. – Вие спасихте живота ми и аз го предавам във ваши ръце. Ще следя зорко моите съотечественици да не нарушават дадената на вас клетва и винаги ще се бия за вас до последна капка кръв. Но аз гарантирам за моите земляци: всички до един са честни хора, много сигурни и между тях няма нито един предател.

След тия искрени думи всичките ми съмнения изчезнаха и аз реших да се опитам да спася тия хора. Казах на испанеца, че ще изпратя при тях него и стареца дивак.

Но когато всичко бе готово за отплаването им, испанецът изведнъж заяви, че е по-добре да отложим намерението си за няколко месеца или може би за една година.

– Преди да каним гости – каза той, – трябва да се погрижим за тяхната прехрана.

Той беше напълно прав. Продуктите ни бяха малко. Те едва стигаха за четирима ни, а ако дойдат гостите, ще унищожат всички наши запаси за една седмица и ще бъдем обречени на гладна смърт.

– И затова – каза испанецът, – моля да ми разрешите да разора нов участък земя. Възложете това на трима ни, ние ще се заловим веднага за работа и ще засеем всичкото зърно, което можете да отделите за посев. След това ще дочакаме жътвата, ще пожънем житото и ако то е достатъчно за изхранване на новите хора, тогава аз и бащата на Петкан ще отидем да ги доведем. Ако те дойдат още сега на острова, ще се озоват в голяма нужда, а това е нежелателно, защото нуждата може да предизвика помежду им раздори и взаимна омраза.

Благодарумната съобразителност на тоя човек ми хареса. Видях, че

той наистина се грижи за мене и ме обича от все сърце. Трябваше незабавно да се вслушам в съвета му.

Веднага и четиримата се заловихме да разорем новата нива. Усърдно разрохквахме почвата (доколкото това е възможно с дървени сечива) и след месец, когато дойде време за сеитба, ние имахме голям участък добре разорана земя, на която засяхме всичкото зърно, което можах да отделя за посев.

Сега, когато бяхме четирима, диваците можеха да бъдат опасни за нас само ако дойдеха в твърде голям брой. Ние не се страхувахме от диваците и свободно скитахме из целия остров. И понеже всички мислехме само за това как да се махнем по-скоро оттук, всеки от нас се трудеше на драго сърце за осъществяване на тази надежда. През време на скитанията си из острова аз отбелязвах дърветата, които можеха да се използват за постройка на кораб, Петкан и баща му отсичаха тия дървета, а испанеца поставих да ръководи работата им.

Показах им с какви неимоверни трудности се издълва всяка дъска от стеблото на дървото и всички заедно започнахме да готвим нов запас от дъски. Издългахме около десетина. Това бяха здрави дъбови дъски. За всекиго е ясно колко тежък труд вложихме в тази работа.

В същото време се стараех по възможност да увелича малкото си стадо. За тая цел двама от нас ходеха всеки ден да ловят диви козлета, така че скоро увеличихме стадото с двадесетина глави.

След това ни предстоеше още една важна работа: трябваше да се погрижим да приготвим сушено грозде, защото лозето бе започнало вече да узрява. Събрахме и изсушихме грамадно количество грозде. Наравно с хляба сушеното грозде беше нашата основна храна. Всички обичахме стафидите.

И наистина аз не познавам по-вкусна и по-питателна храна.

Наближи време за жътва. Реколтата на ориза и ечемика не беше лоша. Наистина ние очаквахме, че ще бъде по-добра, но все пак тя се оказа толкова изобилна, че сега можехме да изхраним дори петдесет души. Това количество трябваше да стигне напълно не само за изхранването на цялата ни община до следната реколта, но с такъв запас от храни можехме смело да се впуснем в плаване и да стигнем до който и да е бряг на Южна Америка.

Но къде ще насипем всичкия ориз и ечемик? За това бяха необходими големи кошници и ние веднага се заловихме да плетем. Испанецът се оказа твърде изкусен майстор в тая работа.

Сега, когато имах достатъчно месо и зърно за изхранване на

очакваните гости, разреших на испанеца да вземе лодката и да отиде да ги доведе. Поръчах му строго да не довежда нито един човек, без да вземе от него клетвено обещание, че не само няма да ми причини никакво зло, няма да ме нападне с оръжие в ръка, но, наопаки, ще ме защитава от всички неприятели. Тая клетва те трябваше да дадат писмено и всеки трябваше да се подпише под нея.

В тоя миг, кой знае защо, забравих, че испанците, които бяха претърпели корабкрушение, нямаха нито пера, нито мастило.

С тия наставления испанецът и старият дивак тръгнаха на път със същата лодка, с която бяха докарани на моя остров.

Колко приятно ми беше да ги снабдя с всичко необходимо за това плаване! За пръв път след моя двайсет и седем годишен затвор на острова можех да се надявам, че ще се изкубна оттук на свобода. Дадох на тия хора големи запаси сушено грозде и хляб, който да стигне и за тях, и за нашите бъдещи гости.

Най-после ги качих в лодката и им пожелах добър път. На сбогуване се услових с тях, че когато подкарат насам испанците, ще вдигнат знаме на лодката в открито море, та да мога отдалеч да разбера, че са те.

Те отплаваха при силен вятър, при пълнолуние през октомври. За съжаление не мога да посоча точната дата, защото, след като бях изгубил веднъж точната сметка на дните и седмиците, вече не можех да я възстановя.

Мина доста дълго време след заминаването на моите пътешественици. Очаквах ги вече всеки ден. Все ми се струваше, че са закъснели, че трябваше да се върнат още преди осем дни. Изведнъж се случи нещо непредвидено, каквото не бе ми се случвало откак бях на острова.

Рано една сутрин, когато спях още дълбоко, при мене дотича Петкан и извика високо:

– Идат! Идат!

Скочих, облякох се в миг, прехвърлих се през оградата и забравил всякакъв страх, изтичах в горичката. (Тук му е мястото да кажа, че тя бе опаснала толкова много, че по-скоро можеше да се нарече гора.)

До такава степен бях забравил за всяка опасност, че като никога не взех никакво оръжие. Бях твърдо уверен, че се връща испанецът заедно с приятелите си.

Но какво беше учудването ми, когато на пет мили от брега видях в морето непозната лодка с триъгълно платно! Лодката се бе запътила право към острова и подгонена от силен попътен вятър, се приближаваше бързо. Тя не идваше откъм материка, а откъм южния край на

острова.

С една дума, това не беше оная лодка, която очаквахме от толкова дни.

За всеки случай трябваше да се приготвим за отбрана.

Казах на Петкан да се скрие в горичката и да проследи внимателно какви хора са в лодката, защото не знаехме дали те са врагове или приятели. След това се върнах в къщи, взех далекогледната тръба и с помощта на стълбата се изкачих на върха на хълма, та без да ме забележат, да огледам цялата околност; така постъпвах винаги, когато се опасявах от неприятелско нападение.

Не бях успял още да се изкача на хълма, когато забелязах кораб.

Той стоеше на котва до югоизточния край на острова, на осем мили от жилището ми. От брега до него нямаше повече от пет мили. Корабът беше несъмнено английски, пък и лодката, както можах да се убедя сега, беше английска лодка.

Не мога да изкажа какви разнообразни чувства събуди у мене това откритие.

Радостта ми, като видях кораба, при това английски, радостта ми от предстоящата среща с мои съотечественици (значи приятели) беше извън всяко описание.

Заедно с това някаква тайна тревога, която не можех с нищо да си обясня, ме караше да бъда нащрек.

Преди всичко си зададох въпроса: защо тоя английски търговски кораб се е отбил в тия места, които, доколкото знаех, бяха далеч от всички търговски пътища на англичаните. Знаех, че не го е докарала тук бурята, защото напоследък нямаше бури. Дори ако на кораба наистина се намират англичани, аз не трябва в първо време да се явявам пред очите им, защото е твърде вероятно те да не са дошли за добро тук. По-добре е и занаят да си остана на острова, отколкото да се доверя на подозрителни хора и да се озова в ръцете на някакви разбойници или убийци!

Застанал на хълма, продължавах да следя приближаването на лодката към острова.

Изведнъж тя направи остър завой и тръгна край брега по посока на онова заливче, дето някога спирах със саловете си. Очевидно хората в лодката избираха място, дето да спрат. Те не забелязаха заливчето, а спряха лодката на друго място, на около половин миля от него.

Бях щастлив, че спряха именно там, защото ако бяха влезли в заливчето, щяха да се озоват, така да се каже, пред прага на жилището ми

– и кой знае – може би щяха да ме прогонят от моята крепост и да разграбят всичко, което имаше там.

Хората излязоха на брега и аз се убедих, че са наистина англичани или поне мнозинството от тях.

Наистина един-двама от тях помислих за холандци, но, както се оказа после, сгрешил съм. Бяха всичко единадесет души.

Очевидно трима от тях бяха докарани тук в качеството на пленници, защото не забелязах у тях никакво оръжие и ми се стори, че краката им са вързани. Видях как петима души, които бяха изскочили първи на брега, ги измъкваха от лодката.

Както изглежда, единият от пленниците молеше за нещо: движението на ръцете му изразяваха и страдание, и молба, и отчаяние.

Очевидно той беше много разтревожен. Другите двама също се молеха за нещо и също протягаха ръце към небето, но бяха сякаш спокойни и не изразяваха толкова силно мъката си.

Гледах ги и не разбирах нищо. Изведнъж Петкан ми извика:

– О, Робин Крузо! Погледни, и белите хора също ядат човеци като диваците.

– Ти си полудял, Петкане! – казах му аз. – Нима мислиш, че те ще ги изядат?

– Разбира се, ще ги изядат – отвърна той.

– Не, не, Петкане, лъжеш се – възразих аз. – Страх ме е, че ще ги убият, но можеш да бъдеш сигурен, че няма да ги изядат.

Все още не разбирах какво става пред очите ми, но цял треперех от ужас при мисълта, че ей сега ще бъде извършено кърваво дело.

Стори ми се дори, че единият от разбойниците вдигна над главата на жертвата си някакво оръжие, подобно на сабя.

Кръвта в жилите ми замръзна: бях уверен, че нещастникът ще падне мъртъв. Колко съжалявах в тоя миг, че при мене не са испанецът и старецът-дивак!

Забелязах, че нито един от разбойниците няма пушка.

„Добре ще бъде – помислих аз, – да се промъкна до тях, да стрелям отблизо и да освободя тия пленници.“

Но обстоятелствата се стекоха другоаче.

Както изглежда, разбойниците нямаха намерение да убият пленниците си. След като ги наплашиха и се погавриха с тях, злодеите се разбягаха из острова, сигурно за да огледат местността, дето бяха се озовали.

Те оставиха пленниците под надзора на двама от другарите си. Но

изглежда, че тия двама бяха пияни:

щом другите се отдалечиха, двамата се качиха в лодката и в миг заспаха.

По такъв начин пленниците останаха сами. Но вместо да се възползват от дадената им свобода, те седяха на пясъка и се озъртаха наоколо в безизходно отчаяние.

Това ми напомни първия ден след пристигането ми на острова.

И аз като тях седях на брега и диво се озъртах наоколо. И също се смятах за загинал. Тогава бях уверен, че ще ме разкъсат хищни зверове и затова се покатерих на едно дърво и прекарах там цялата нощ. Какви ли не ужаси не си въобразявах на първо време. А всъщност колко безгрижно прекарах толкова години. Но тогава не можех даже да си представя това.

Тия трима нещастници също бяха изпаднали в отчаяние, понеже не знаеха, че спасението им е близко.

ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА ГЛАВА

Робинзон се среща с капитана на английския кораб.

Разбойниците бяха пристигнали на острова през време на прилива. Докато те се гавреха над пленниците, които бяха докарали, а след това скитаха из непознатия остров, мина твърде много време; започна отливът и лодката им се озова на пясъка.

Както казах вече, в лодката имаше двама души, които скоро заспаха.

След един час единият от тях се събуди и като видя, че лодката стои на сухо, опита се да я помъкне по пясъка към водата, но не успя. Тогава започна да вика останалите. Те изтичаха и се заловиха да му помагат, но лодката беше толкова тежка, а пясъкът беше толкова мокър и рохкав, че не им стигнаха силите да я спуснат във водата.

Тогава като истински моряци – а както се знае, моряците са най-безгрижният народ в света и никога не мислят за бъдещето – оставиха лодката и отидоха отново да се разхождат. Преди да се отдалечат, единият каза високо на другия:

– Ама остави я, Джек! Дотрябвало ти е да ти излизат мазоли на ръцете! Като дойде приливът, ще я отмести!

Той каза това на английски. Значи те наистина бяха мои земляци.

Докато се махнат, аз ту седях спотаен зад оградата на моята крепост, ту ги наблюдавах от върха на хълма.

До започване на прилива оставах не по-малко от десет часа.

Значи през цялото това време лодката им ще лежи на пясъка.

Вечерта, когато се стъмни, аз ще изляза от скривалището си, ще се промъкна по-близо до моряците, ще проследя всяка тяхна стъпка, всяко тяхно движение и може би дори ще успея да подслушам какво си говорят.

А докато се стъмни, трябваше да се готвя за бой. Сега имах по-силен и по-опасен противник, отколкото преди, и трябваше да се готвя по-сериозно.

Дълго се занимавах с пушките, чистех ги и ги пълнех, а след това заповядах на Петкан, който по това време под мое ръководство бе станал отличен стрелец, да се въоръжи от главата до петите. Взех за себе си

две ловджийски пушки, а на него дадох три мускета. Останалото оръжие разпределихме помежду си.

Трябва да кажа, че с това въоръжение имах много войнствен вид. Бях облякъл грубата си дреха от козя кожа, с грамадния рунтав калпак, на бедрото ми висеше извадената сабя, на пояса си бях затъкнал два пистолета, а на всяко рамо имах по една пушка.

Както казах вече, бях решил да не предприемам нищо, преди да се стъмни. Но в два часа, когато слънцето започна да припича особено силно, забелязах, че моряците отидоха в гората и не се върнаха. Сигурно бяха капнали от жегата и заспали нейде на сянка.

Но на пленниците не им бе до сън. Нещастниците тъжно седяха под някакво грамадно дърво, смазани от горчивата си съдба. Разстоянието между тях и мене не беше повече от четвърт миля.

Никой не ги пазеше и аз реших да не чакам вечерта, а да се промъкна и си поприказвам с тях. Изгарях от нетърпение да узная какви хора са те и защо са докарани тук.

Запътих се към тях в чудноватата премяна, която току-що ви описах. След мене вървеше Петкан. Той също бе въоръжен от главата до краката, макар че не изглеждаше такова страшилище като мене.

Пристъпих съвсем близо до тримата пленници (те седяха гърбом и не можеха да ме видят) и ги попитах високо на испански:

– Кои сте вие, сеньори?

Те трепнаха от изненада, но изглежда че се изплашиха още повече, когато видяха какво страшилище се е приближило до тях. Никой от тях не отговори нито дума и стори ми се, че се готвят да избягат от мене.

Тогава заприказвах на английски.

– Джентълмени – казах аз, – не се плашете. Може би вие ще намерите приятел там, където най-малко очаквате да го срещнете. Аз съм англичанин и искам да ви помогна. Нали виждате: ние сме само двама, имаме оръжие и барут. Кажете направо: с какво можем да облекчим участта ви, какво нещастие ви е сполетяло?

– Нашите нещастия са толкова много, че не бихме могли да ги опишем – отвърна единият от пленниците, – при това нашите мъчители са близо и всеки миг могат да дойдат тук. Но ето накратко цялата ни история. Аз съм капитан на кораб; моите моряци се разбунтуваха. Винаги съм обичал моряците си и те ме обичаха. Под моята команда те живееха отлично. Но ги обърка една банда негодници, които се завъдиха напоследък на кораба. Тия негодници ги убедили да станат пирати – морски разбойници, за да грабят и палят кораби. Моите другари, които виждате

тук (единият е мой помощник, а другият – пътник), едва склониха тия хора да не ни убиват и най-после те се съгласиха, но при условие да ни стоварят на някой пустинен бряг. Така и направиха. Ние бяхме уверени, че тука ни очаква гладна смърт, защото смятахме тая земя за необитаема. А сега се оказа, че тук живеят хора, които са готови да ни спасят самоотвержено от смърт.

– Къде са тия злодеи? – попитах аз. – Къде отидоха?

– Те лежат там под ония дървета, сър – отвърна капитанът, като показваше близката горичка. – Сърцето ми се свива от страх: страхувам се, че са видели и чули какво говорим сега. Ако това е така, ние сме загинали! Те ще убият всички ни, няма да пожалят никого.

– Имат ли пушки? – попитах аз.

– Само две, а една оставиха в лодката.

– Отлично – казах, – с останалото се нагърбвам аз. Те спят и за нас няма да бъде трудно да се промъкнем и ги убием всички, но не е ли по-добре да ги заловим живи? Може би те ще се опомнят, ще престанат да разбойничестват и ще станат честни хора.

Капитанът каза, че между тях има двама опасни злодеи, които не заслужават пощада, но ако се отървем от тях, той е уверен, че останалите ще се разкаят и отново ще се върнат на предишната си работа.

Помолих го да ми посочи кои са тия двама. Той отговори, че едва ли може да ги познае на такова голямо разстояние, но ако потрѣбва, ще ни ги покаже.

– Изобщо аз и другарите ми – каза той, – сме готови да ви се подчиняваме във всичко. Оставаме изцяло на ваше разположение. Всяка ваша заповед ще бъде закон за нас.

– Щом е така – казах аз, – нека се отдалечим малко, за да не ни видят и да не подслушат разговора ни. Нека си спят, а ние да решим най-напред какво трябва да правим.

И тримата станаха и тръгнаха след мене. Поведох ги към горичката и като се обърнах към капитана, казах:

– Ще се опитам да ви спася, но най-напред ще ви поставя две условия.

Той не ме остави да се доизкажа.

– Приемам всякакви условия, сър – каза той. – Ако имате щастието да отнемете кораба ми от злодеите, разполагайте с мене и с кораба, както намерите за добре. Ако ли пък вашият план не успее, ще остана тук заедно с вас и до края на живота си ще бъда ваш ревностен помощник.

Същото обещание дадох и другарите му.

– Добре – казах аз, – ето моите две условия. Първо, докато се върнете на кораба си, да забравите, че сте капитан и да се подчинявате безпрекословно на всяка моя заповед. И ако ви дам оръжие, в никакъв случай няма да го насочвате нито против мене, нито против близките ми и ще ми го върнете при първо поискване. Второ, ако ви бъде върнат корабът, ще откарате без всяко възнаграждение мене и другаря ми в Англия.

Капитанът се закле с всички клетви, каквито може да измисли човешкият ум, че и той, и другарите му ще изпълнят и двете ми искания.

– И не само защото признавам тия искания за напълно основателни – прибави той, – но главно защото дължа на вас живота си и чак до смъртта си ще се смятам ваш длъжник.

– В такъв случай да не се бавим – казах аз. – Ето ви три мускета, ето ви барут и куршуми. А сега кажете какво трябва да направим, според вас.

– Благодаря, че се обръщате за съвет към мене – каза капитанът, – но мога ли да ви давам съвети аз? Вие сте наш началник, вашата работа е да ни заповядате, а нашата да ви се подчиняваме.

– Струва ми се – казах аз, – че ще се справим най-лесно с тях, ако се промъкнем нечуто, докато спят, и стреляме изведнъж с всичките си пушки. Комуто е съдено да умре, ще бъде убит. А ако ония, които останат живи, се предадат и поискат милост, тях можем да помилваме.

Капитанът плахо възрази, че не му се иска да проливаме толкова кръв и че би предпочел, ако е възможно, да се въздържим от такава жестокост.

– Само двама от тях са непоправими злодеи – прибави той, – тъкмо те подкорокосваха другите към злодейство. Ако те се изплъзнат и се върнат на кораба, изгубени сме, защото те ще дойдат пак и ще избият всички ни.

– Значи трябва да се вслушате в моя съвет – казах аз. – Сам вижда-те, че по неволя трябва да бъдем жестоки: за нас това е единственото средство да се спасим.

Но ясно беше, че на капитана не му се искаше да избием толкова много заспали хора, макар че тия хора го бяха обрекли на гладна смърт.

Като схванах това, казах му да тръгне напред с другарите си и да направи, както намери за добре.

Докато ние преговаряхме, пиратите започнаха да се събуждат. Гла-совете им се чува от гората. Видях, че двама от тях са вече на крак и попитах капитана дали те не са подбудителите на бунта.

– Не – отвърна той, – тия хора бяха верни на дълга си до последния

миг и се присъединиха към подбудителите под влияние на заплахите.

– Тогава нека си вървят – казах аз, – няма да им пречим. Изглежда, че самата съдба се е погрижила да спаси невинните от куршумите. Но вие ще съжалявате, ако оставите да си отидат и другите. Те ще ви заловят и няма да ви пощадят.

Тия ми думи вдъхнаха решителност у капитана. Той и другарите му грабнаха пушките, пъхнаха пистолетите на кръста си и се втурнаха напред.

При шума на стъпките им един от моряците се обърна и като видя оръжие в ръцете на пленниците си, вдигна тревога.

Но беше вече късно: в същия миг, когато той извика, се чуха два изстрела. Изстрелите бяха сполучливи: един човек бе убит на място, а друг бе тежко ранен. Ала той скочи на крака и започна да вика за помощ. Но в миг към него се приближи капитанът.

– Късно е! – каза той. – Сега вече никой няма да те спаси. Ето ти наградата за предателството!

При тия думи капитанът вдигна мускета си и така силно удари предателя с приклада по главата, че той млъкна навеки.

Сега, без да смятаме тримата души, които сигурно се бяха оттеглили в другата част на гората, ни оставаха само трима противници, единият от които бе леко ранен. В това време се приближихме и ние с Петкан. Враговете видяха, че няма да могат да се спасят, и започнаха да молят за милост. Капитанът отговори, че е готов да им подари живота, ако му докажат, че се разкайват за предателството си, и се закълнат, че ще му помогнат да си възвърне кораба. Те паднаха на колене пред него и започнаха пламенно да го уверяват, че са се разкайали чистосърдечно.

Капитанът повярва на клетвите им и заяви, че на драго сърце им подарява живота. Аз не възразих, но поисках да вържат ръцете и краката на пленниците.

Щом свършиха преговорите, заповядах на Петкан и на помощник-капитана да отидат при лодката и да вземат платното и лопатите ѝ.

Скоро се върнаха и ония трима моряци, които се лутаха из острова. Те били отишли далеко, но се върнаха, като чули изстрелите ни.

Когато видяха, че от пленник капитанът се бе превърнал в техен победител, те дори не се опитаха да се съпротивляват, а спокойно се оставиха да ги вържем.

По такъв начин победата беше наша.

ДВАДЕСЕТ И СЕДМА ГЛАВА Битка с пиратите.

Сега, като се почувствахме свободни, можех да разкажа подробно на капитана за всичките си приключения и беди и да го разпитам за ония тъжни събития, поради които той бе изгубил кораба си.

Започнах пръв. Разправих му цялата история на живота си през последните двайсет и седем години. Той слушаше с жадно внимание и по време на разказа ми неведнъж проявяваше учудването си от моето трудолюбие и мъжество, които ми дадоха възможност да се спася от неминуема смърт.

И сега, след като научи всички подробности от живота ми на необитаемия остров, аз го поканих заедно със спътниците му в моята крепост, дето влязохме по моя обикновен начин, сиреч по стълбата, която опряхме до стената. Поднесох на гостите богата вечеря, а след това им показах домакинството си с всички хитроумни приспособления, каквито бях направил през дългите години на моята самотност.

Всичко, което тия хора видяха тук, им се стори чудо. Всичко, което им разправях за себе си, им се виждаше като вълшебна приказка. Но най-много ги поразиха построените от мене укрепления и това колко изкусно жилището ми бе прикрито в гъстата гора. Понеже дърветата тук растат много по-бързо, отколкото в Англия, през тия двадесет години моята горичка бе се превърнала в непроходима гора. До къщата ми можеше да се стигне само по една тясна лъкатушна пътечка, която бях оставил при засаждането на дърветата.

Обясних на капитана, че тая крепост е главната ми резиденция, но аз като всички крале имам далеч от столицата си летен дворец, който от време на време удостоявам с посещението си.

– Бих искал, разбира се, да ви го покажа на драго сърце – казах аз, – но сега ни предстои много по-важна работа: трябва да отнемем кораба от ръцете на враговете ни.

– Не знам какво да правя – каза капитанът. – На кораба останаха още двайсет и шест души. Те всички са замесени в бунта, сиреч в такова престъпление, което, според нашите закони, се наказва със смърт. Пиратите знаят отлично, че ако се предадат, веднага след връщането ни в Англия ще бъдат окачени на бесилка. И понеже нямат какво да изгубят, те ще се защитават отчаяно. А при такива условия с нашите слаби сили

ние не можем да влезем в бой с тях.

Замислих се. Думите на капитана ми се виждаха напълно основателни. Трябваше да се измисли по-скоро някой решителен план. Всяко бавене ни заплашваше с гибел: от кораба можеше да дойде нова банда пирати и да изколи всички. Най-добре беше да ги примамим с хитрост в някой капан и да ги нападнем неочаквано. Но как да направим това? Те можеха всеки миг да пристигнат тук.

– Сигурно – казах на капитана, – там на кораба вече са се разтревожили защо толкова дълго време не се връща лодката. Скоро ще поискат да узнаят какво е станало с изпратените на брега моряци и ще изпратят друга лодка. Тоя път в лодката ще пристигнат въоръжени хора и ние няма да можем да се справим с тях.

Капитанът се съгласи напълно с мене.

– Преди всичко – продължих аз, – трябва да се погрижим разбойниците да не могат да върнат лодката си обратно, а за тая цел трябва да я направим негодна за плаване, сиреч да пробием дъното ѝ.

Веднага забързахме към лодката. Тя беше голяма лодка със стръмни бордове. В нея имаше много различни неща. Намерихме оръжие, барутница, две бутилки – едната с ракия, а другата с ром, няколко сухара, голяма буца захар, увита в корабно платно. Всичко това беше добре дошло за мене, особено ракията и захарта, защото много години не бях вкусувал нито едното, нито другото.

След като разтоварихме всичко това на брега и взехме лопатите, мачтата, платното и кормилото, ние пробихме голяма дупка на дъното на лодката. По такъв начин, ако враговете се окажеха по-силни от нас и ние не успеехме да се справим с тях, лодката все пак щеше да остане в наши ръце и да си кажа истината, аз разчитах най-много на това.

Да си призная, не ми се вярваше много, че ще успеем да отнемем кораба от пиратите. „Но ще ни остане лодката – казах си аз. – Ние лесно ще я поправим, а с такава лодка ще стигнем до Подветрените острови. По пътя мога дори да посетя моя испанец и неговите съотечественици, които се измъчват между диваците.“

След това с общи усилия издърпахме лодката на такова високо място, където не достига приливът, и седнахме да се посъветваме какво да правим по-нататък.

Изведнъж чухме оръдеен изстрел от кораба. Оттам замахаха със знаме. Очевидно даваха сигнал на лодката да тръгне.

Малко след това гръмнаха още няколко изстрела. Продължаваха да размахват знамето, но всички тия сигнали оставаха без отговор: лодката

не се помръдваше от мястото си. Най-после от кораба спуснаха една малка лодка (всичко това ние виждахме отлично с далекогледна тръба). Лодката се насочи към брега и когато се приближи, ние видяхме, че в нея има не по-малко от десет души, въоръжени с пушки.

От кораба до брега имаше около шест мили, така че, без да бързаме, можехме да разгледаме хората, които седяха в лодката. Виждахме дори лицата им: течението бе отнесло лодката малко източно от онова място, където бе спряла първата лодка, а както изглежда, гребците искаха да спрат тъкмо на това място и затова известно време трябваше да се движат край брега, наблизно до нас. Тъкмо тогава можахме да ги разгледаме добре. Капитанът познаваше всеки от тях и за всекиго казваше мнението си.

Според думите му, между тях имаше трима много честни моряци; той беше уверен, че са ги увлекли в бунта против волята им, с помощта на заплашвания и насилие, но затова пък боцманът и всички останали били злодеи и разбойници.

– Страхувам се, че няма да можем да се справим с тях – прибави капитанът. – Те всички са отчаяни хора и сега, когато узнаят, че се съпротивляваме, няма да ни пощадят. Страшно ми става, като си помисля какво ще направят с нас.

Аз се усмихнах и му отговорих:

– Защо говорите за страх? Нима имаме право да се страхуваме? Та каквото и да ни чака в бъдеще, все ще бъде по-хубаво от днешния ни живот и следователно ние трябва да смятаме за спасение всеки изход от това положение, дори смъртта. Спомнете си поне какво съм преживял тук в самотията си. Лесно ли е да бъдеш откъснат двайсет и седем години от света? Нима не смятате, че заслужава да рискувам живота си заради своята свобода? Не – продължих аз, – опасността не ме смущава. Смущава ме друго.

– Какво? – попита той.

– Това, че както казвате, между тия хора има трима или четирима честни моряци, които трябва да пощадим. Ако всички бяха злодеи, нито за миг не бих се усъмнил в правото си да ги унищожа всички. Аз съм напълно уверен, че ще се справим с тях, защото всеки, който слезе на острова, ще бъде в наша власт и от нас ще зависи дали да го убием или да подарим живота му.

Говорех с висок глас, с весело лице. Моята увереност в победата обзе капитана и ние се заловихме пламенно за работа.

Още по-рано, когато от кораба започнаха да спускат лодката, ние се

погрижихме да скрием по-далеч нашите пленници. Двамата, които според капитана бяха най-опасни, аз изпратих в пещерата, конвоирани от Петкан и помощник-капитана. От тоя затвор не беше лесно да избягат, пък и да успееш по някакво чудо да се измъкнат през двете огради, щяха да се заблудят в непроходимата гора, която заобикаляше крепостта. Дотук не можеха да стигнат гласовете на техните съучастници и оттук беше невъзможно да се види какво става на острова. Те отново бяха вързани, но Петкан все пак ги нахрани добре и им запали няколко свещи в пещерата, а помощник-капитанът им заяви, че ако се държат мирно, след един-два дни ще бъдат освободени.

– Но – прибави той, – ако намислите да бягате, при първия опит ще ви застрелят без всякаква милост.

Те обещаха да понесат търпеливо своя затвор и горещо благодариха, че не са ги оставили без храна и светлина.

С останалите четирима пленници не се отнесохме толкова строго. Наистина, временно оставихме вързани двамата, понеже капитанът не беше сигурен в тях, но останалите двама дори приех на служба поради специалната препоръка на капитана. Те се заклеха, че ще ми служат вярно и честно.

И така, като смятахме тия двама моряци и капитана с двамата му другари, сега ние бяхме седмина души добре въоръжени и аз не се съмнявах, че лесно ще се справим с десетте юнака, които трябваше да пристигнат след малко. Толкова повече, че по думите на капитана между тях имаше честни хора, които можехме да привлечем на своя страна.

След като се приближиха до острова на онова място, където се намираше първата им лодка, моряците спряха до брега, излязоха от лодката и я измъкнаха на брега, нещо, на което аз се зарадвах много. Да си призная, страхувах се, че от предпазливост те ще спрат на котва, преди да стигнат брега, и че двама-трима моряци ще останат да пазят лодката – тогава нямаше да можем да я завладеем.

Когато слязоха на брега, те изтичаха най-напред към първата си лодка. Лесно е да си представим учудването им, когато видяха, че ги няма мачтата и платното, че целият товар на лодката е изчезнал, а на дъното ѝ е пробита голяма дупка.

Струпаха се около лодката и дълго разговаряха помежду си, като обсъждаха как е могло да се случи такова нещастие, а след това започнаха високо да викат другарите си. Но никой не им се обади.

Тогава те застанаха в кръг и по команда стреляха в залп с всичките си пушки. Горското ехо поде гърмежите и ги повтори няколко пъти. Но

и това не доведе до нищо: затворените в пещерата не можеха да чуят изстрелите, а тия, които бяха при нас, макар и да ги чува, не смееха да се обадят.

Междувременно, след като се убедиха, че всичките им сигнали остават без отзвук, пиратите страшно се изплашиха и решиха да се върнат веднага на кораба и да съобщят на останалите, че дъното на първата лодка е пробито, а хората, които бяха изпратили на острова, са сигурно убити, защото иначе непременно биха се обадили.

Капитанът, който досега все още се надяваше, че ще успеем да завладеем кораба, сега съвсем изгуби вяра.

– Всичко пропадна! – тъжно каза той. – Още щом научат на кораба, че заминалите на острова моряци са изчезнали, новият капитан ще даде заповед да вдигнат котва и тогава трябва да се простя с моя кораб!

Но скоро се случи едно събитие, което изплаши още по-силно капитана.

Не бяха минали дори десет минути, когато видяхме, че лодката, която се бе отдалечила от брега, отново се върна назад и отново се насочи към нашия остров. Сигурно по пътя моряците са обсъдили и са изработили някакъв нов план.

Ние ги наблюдавахме мълчаливо.

След като спряха до брега, те оставиха трима души в лодката, а другите седем души изкачиха гористия бряг и се запътиха към вътрешността на острова – очевидно да търсят изгубените си другари. Това ни разтревожи силно.

Дори ако успеешме да заловим седмината, които слязоха на брега, пак нашата победа щеше да бъде съвсем безплодна, защото щяхме да изтървем лодката с тримата останали. А като се върнат на кораба, те ще разкажат на другарите си за станалото нещастие, корабът веднага ще вдигне котва и ще бъде загубен за нас.

Какво трябваше да правим? Не ни оставаше нищо друго, освен да чакаме търпеливо и да видим как ще свърши всичко това.

След като седмината моряци излязоха на брега, лодката с тримата останали се отдалечи на голямо разстояние и застана на котва, така че ние няхаме вече възможност да я заловим и скрием.

Седмината, които бяха слезли на брега, очевидно бяха решили да не се разделят. Те вървяха рамо до рамо, излязоха на една могилка и започнаха да се изкачват на хълма, под който се намираще жилището ми. Ние ги виждахме отлично, но те не можеха да ни видят. Щяхме да бъдем много доволни, ако се приближеха повече, за да можем да стреляме

по тях.

Надявахме се, че те ще тръгнат поне към отсрещния бряг на острова, защото докато се намираха на отсамната страна, не можехме да напуснем нашата крепост. Но след като стигнаха върха на хълма, откъдето се виждаше цялата североизточна част на острова, горите и долините му, те се спряха и отново започнаха да викат високо.

Най-последно, понеже не дочакаха отговор и сигурно се страхуваха да се отдалечат от брега, седнаха под едно дърво и започнаха да се съвещават.

Добре щеше да бъде, ако бяха легнали да спят, както ония, които бяха пристигнали сутринта – тогава щяхме лесно да се справим с тях.

Но те нямаха намерение да спят. Усещаха, че на острова става нещо недобро и бяха решили да стоят нащрек, макар и да не знаеха каква опасност ги заплашва и откъде може да дойде тя.

Когато ги видя, че се съвещават, капитанът изказа едно умно съображение.

– Твърде е възможно – каза той, – на военния си съвет да решат да дадат още веднъж сигнал на изчезналите си другари и да стрелят в залп с пушките. Ние трябва да се втурнем срещу тях веднага след залпа, докато пушките им са празни. Тогава те, щат не щат, ще се предадат и всичко ще мине без проливане на кръв.

Според мене, този план не беше лош, но за да успее, ние трябваше да се намираме сега съвсем близо до враговете, та да се спуснем срещу тях веднага след залпа. Но те се бяха разположили толкова далеч от нас, че не можеше и да се мисли за внезапно нападение.

Впрочем те не стреляха.

Не знаехме какво да решим.

Най-последно аз казах:

– Според мене, ние няма какво да правим, преди да се мръкне. Ако през нощта тия седмината не се върнат в лодката, ние можем да се промъкнем незабелязано към морето и да примамим с някаква хитрост ония тримата, които останаха в лодката.

Дълго седяхме в засада и с нетърпение чакахме кога пиратите ще станат. Струваше ни се, че съвещанието им няма да има край.

Изведнъж те скочиха и се запътиха право към морето. Сигурно им се е видяло опасно да останат на острова и са решили да се върнат на кораба, без да търсят загиналите си другари.

„Лоша е работата ни – помислих аз. – Очевидно ще трябва завинаги да се простим с кораба.“

Казах това на капитана; той изпадна в такова отчаяние, че замалко не изгуби и ума, и дума.

Но в миг аз измислих една военна хитрост, която приложих. Хитростта беше много проста, така че планът ми успя отлично. Извиках Петкан и помощник-капитана и им заповядах да слязат към онова заливче, което Петкан бе преплувал, когато го гонеха човекоядците; след като го заобиколят, да завият на половин миля на запад, да се изкачат на една могила и да викат с всички сили, докато ги чуят връщащите се към лодката моряци. А когато моряците се обадят, да изтичат на друго място и отново да се провикнат и по тоя начин, като сменят постоянно мястото, да примамват враговете все по-навътре в острова, докато се заблудят в гората, и чак тогава те незабелязано да се върнат тук при мене.

Моряците вече се качваха в лодката и бяха готови да отплават, когато изведнъж откъм заливчето се чуха силни викове: викаха Петкан и помощник-капитанът.

Още щом чуха гласовете им, пиратите веднага се обадиха и хукнаха с всичка сила да тичат по брега към мястото, откъдето идваха виковете, но заливчето преграждаше пътя им, защото имаше прилив и водата беше доста високо. Тогава те извикаха на ония, които бяха останали в лодката, да дойдат да ги пренесат на другия бряг.

Аз тъкмо това и чаках.

Те прехвърлиха заливчето и хукнаха по-нататък, като взеха със себе си още един човек.

По такъв начин в лодката останаха само двама. Видях как те откараха лодката на самия край на заливчето, по-близо до сушата, и я вързаха там за едно дръвче.

Това ме зарадва много. Като предоставих на Петкан и помощник-капитана да вършат работата си, заповядах на останалия отряд да ме последва.

Прикривайки се в гъстия и висок храсталак, ние заобиколихме заливчето и внезапно се появихме пред тия моряци, които бяха останали на брега. Единият от тях седеше в лодката, а другият лежеше и дремеше на брега. Когато ни видя на три крачки от себе си, той понечи да скочи и избяга, но капитанът, който стоеше отпред, се хвърли върху него и го удари с приклада. След това, без да оставя да се опомни и другият матрос, му извика:

– Предай се или ще умреш!

Това беше един от ония моряци, за които капитанът беше казал, че са се присъединили към бунтовниците не по свое желание, а насила.

Той не само се предаде веднага, но изяви желание да влезе в нашия отряд. Скоро с постъпките си ни доказа, че е достоен за нашето доверие.

В това време Петкан и помощник-капитанът продължаваха да викат. Те се обаждаха на виковете на моряците и ги водеха из целия остров, от хълм на хълм, от горичка в горичка и най-после ги отведоха сред такъв гъсталак, отдето не можеха да се измъкнат на брега до мръкване. Можете да си представите колко много бяха изморили и източили те неприятеля, щом като самите се върнаха при нас смъртно уморени.

Сега ни оставаше само да издебнем пиратите, когато се връщат към мястото, дето бе оставена лодката, да ги нападнем неочаквано в тъмнината и да ги накараме да се предадат.

Те не се върнаха скоро. Трябваше да чакаме няколко часа и едва тогава чухме, че се промъкват бавно към брега. Вървяха един по един, на разстояние един от друг. Предните викаха на задните:

– Вървете по-бързо! А задните отговаряха:

– Не можем да вървим от умора.

Най-после стигнаха до заливчето. През тия няколко часа бе започнал отливът и лодката, която бе вързана за едно дърво, се оказа сега на сухо.

Невъзможно е да се опише какво стана с пиратите, когато видяха, че лодката е на сухо, а двамата им другари бяха изчезнали. Със силни викове те се шураха по брега, като проклинаха съдбата си; викаха, че са попаднали на омагьосан остров, че тук живеят или разбойници, които ще ги изколят, или дяволи, които ще ги изядат живи.

Няколко пъти се опитваха да викат другарите си по име или по прякор, но, разбира се, не получаваха отговор.

При неясната вечерна светлина ние виждахме как тичат насам-натам и чупят отчаяно ръце. След като се изморяха от това безцелно тичане, пиратите се хвърляха в лодката, за да си отпочинат, но след малко отново изскачаха на брега и отново започваха да тичат насам-натам.

Моите спътници ме молеха да им позволя да нападнат врага още щом се стъмни. Но аз не исках да проливам толкова кръв и реших да се справя с пиратите по мирен начин. А главно, аз знаех, че врагът е въоръжен от глава до пети и не исках да рискувам живота на своите хора. Трябваше да почакаме и видим дали неприятелските сили няма да разделят на два или три отряда, а засега заповядах на войската си да настъпва.

Изпратих напред Петкан и капитана. Те трябваше да се промъкнат пълзешком до пиратите, за да стрелят отблизо, ако стане нужда.

Но не стана нужда да пълзят дълго: натъкнаха се на трима пирати, които се бяха отделили случайно от останалите; между тях беше боцманът, който, както казах вече, беше главният подбудител, а сега се държеше като най-голям страхливец.

Щом чу гласа на главния виновник за всичките си беди и разбра, че той е във властта му, капитанът побесня до такава степен, че скочи на крака и стреля право в гърдите на злодея. Разбира се, тогава стреля и Петкан. Боцманът бе убит, другият пират бе тежко ранен (той умря след два часа), а третият успя да избяга.

Като чух изстрелите, веднага потеглих напред с цялата си армия, която сега броеше осем души. Ето пълният ѝ състав: аз – пръв фелдмаршал, Петкан – генерал-лейтенант, след това капитанът с двама офицери и трима редници – военнопленниците, на които бяхме поверили пушки.

Когато се приближихме до неприятеля, беше вече съвсем тъмно, така че той не можеше да разбере колко души сме.

Извиках едного от военнопленниците, същия оня моряк, когото пиратите бяха оставили в лодката (сега той се сражаваше в нашите редове), и му заповядах да извика на име бившите си другари.

Преди да стреляме, исках да се опитам да вляза в преговори с тях и в случай на успех да свършим всичко по мирен начин. Моят опит успя напълно. Не можеше и да бъде другояче: враговете бяха стигнали до отчаяние и не им оставаше друго, освен да се предадат.

И така, моят моряк се развика с пълен глас:

– Том Смит! Том Смит! Том Смит веднага се обади:

– Кой ме вика? Ти ли си, Джими Рой? Очевидно той позна моряка по гласа. Джими Рой отвърна:

– Да, да, аз съм! Том Смит, хвърли пушката и се предай, иначе сте загинали! Ще се справят с вас за един миг.

– Но кому да се предам? Къде са те? – извика пак Том Смит.

– Тук! – обади се Джими Рой. – Те са петдесет души и с тях е нашият капитан. От два часа вече ви преследват. Боцманът е убит. Бил фрай е ранен, а мене ме плениха. Ако не се предадете веднага, простете се с живота си, няма да ви пощадят.

Тогава Том Смит се развика:

– Попитай ги дали ще ни помилват. Ако ни помилват, кажи им, че веднага ще се предадем.

– Добре, ще им кажа – отвърна Джими Рой. Но в тоя миг в преговорите се намеси и самият капитан.

– Ей, Смит – развика се той, – познаваш ли гласа ми? Тогава

слушай: ако сложите незабавно оръжие и се предадете, обещавам милост за всички освен за Бил Аткинс.

– Капитане, за бога, смилете се над мене! – примоли се Бил Аткинс.
– Защо аз да съм по-лош от другите? И другите са виновни като мене.

Това беше най-чиста лъжа, защото Бил Аткинс, стар пират и разбойник, отдавна подкокоросвал моряците да се заловят с морски грабежи. Той пръв се хвърлил върху капитана и вързал ръцете му, като го обиждал и ругаел, И затова капитанът каза на Бил Аткинс да се предаде без всякакви предварителни условия, а след това началникът на острова ще реши дали да го остави жив или да го убият. (Началникът на острова бях аз: така ме наричаха сега всички.)

Бил Аткинс бе принуден да отстъпи.

ДВАДЕСЕТ И ОСМА ГЛАВА

Капитанът отново става командир на своя кораб. Робинзон напуска острова.

И така пиратите сложиха оръжието, като се молеха смирено за милост. По моя заповед морякът, който бе разговарял с тях, и още двама души ги вързаха, а след това моята страшна армия от петдесет души (всъщност те бяха всичко осем души, в това число и тримата пленници) обкръжи вързаните пирати и завладя лодката им. Самият аз не се показах по известни съображения от висша политика.

Сега капитанът можеше да се обясни открито с моряците си. Той ги обвиняваше в измяна и ги укоряваше жестоко за предателството.

– Вие искахте да ми отнемете кораба, за да станете пирати и да се занимавате с морски грабежи – каза им той. – Това е подло и мръсно. Вие се опозорихте за цял живот, сами си изкопахте гроба и трябва да благодарите на съдбата, ако се отървете от бесилката.

Престъпниците се разкайваха, както изглеждаше, чистосърдечно се молеха само за едно: да ги оставят живи.

– Това не зависи от мене – отвърна капитанът. – Сега съдбата ви зависи от началника на острова. Вие мислехте, че сте ни стоварили на пуст, необитаем бряг, но се излъгахте: на тоя остров има много хора и те се управляват от великодушен, благороден началник. Поради мило-сърдието си той ви помилва и сигурно ще ви изпрати в Англия, дето ще ви съдят според законите. Но началникът заповяда на Бил Аткинс да се готви за смърт: утре сутринта ще го обесят.

Капитанът чисто и просто бе измислил всичко това, но неговата измислица оказа желаното въздействие: Аткинс падна на колене, като молеше капитана да ходатайства за него пред началника на острова; другите също започнаха да се молят да не ги изпращат в Англия.

Като виждах такава покорност от страна на тия жалки хора, изплашени от смъртта, аз си казах:

„Ето, дошъл е часът на моето спасение! Тия нещастници са толкова изплашени, че ще изпълнят всяко наше искане: достатъчно е да им заповядаме и те ще ни помогнат да завладеем кораба.“

И като се отдръпнах по-далеч, зад дърветата, та да не видят жалката външност на страшния началник на острова, аз извиках:

– Извикайте при мене капитана! Един от нашите хора тържествено се приближи до капитана и каза:

– Капитане, вика ви началникът!

А капитанът отвърна не по-малко тържествено:

– Предайте на негово сиятелство, че ще дойда ей сега!

Като чува тоя разговор, пиратите се укротиха съвсем. Те повярваха, че наблизко се намира самият губернатор с отряд от петдесет души.

Когато капитанът се приближи до мене, аз му съобщих, че искам да завладея кораба с помощта на нашите пленници. Капитанът бе във възторг. Решихме още утре сутринта да приложим плана си.

– Но за да действваме със сигурност – казах аз, – трябва да отделим някои от пленниците. Ще затворим в подземие то Аткинс и другите двамата злодеи. Нека Петкан и вашият помощник ги отведат там. А за останалите аз ще намеря подходящо място.

Така и направихме: трима отведохме в пещерата, която наистина приличаше на мрачен затвор, а останалите изпратих в лятната си вила – колибата. Поради високата си ограда тя също беше доста сигурен затвор, още повече, че затворниците бяха вързани, и знаеха, че съдбата им зависи от тяхното поведение.

На другия ден сутринта изпратих капитана при тия моряци. Той трябваше да поговори с тях, да разбере какви са истинските им чувства и след това да даде подробен отчет за разговора си. Исках да преценя доколко можем да се доверим на тия хора и да видя дали не е опасно да ги взема на кораба.

Капитанът постъпил умно и решително. Той напомнил на моряците в какво жалко положение са се озовали по своя вина и им казал, че макар началникът на острова да ги е помилвал, когато корабът пристигне в Англия, ще ги съдят като изменници и сигурно ще ги обесят.

– Но – прибавил той, – ако ми помогнете да отнема кораба от пиратите, тогава, като вземе под внимание, че сте помагали доброволно на правото дело, началникът на острова ще се помъчи да ви издейства прошка.

Не е трудно да разберам с какъв възторг тия хора приели предложението му.

Те паднали на колене пред капитана и се заклели, че ще се бият за него до последна капка кръв, че ако им издейства прошка, цял живот ще са му признателни, ще отидат накрай света след него и ще го уважават като роден баща.

– Отлично – казал капитанът, – ще доложа за всичко това на

началника на острова и от своя страна ще го помоля да ви помилва.

След това той се върна при мене, даде ми подробен отчет за разговора си с моряците и прибави, че според него можем напълно да се доверим на тия хора.

Но аз бях на мнение, че предпазливостта никога не е пречка и затова казах на капитана:

– Ще направим следното: ще вземем засега само петима. Нека не мислят, че ние имаме нужда от хора. Идете и им кажете, че макар и да имаме достатъчно хора, ще вземем и от тях петима за проверка; а останалите двама заедно с ония трима, които се намират в крепостта (сиреч в моето подземие), ще бъдат оставени от началника на острова като заложници и ако другарите им, които ще вземат участие в нашите боеве, изменят на клетвата си и петимата заложници ще бъдат обесени.

Това беше крайно сурова мярка. Когато капитанът предал отговора ми на пленниците, те разбрали, че с началника на острова шега не бива. И, разбира се, не им оставало друго, освен да приемат условията ми.

При това заложниците започнали да убеждават горещо освободените си другари да не изменят на капитана.

Ето пълният състав на нашата армия в навечерието на великото сражение:

първо – капитанът, неговият помощник и пътникът;

второ – двамата пленници, освободени под гаранцията на капитана;

трето – още двама – ония, които се намираха в колибата ми (по настояване на капитана сега и те бяха освободени);

четвърто – петимата от втората партида, които освободихме последни;

всичко дванайсет души, освен ония петима, които бяхме задържали като заложници в подземие то.

Попитах капитана дали смята, че може да нападне кораба с такива слаби сили. Аз и Петкан не можехме да участваме в тая работа; трябваше да пазим и храним седем души.

Реших да не проявявам никаква снизходителност към петимата заложници, които бяха затворени в пещерата. Два пъти на ден Петкан им носеше храна и вода и ги хранеше сам, така че дори не отвързвахме ръцете им. А на другите дадохме известна свобода.

Реших най-после да се покажа на тия двама. Отидох при тях заедно с капитана. Той им каза, че аз съм доверено лице на началника на острова, който ми е възложил да наблюдавам военнопленниците, и затова те нямат право да излизат без мое разрешение. Още при първия опит за

неподчинение те ще бъдат оковани във вериги и ще бъдат затворени в губернаторската крепост.

Оттогава нито веднъж не се показах на пленниците като началник на острова, а винаги като негово доверено лице, при което всеки път споменавах за началника, гарнизона, за оръдията и крепостта.

Сега оставаше само да се приготвим за предстоящия бой: да поправим напълно двете лодки и да назначим екипаж за всяка от тях. Всички тия грижи възложих на капитана.

Той назначи за командир на едната лодка своя пътник и му даде четирима души; а самият капитан, помощникът му и петимата моряци бяха екипажът на другата лодка.

Капитанът твърдеше (и то напълно справедливо), че е най-добре да се приближат до кораба по тъмно, и още първата вечер отплава.

Към полунощ, когато от кораба чули пляска на лопатите и според морския обичай извикали на лодката, капитанът заповядал на Джими Рой да се обади сам, а всички останали да мълчат.

Джими Рой извикал, че е довел всички моряци, но е закъснял, защото трябвало да ги търси дълго, а след това започнал да разправя надълго и широко разни измислици от тоя род.

Докато той дърдорел по такъв начин, и двете лодки се приближили до борда.

Капитанът и помощникът му първи скочили на палубата с оръжие в ръце и веднага съборили с приклади двамата пирати, които излезли да ги посрещнат, без да подозират нищо; това били корабният дърводелец и вторият помощник на капитана, които били минали на страната на пиратите.

Целият отряд на капитана действал дружно и храбро. Заловени били всички моряци, които се намирили на палубата, след което капитанът заповядал да затворят люковете, та да задържат и останалите. По това време довтасали командирът и моряците от втората лодка, те заели входа към корабната кухня и взели в плен още трима души.

Когато на палубата не останал вече нито един враг, капитанът заповядал на помощника си да вземе трима души от командата и да изкърти вратата на главната каюта, дето още при първия шум се затворил новоизбраният капитан заедно с двама моряци и един юнга.

Те успели да вземат със себе си оръжие, така че когато помощник-капитанът и хората му изкъртили вратата на каютата, били посрещнати с изстрели. Един куршум от мускет раздробил ръката на помощника, други двама моряци също били ранени, но никой не бил убит.

Помощник-капитанът извикал „Помощ!“ . Без да обръща внимание на тежката си рана, той се втурнал в каютата с пистолет в ръка и застрелял в главата новия капитан. Капитанът паднал, без да каже ни дума: куршумът го улучил в устата. След това останалите се предали без бой, така че не се проляла повече нито капка кръв.

Щом капитанът станал господар на своя кораб, той заповядал да дадат седем топовни гърмежа. Това беше условният знак, с който той ми съобщаваше за успешното завършване на работата. Аз бях чакал този сигнал близо два часа на брега и когато го чух, се зарадвах извънредно много.

С успокоено сърце се върнах веднага в къщи, легнах си и в миг съм заспал, защото бях извънредно много уморен от тревогите през деня.

Събуди ме нов изстрел. Скочих и чух, че някой ме вика:

– Господин началник! Господин началник! Веднага позная гласа на капитана. Той стоеше над моята крепост, на хълма. Грабнах стълбата и се изкачих при него. Той ме прегърна и каза, като сочеше морето:

– Скъпи приятелю! Спасителю мой! Ето вашия кораб. Той е ваш и всичко, което има на него, е също ваше! И всички ние заедно с капитана сме също ваши!

Погледнах натам, където той сочеше: корабът стоеше вече на друго място, на по-малко от половин миля от брега.

Оказа се, че след като се справил с пиратите, моят приятел капитанът веднага заповядал да вдигнат котва и възползвайки се от попътния ветрец, се приближил до онова заливче, където някога спирах с моите салове, а след това, като изчакал прилива, с лодка влязъл в заливчето и побързал да ми съобщи, че корабът се намира, така да се каже, пред вратите ми.

От тая неочаквана радост замалко не изгубих ума си.

Та аз най-после видях дълго чаканата свобода! Тя беше тук, в ръцете ми! На моите услуги беше един голям кораб, готов да ме откара където поискам.

Аз толкова се зарадвах, че в първия миг не можах да отговоря нито дума на капитана и щях да падна на земята, ако той не ме бе уловил.

Като забеляза, че съвсем изгубих сили от внезапното щастие, той измъкна от джоба си шише с някакво лекарство, което беше донесъл за мене. Сръбнах си една глътка и тихо седнах на земята. И макар че съзнанието ми се върна, дълго време не можех да говоря.

Бедният капитан бе развълнуван не по-малко от мене. За да върне душевните ми сили, той ми шепнеше хиляди нежни и ласкави думи. Но

гърдите ми бяха препълнени от обзелото ме щастие и аз почти не разбихах какво ми говори. Най-после заплаках от радост и едва след това се върна способността ми да говоря. Сега пък аз прегърнах новия си приятел и го поздравих от все сърце. И двамата се радвахме безкрайно.

А когато дойдохме на себе си, капитанът каза, че ми е донесъл някои неща, които за щастие злодеите не успели да разграбят, макар че бяха се разпореждали толкова дълго на кораба.

– Струва ми се, че тия неща няма да бъдат излишни за вас – каза капитанът.

Той извика на моряците, които бяха останали в лодката:

– Ей, домъкнете тука денковете, които докарахме за началника на острова!

Това беше наистина богат подарък: капитанът ми бе донесъл толкова много и различни неща, сякаш имах намерение да остана на острова до края на живота си.

В денковете имаше дванайсет грамадни къса солено месо, шест парчета шунка, един чувал грах и множество сухари; той ми бе донесъл също един сандък със захар, един сандък брашно, торба лимони и две бутилки лимонов сок. Но, разбира се, аз имах много повече нужда от дрехи. И затова се зарадвах извънредно много, когато разбрах, че моят приятел капитанът ми е донесъл шест нови, съвсем чисти ризи, шест хубави шалчета, два чифта ръкавици, шапка, обуца, чорапи и отличен костюм, почти нов – с една дума, той ме облече от главата до петите.

Подаръкът беше приятен и много полезен, но не можете да си представите колко смешен изглеждах, когато облякох новия костюм, и колко неловко и неудобно се чувствах в него на първо време!

След като погледнах и подаръците, заповядах да ги отнесат в моята крепост и започнах да се съвещавам с капитана как да постъпим с пленниците: да ги вземем ли с нас или да ги оставим тук.

– Много опасно е да ги вземем – каза капитанът. – Те са отчаяни главорези. Особено несигурни са двамата от тях, които са непоправими злодеи и разбойници. Бих рискувал да ги взема на кораба само като арестанти. Ще трябва да ги окова във вериги и да ги предам в ръцете на съдебните власти още в първата английска колония, дето стигнем.

– В такъв случай – казах на капитана, – трябва да ги оставим тук, И аз се наемам да направя така, че тия двама разбойници сами да ни молят да ги оставим на острова.

– Ще бъда много доволен, ако успеете в това – отвърна капитанът.

– Добре – казах аз. – Ей сега ще попоказвам с тях от ваше име.

След това извиках Петкан и двамата заложници, които бяхме освободили, защото другарите им удържаха дадената дума, и им заповядах да преместят пленниците от пещерата в колибата.

След известно време се запътихме натам с капитана – аз бях с новия си костюм и тоя път вече като началник на острова. Като се приближих до оградата на моята вила, заповядах да изкарат арестуваните и им казах следното:

– Известни са ми всички ваши престъпления. Знам, че сте нападнали беззащитни пътници от кораба и сте ги убили. Знам и това, че сте имали намерение да станете пирати, за да грабите мирните кораби. Трябва да знаете, че по мое нареждане корабът е върнат на капитана. Достатъчно е да заповядам и вас ще ви накажат със смърт като разбойници, заловени на местопрестъплението. И затова, ако имате да кажете нещо за свое оправдание, говорете, защото смятам да ви накажа като убийци и предатели.

Единият от тях отговори от името на всички, че нямат какво да кажат за свое оправдание.

– Но когато бяхме арестувани, капитанът ни обеща милост и ние смирено ви молим да ни простите и запазите живота ни.

– Наистина не зная каква милост мога да ви окажа – отвърнах аз. – Аз имам намерение да напусна острова с всичките си хора: заминаваме за родината си. А що се отнася до вас, по думите на капитана, той е длъжен да ви окове във вериги и след пристигането си в Англия да ви предаде на съд за измяна. А съдът незабавно ще ви осъди на смърт. Друга присъда не може да има. Смърт на бесилката – ето какво ви очаква в Англия. Така че едва ли ще искате да ви вземем със себе си. За вас има едно спасение – да останете на острова. Само при това условие мога да ви помилвам.

Те с радост приеха предложението ми и дълго благодариха.

– По-добре е да живеем в тая пустиня – казаха те, – отколкото да се върнем в родината си, дето ни очаква бесилка.

Заповядах да ги развържат и им казах:

– Вървете в гората на онова място, дето бяхте заловени, и останете там, докато дойдат да ви извикат. Ще заповядам да ви оставят някакво оръжие, хранителни продукти и ще ви дам необходимите указания на първо време. Ако се трудите усърдно, ще можете да преживеете отлично тук.

След тия преговори се върнах в къщи и започнах да се готвя за далечно плаване. Впрочем предупредих капитана, че за да се приготвя, ми

трябва известно време и го помолих да отиде без мене на кораба, а на сутринта да изпрати да ме вземат с лодка.

Когато капитанът отплава, аз заповядах да извикат пленниците и започнах разговор с тях.

Казах им отново, че според мене е по-разумно, дето остават на острова, защото ако капитанът ги отведе в родината им, непременно ще ги обесят.

Разправих им подробно как съм попаднал на този остров, как съм подобрил постепенно стопанството си, как съмбрал грозде, как съм сля ориз и ечемик и как съм се научил да пека хляб.

Показах им укрепленията и складовете си, нивите и кошарите си – с една дума, направих всичко, та животът им на острова да не бъде толкова тежък.

Оставих им всичкото си оръжие – сиреч пет мускета, три ловджийски пушки и три саби. Оставих им бъчвичка и половина с барут и им дадох подробни наставления как да гледат козите, как да ги хранят, за да затлъствават, как да правят масло и сирене.

По такъв начин стана нужда да разправа на тия хора цялата дълга история на моя труженически, самотен и мъчителен живот на острова в продължение на двайсет и осем години.

Когато се разделях с тях, обещах им, че ще помоля капитана да им остави още две бъчви барут и семена за зеленчуци и им разправих колко трудно ми е било без такива семена.

Чувала с грах, който капитанът ми бе донесъл, за да се прехранвам, дадох също на тях и при това ги посъветвах да употребят всичкия грах за посев, та да им стане повече.

След този разговор с изгнаниците аз още на другия ден рано сутринта отплавах на кораба.

Макар че изгаряхме от нетърпение да вдигнем платната и да се отправим на далечно плаване, все пак стояхме на котва още цяло денонощие. На следния ден рано сутринта видяхме, че към кораба плуват двама души. Оказа се, че това са двама от петимата, които бяхме оставили на острова.

– Вземете и нас! – викаха те. – По-добре да ни обесят, но не ни оставяйте на острова! Там и без това ще ни убият.

В отговор на молбата им капитанът заяви, че не може да ги вземе без мое разрешение. В края на краищата, след като ги накарахме да дадат тържествена клетва, че ще се поправят и че ще се държат мирно, ние ги взехме на кораба.

Понеже скоро след това започна приливът, изпратихме на брега една лодка с нещата, които бях обещал на заселниците. По моя молба към тия неща капитанът прибави и един сандък, натъпкан с всевъзможни дрехи. Те приеха тоя подарък с голяма благодарност.

Трябва да кажа, че на сбогуване с изгнаниците им дадох дума, че няма да ги забравя и ако в някое пристанище срещнем кораб, пътят на който минава край моя остров, ще помолим капитана на тоя кораб да се отбие да ги вземе и отнесе в родните им краища.

Когато напусках острова, взех си за спомен големия островърх калпак, който си бях ушил собственоръчно от козя кожа, чадъра и единия от папгалите. Не забравих да взема и парите, но те бяха стояли толкова дълго време без употреба, та бяха потъмнели съвсем. Едва след основно почистване отново заприличаха на сребро. Взех и златните монети, които бях намерил на разбития испански кораб.

Както установих после по корабния дневник, аз заминах от острова на 19 декември 1686 година. По такъв начин бях прекарал там двайсет и осем години, два месеца и деветнайсет дни.

По пътя се отбихме и взехме испанците на кораба. Те се зарадваха много и ми благодариха със сълзи на очи.

Но струва ми се, най-щастлив беше Петкан, защото с нас на далечен път дойде и престарелият му баща.

КРАЙ

© 1983 Георги Жечев, превод от руски

Daniel Defoe
Robinson Crusoe, 1719

Източник: Неизвестен

Публикация:

РОБИНЗОН КРУЗО. 1983. Изд. Отечество, София.

Издаелство „Отечество“ София, 1983

Библиотека „Световна класика за деца и юноши“.

Роман. VI издание

Преразказал Корней ЧУКОВСКИ.

Превод от руски Георги ЖЕЧЕВ [Жизнь и удивительные приключения морехода Робинзона Крузо, Даниель ДЕФО; прерасказ Корнея Чуковского (1951); The Life and Adventures of Robinson Crusoe, Daniel DEFOE].

Предговор: За „Робинзон Крузо“, Корней ЧУКОВСКИ – с. 7–8. Послеслов: За човечността на име Робинзон, Юлиан ЙОРДАНОВ – с. 211–218.

С илюстрации.

Печат: ДП „Георги Димитров“, клон Лозенец, София.

Формат: 1/16/60/90.

Печатни коли: 14.

С твърди корици. Страници: 226. Цена: 1.66 лв.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2328>]